И.Б. Бекбоев
Н.И. Ибраева

МАТЕМАТИКА

1

И.Б. БЕКБОЕВ, Н.И. ИБРАЕВА

МАТЕМАТИКА

Төрт жылдык башталгыч мектептин
1- классы үчүн окуу китеби

Кыргыз Республикасынын билим, илим жана жаштар саясаты министрлиги бекиткен

Ондолуп экинчи басылышы

Бишкек «БИЛИМ» 2006

УДК 51
ББК 22.1 Я721
Б 42

Бул окуу китебинин 1-басылышы Кыргыз Республикасынын билим, илим жана маданият министрлиги менен Кыргыз билим берүү институтунун ортосундагы окуу китептерин чыгаруу боюнча түзүлгөн № LC TPS1 келишимдин негизинде даярдалган:

Башкы менеджери – *И. Б. Бекбоев*
Менеджери – *Т. Р. Орускулов*

Б 42 **Бекбоев И., Ибраева Н.**
Математика: Төрт жылдык башталгыч мектептин 1-кл. үчүн окуу китеби. – 2-онд. бас. – Б.: «Билим», 2006. – 128 б.: ил.

ISBN 9967-23-342-7

УДК 51
ББК 22.1 Я721

Б 4306020500 – 06

© И. Бекбоев, Н. Ибраева, 2000
© КББИ, «Педагогика», 2000
© И. Бекбоев, Н. Ибраева, 2006
© КР Билим берүү, илим жана жаштар саясаты министрилиги, 2006
© КББА, «Билим», 2006

IBSN 9967-23-342-7

www.bizdin.kg

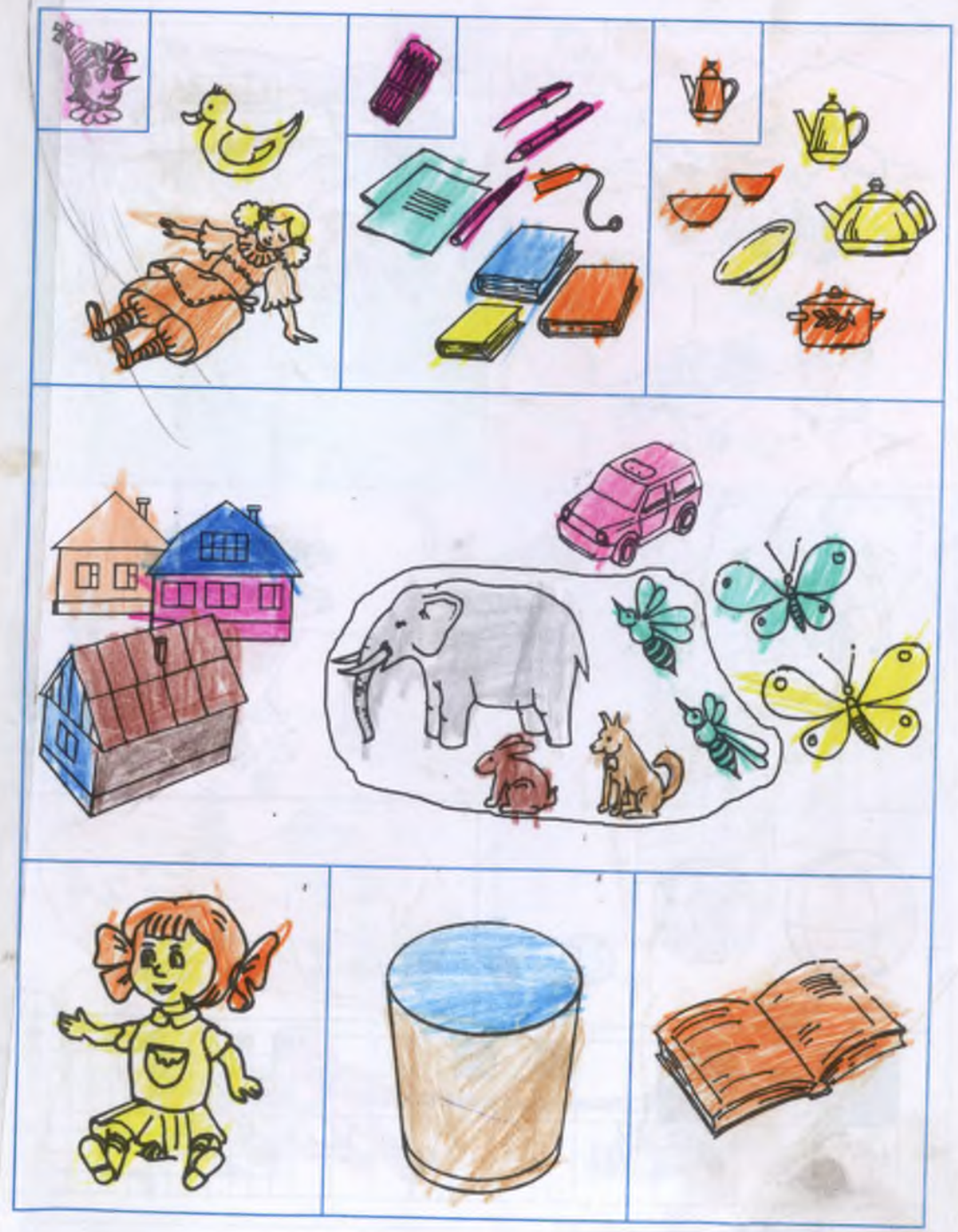

www.bizdin.kg

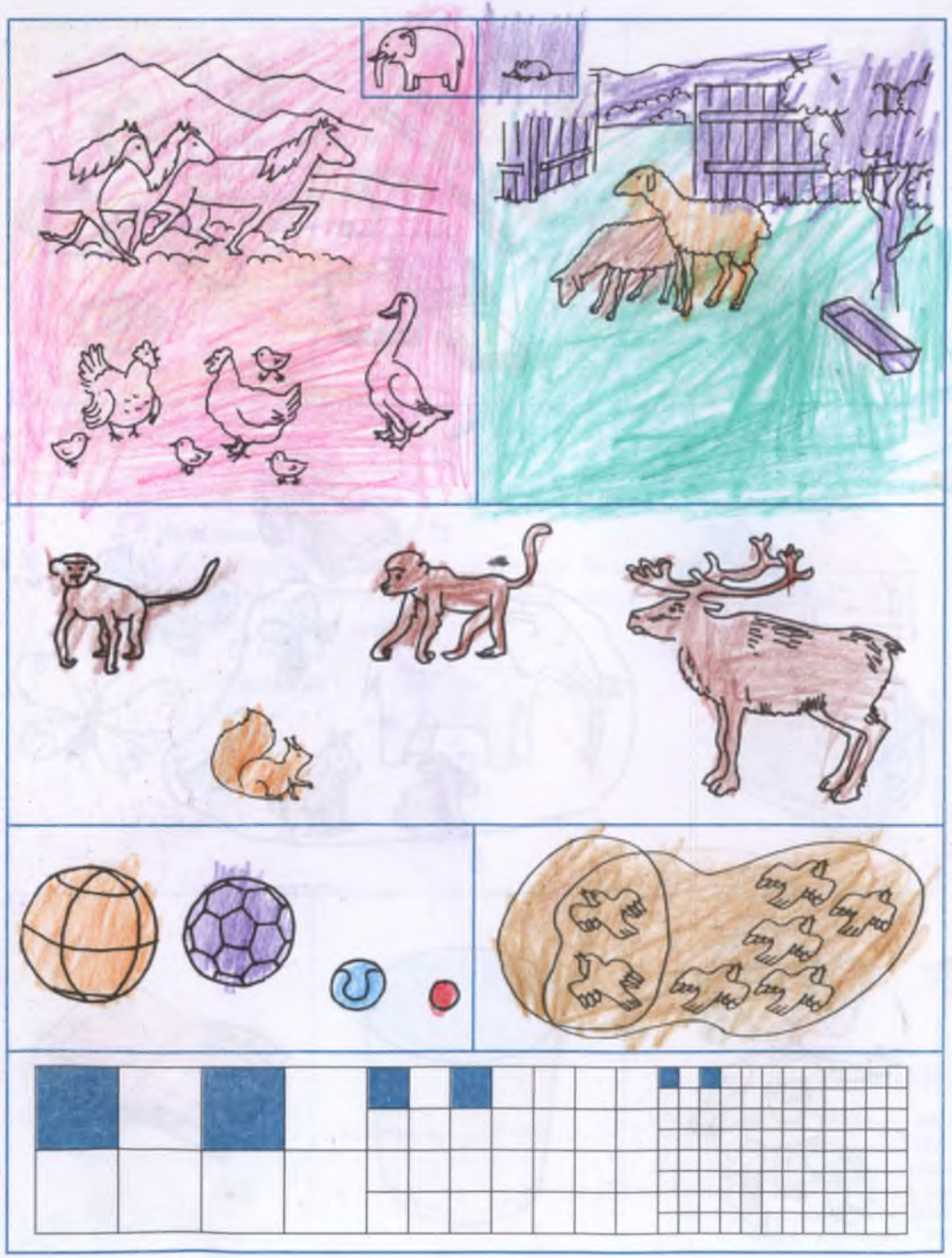

www.bizdin.kg

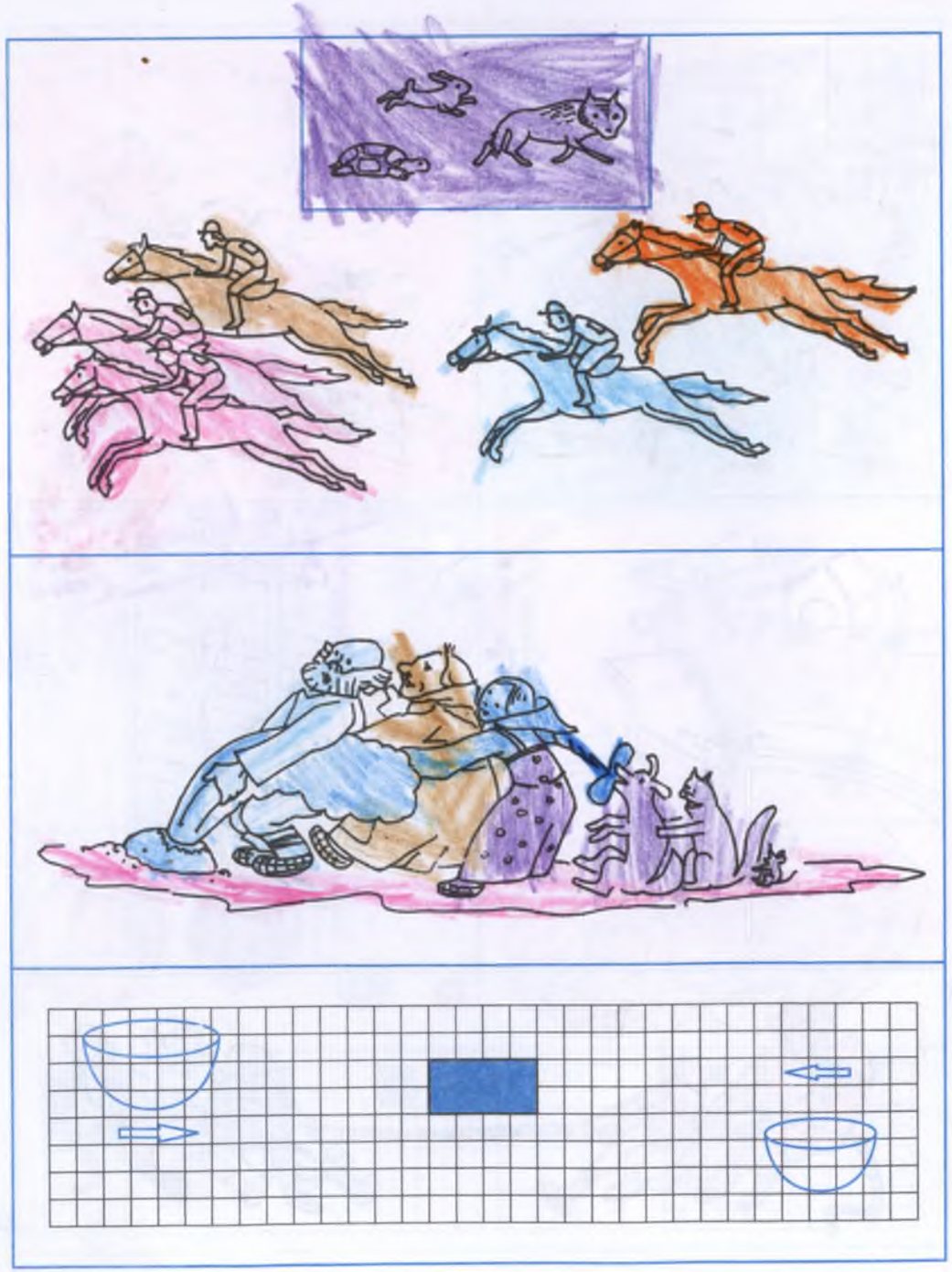

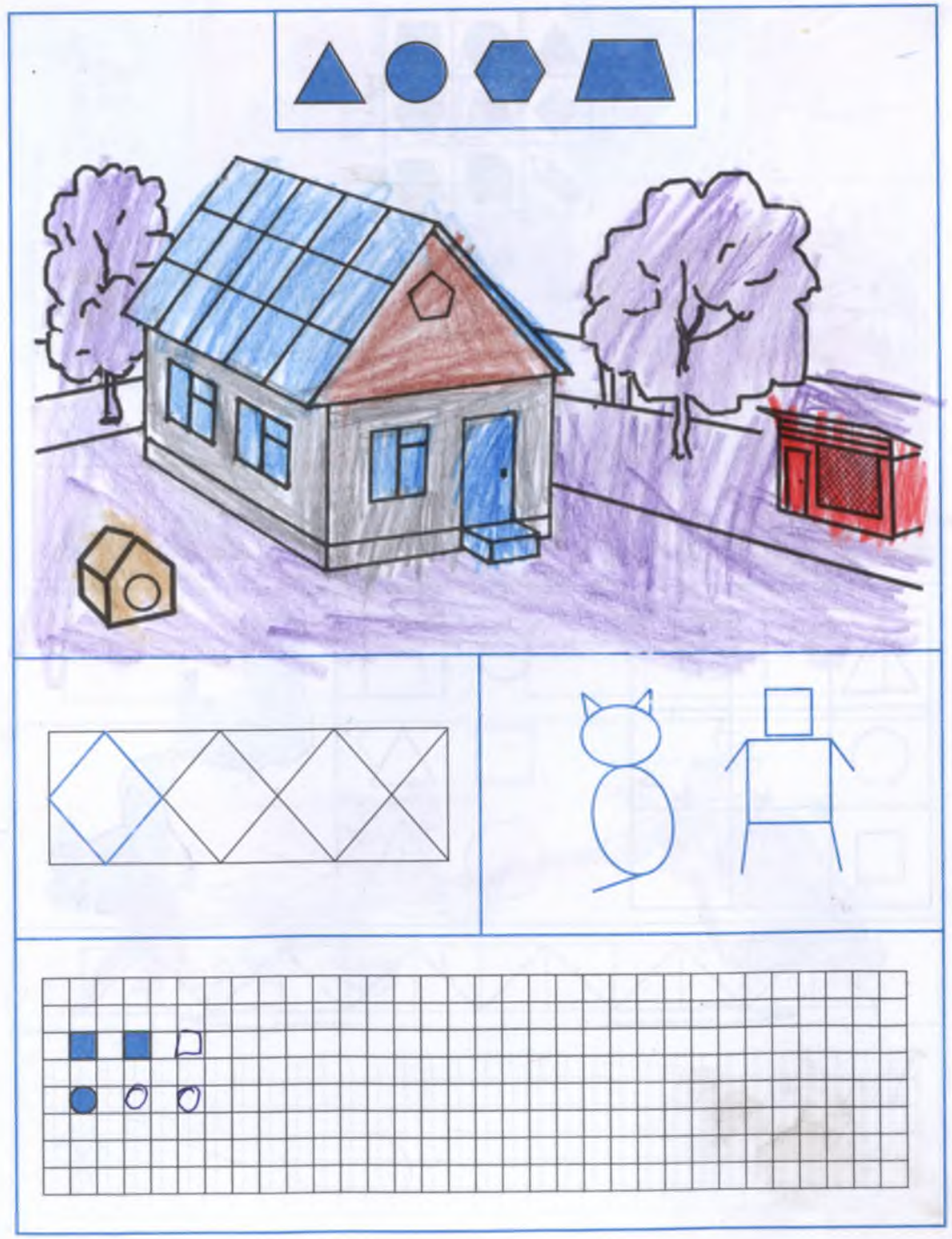

www.bizdin.kg

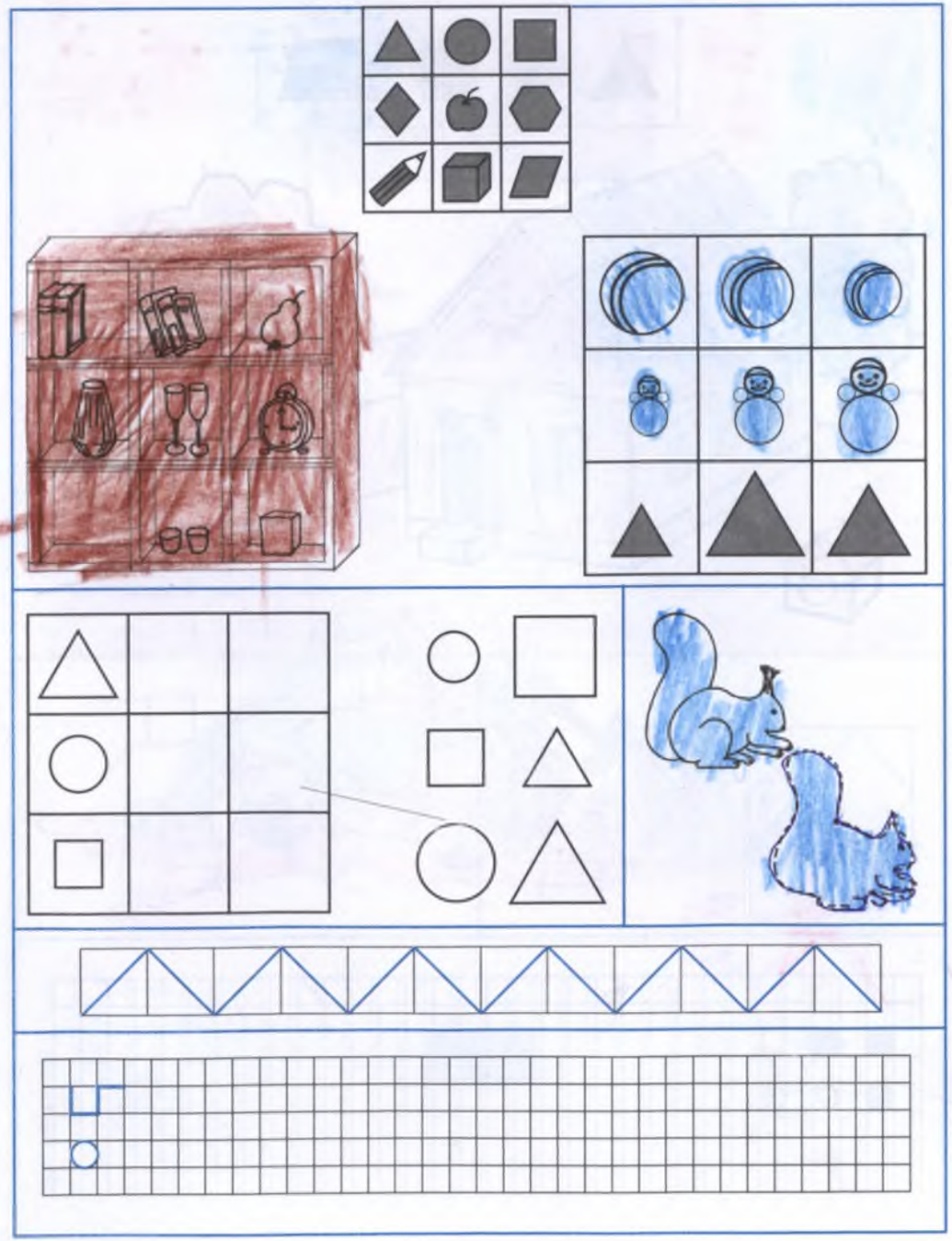

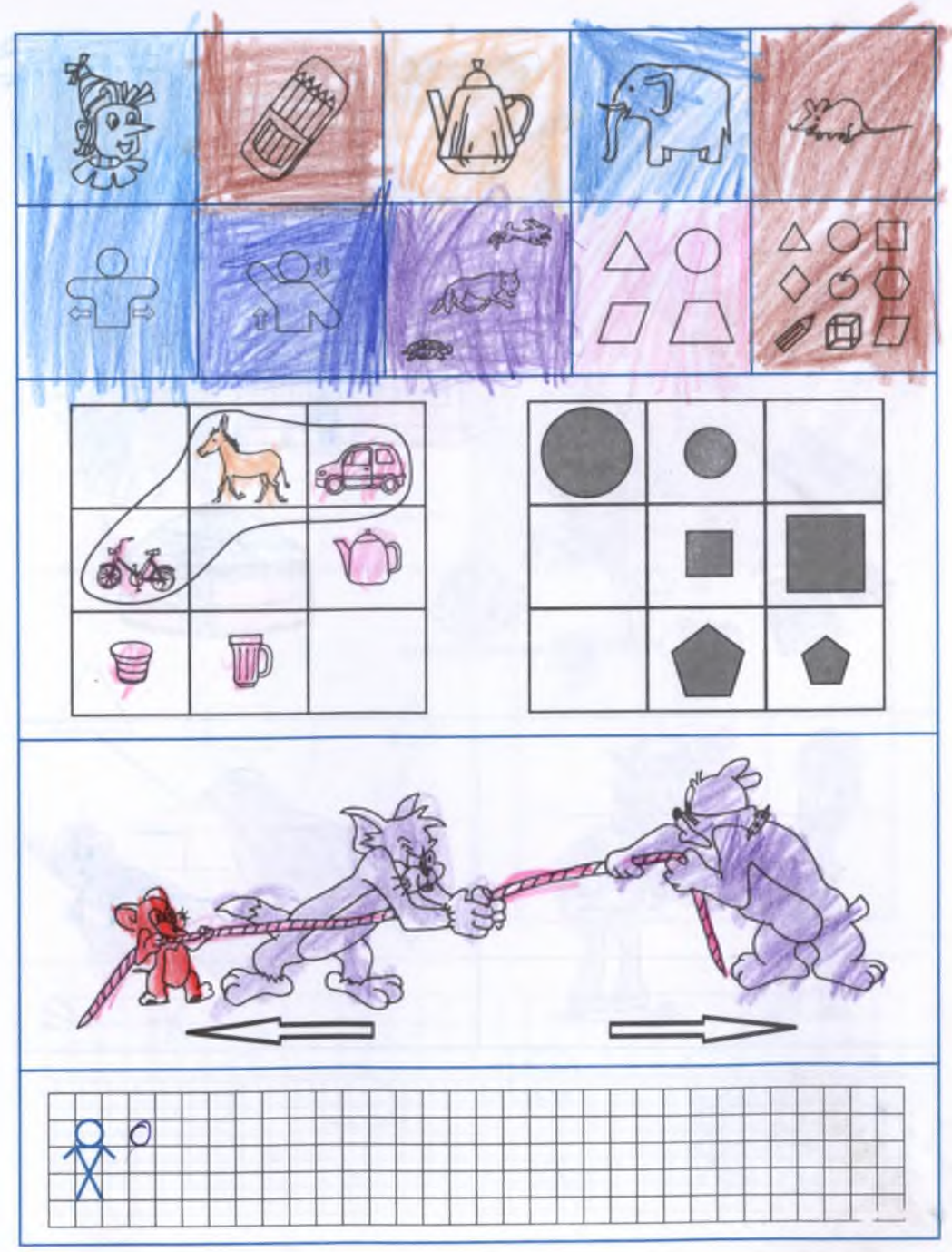

www.bizdin.kg

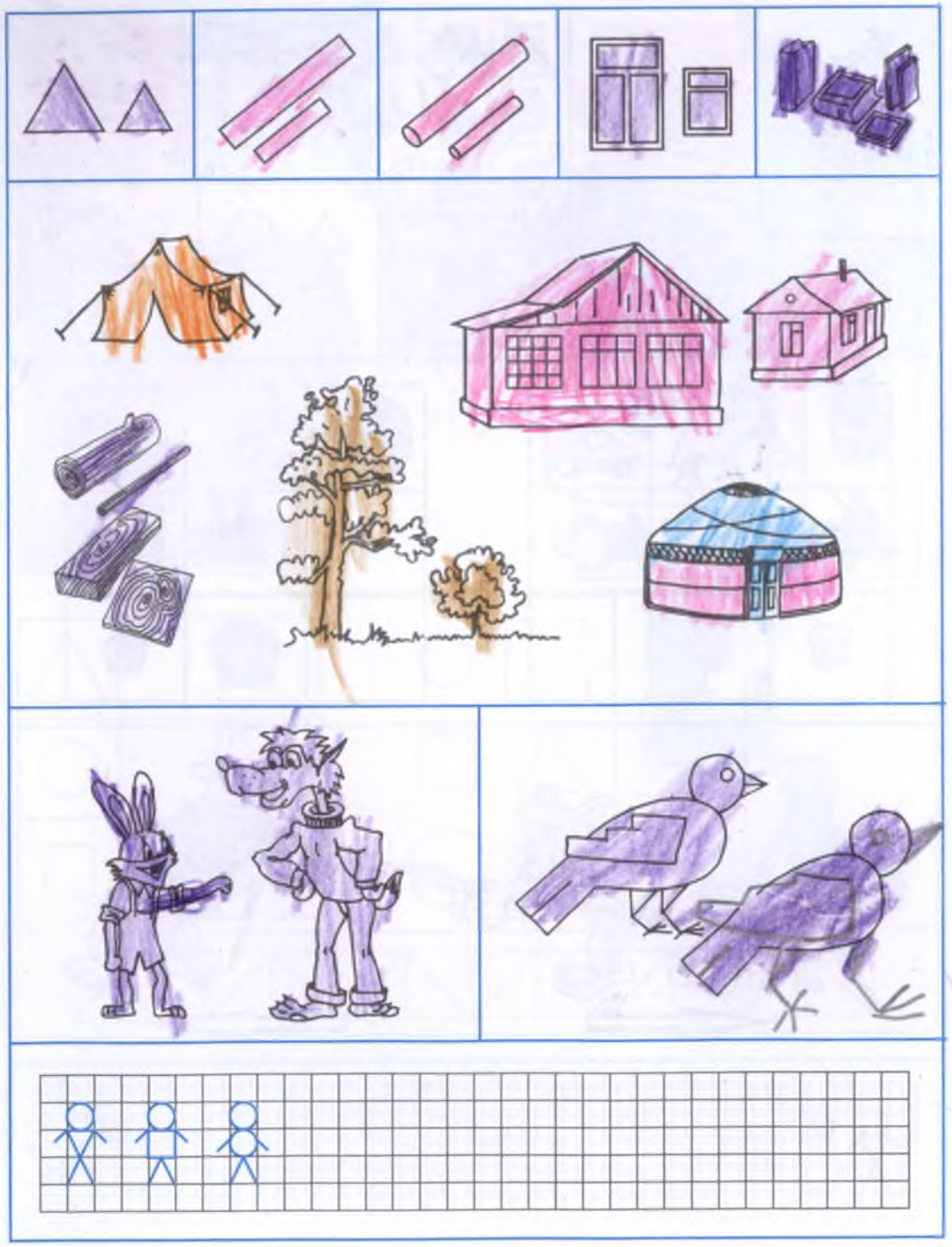

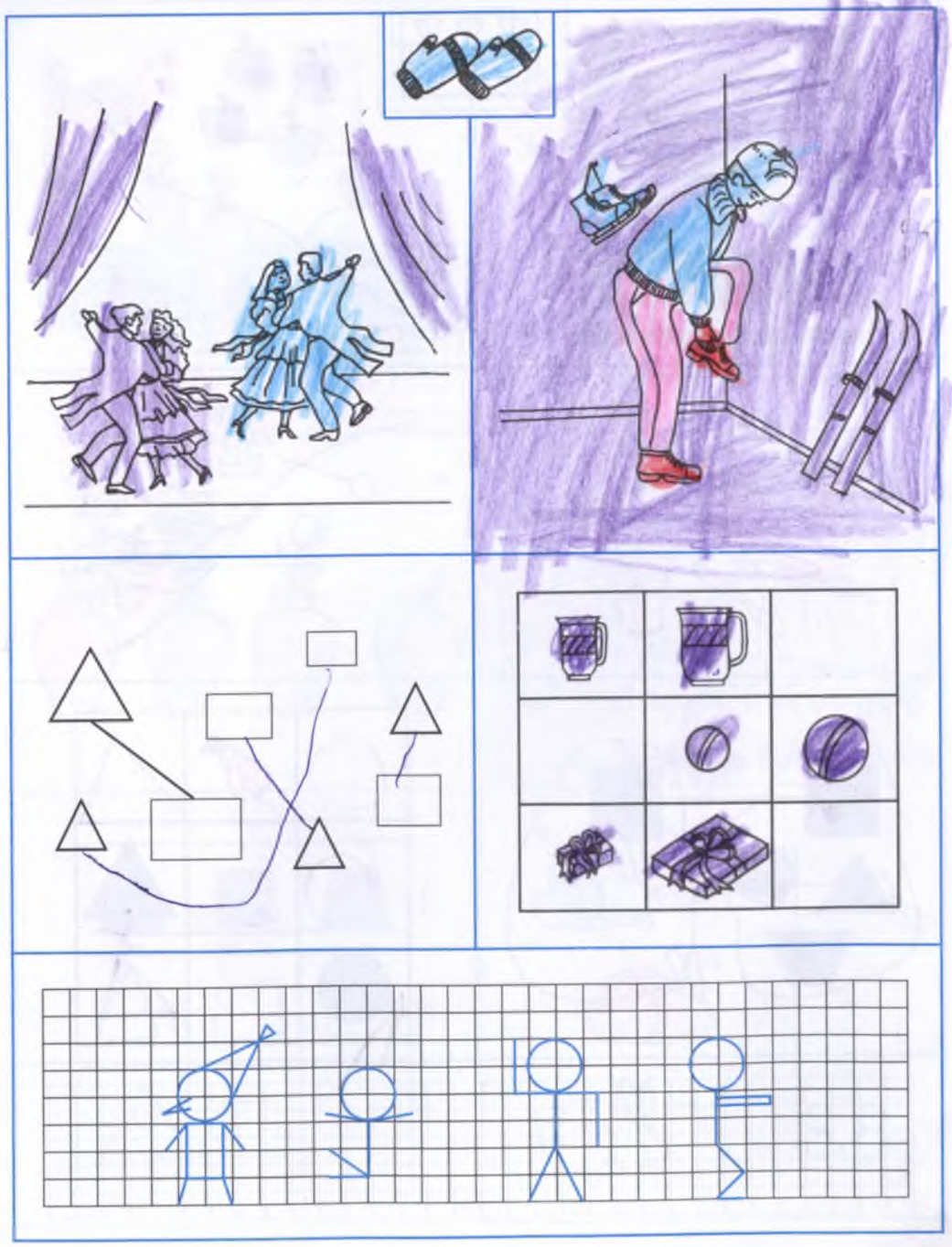

www.bizdin.kg

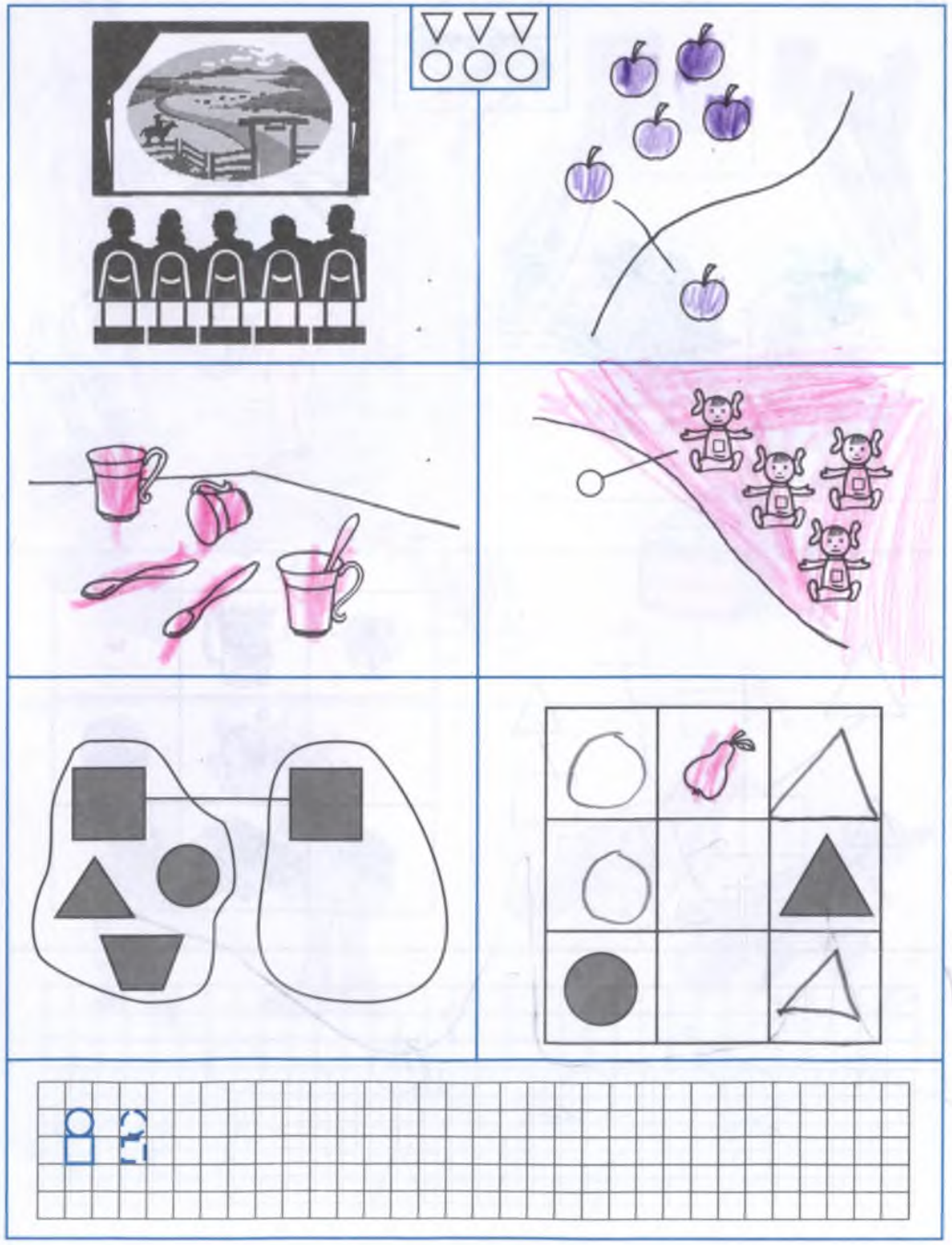

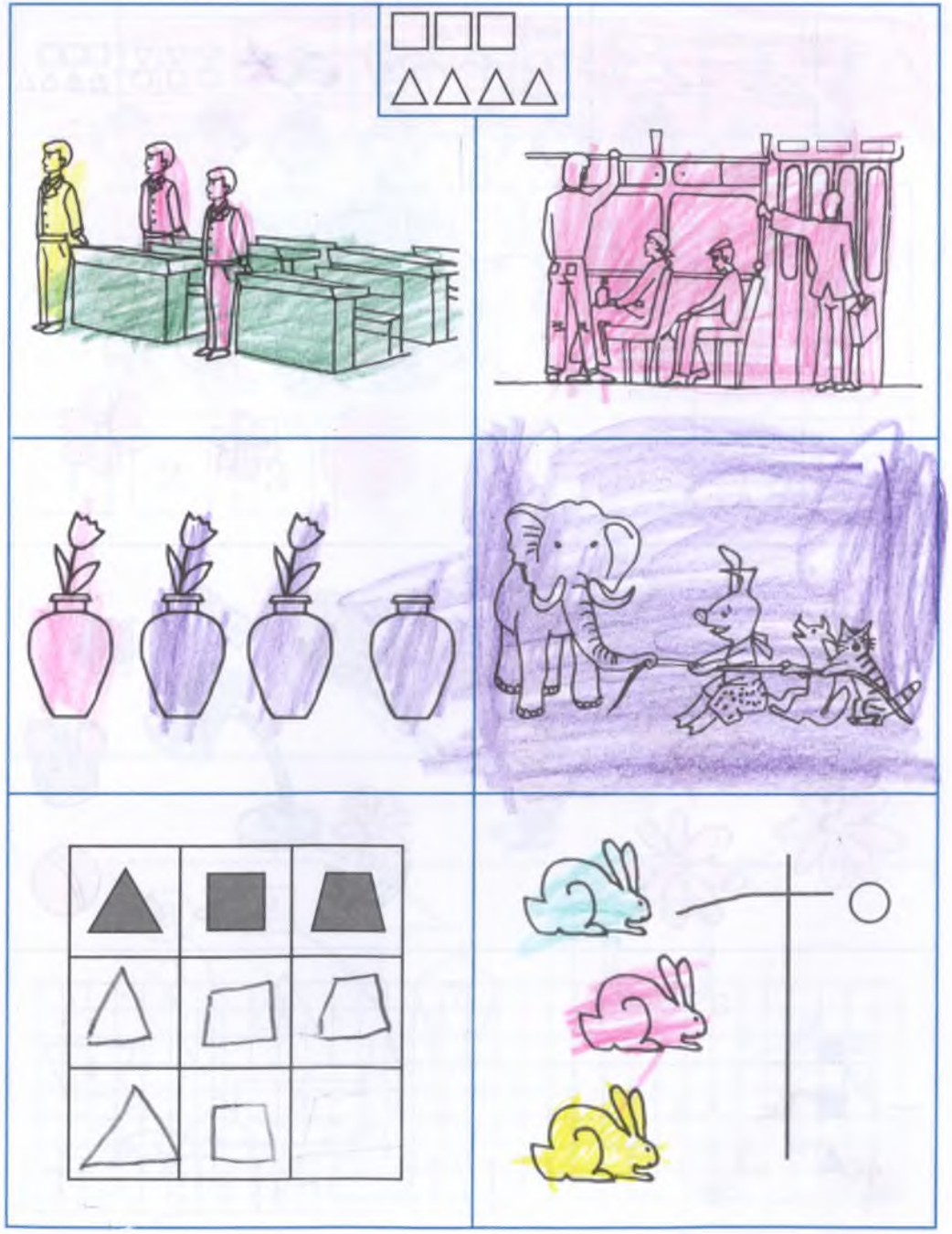

www.bizdin.kg

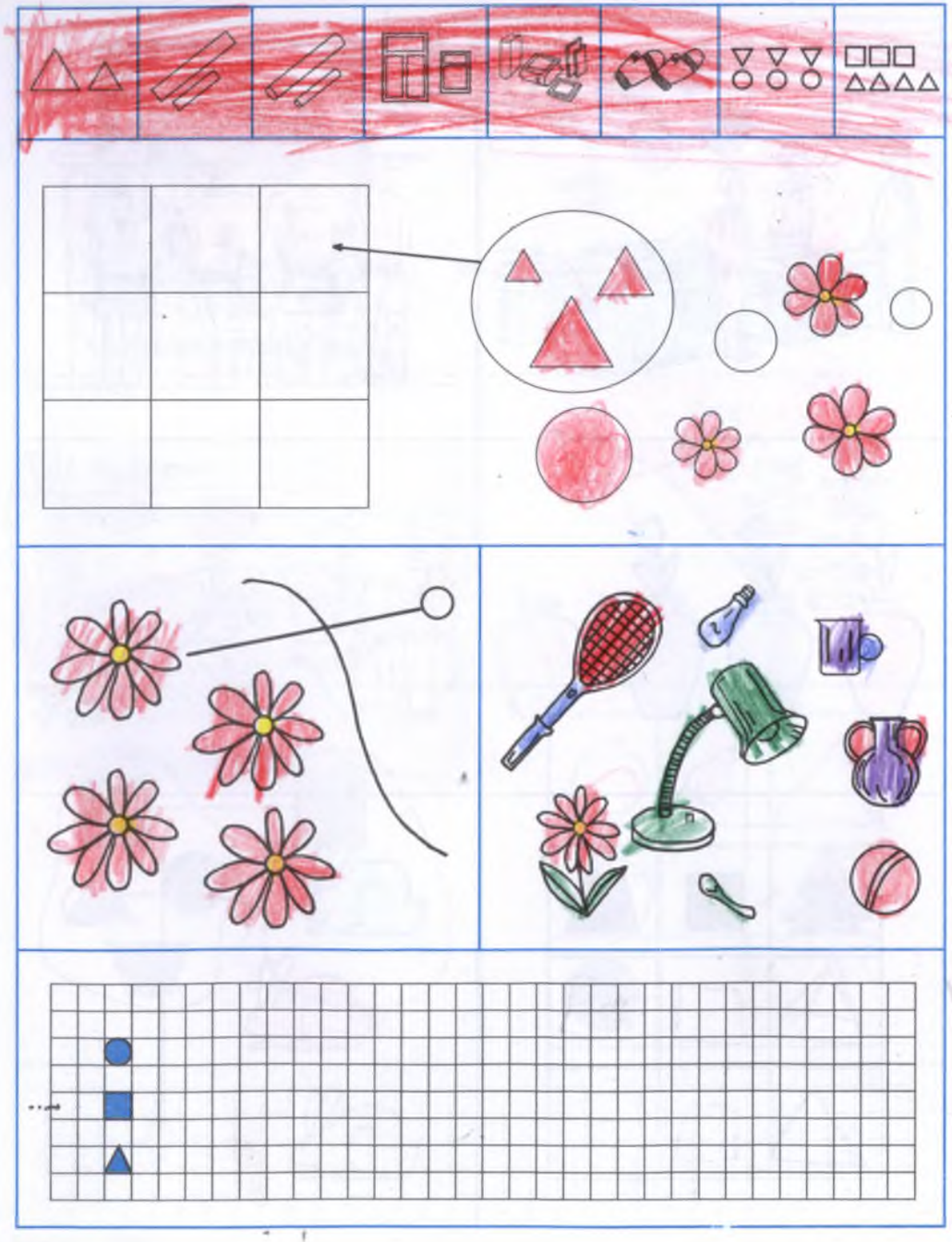

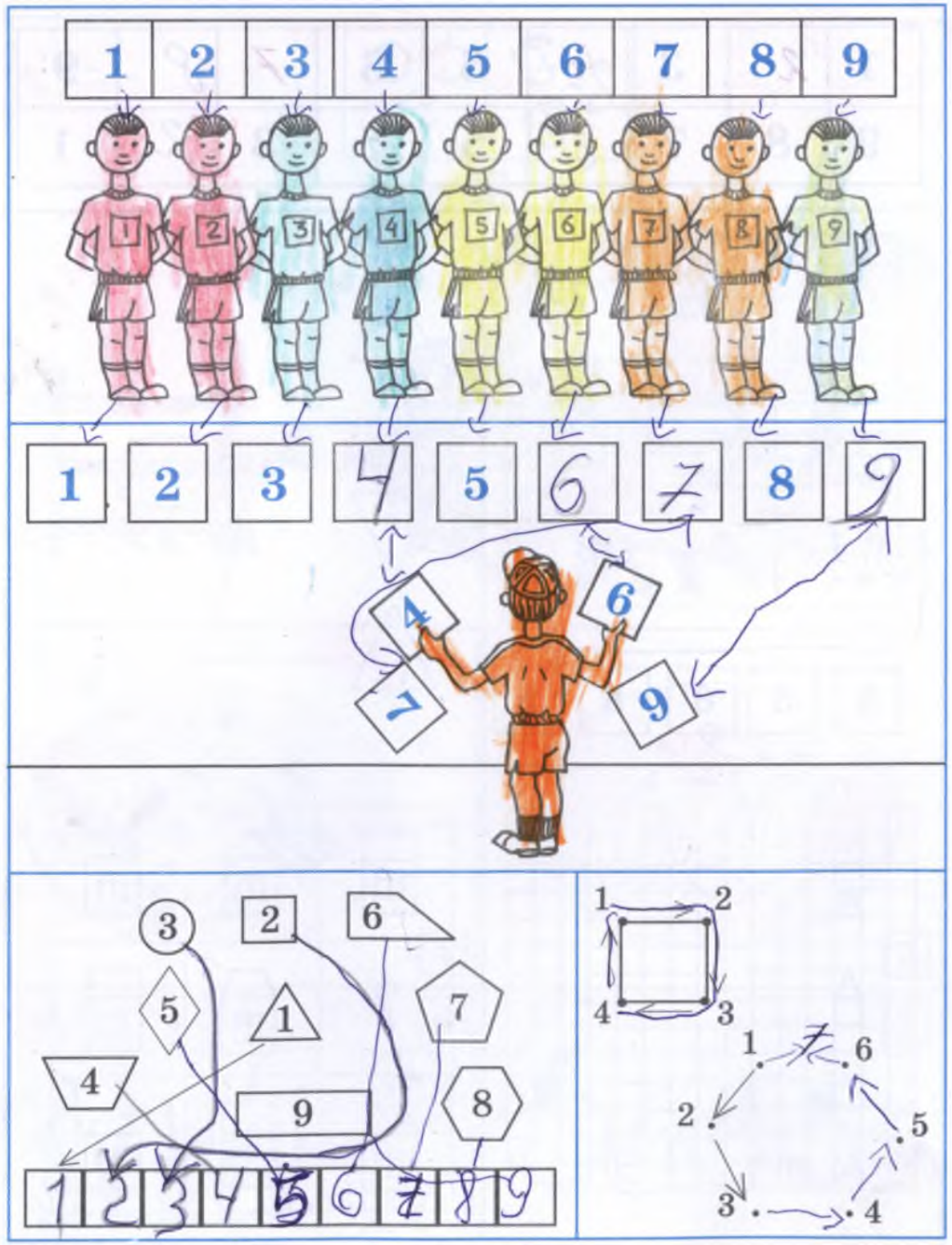

www.bizdin.kg

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	8	7	6	5	4	3	2	1

7	4	7
9	3	8
1	2	9

5	3	6	8	2

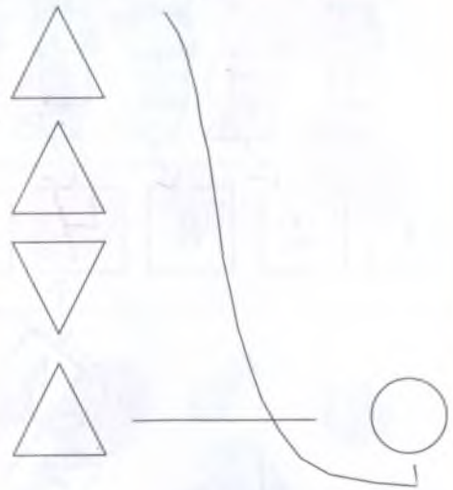

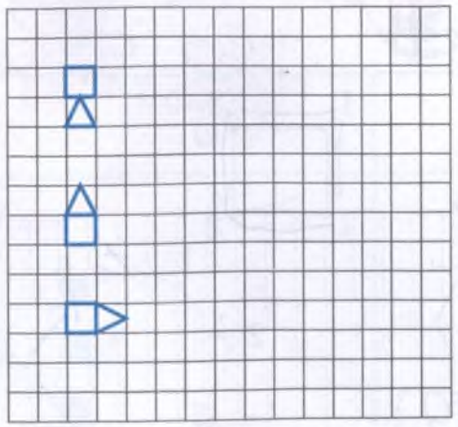

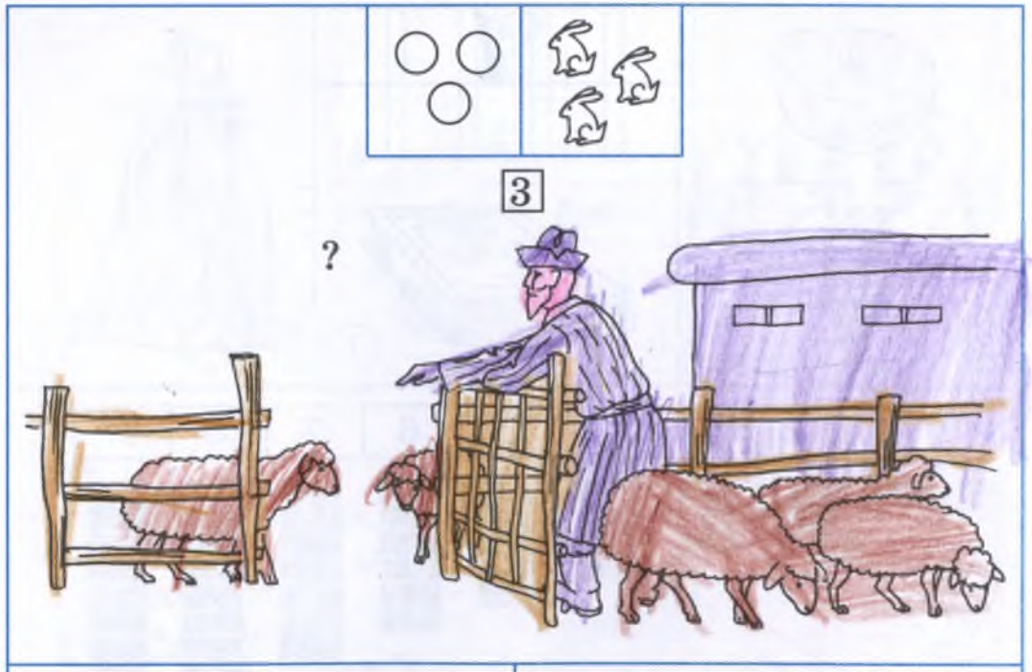

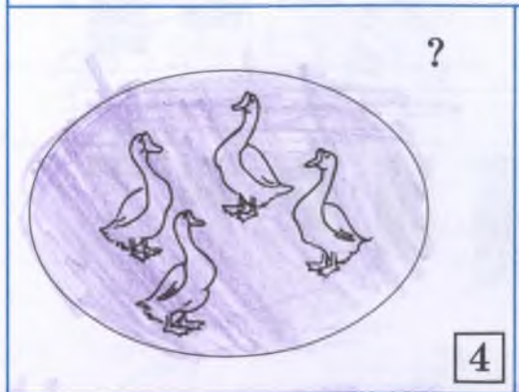

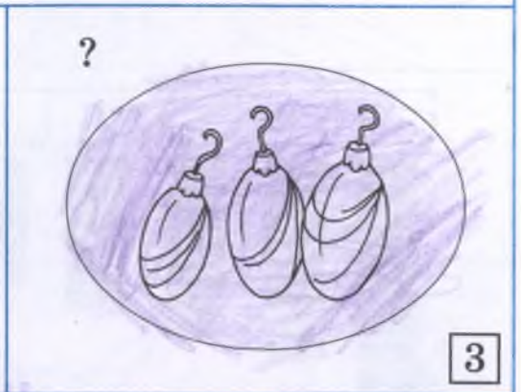

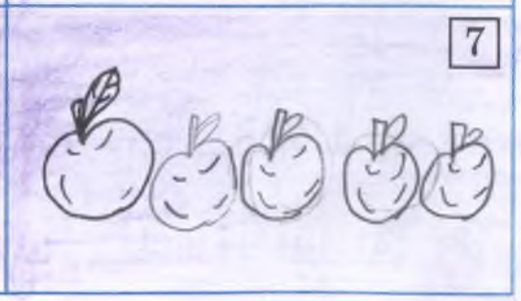

www.bizdin.kg

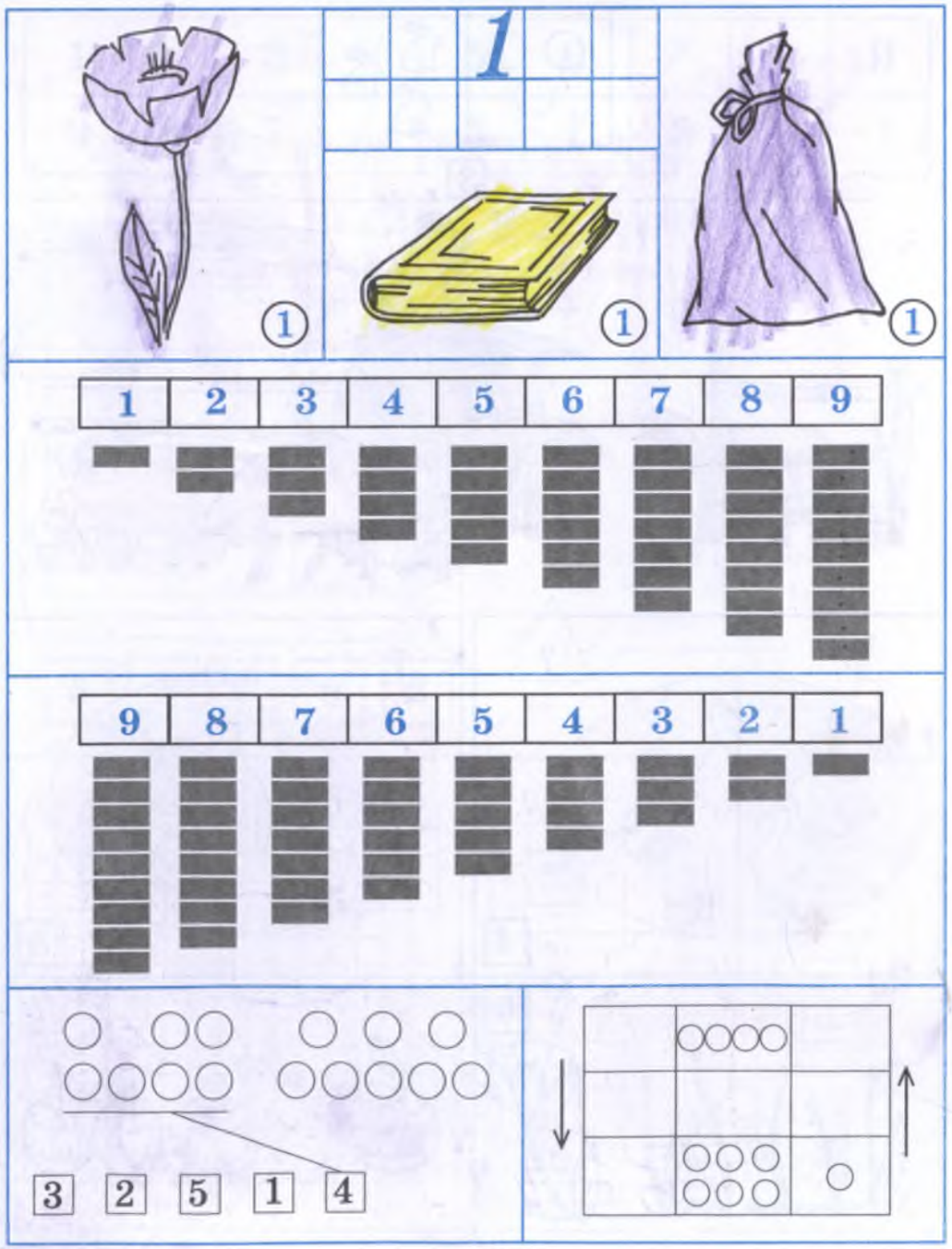

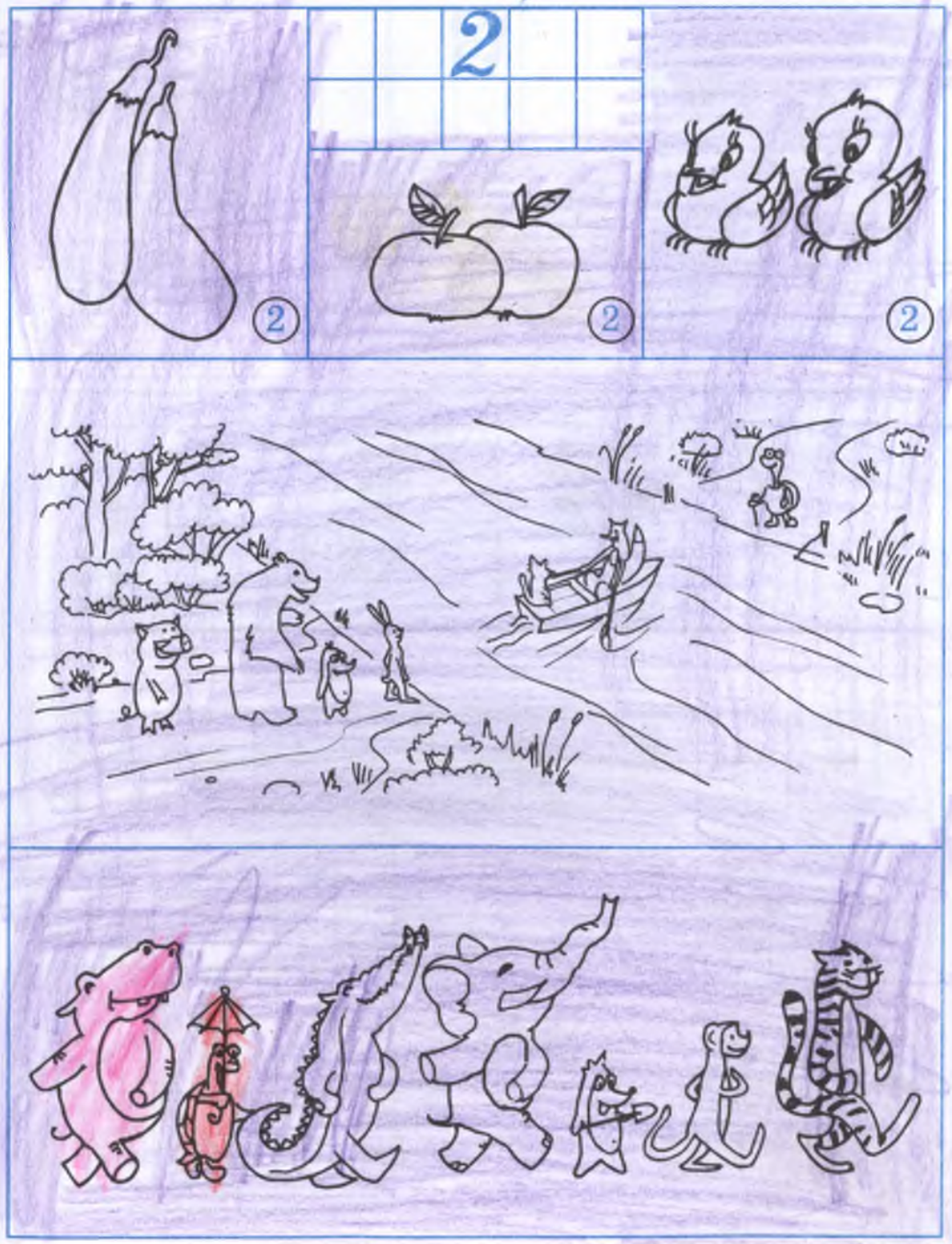

www.bizdin.kg

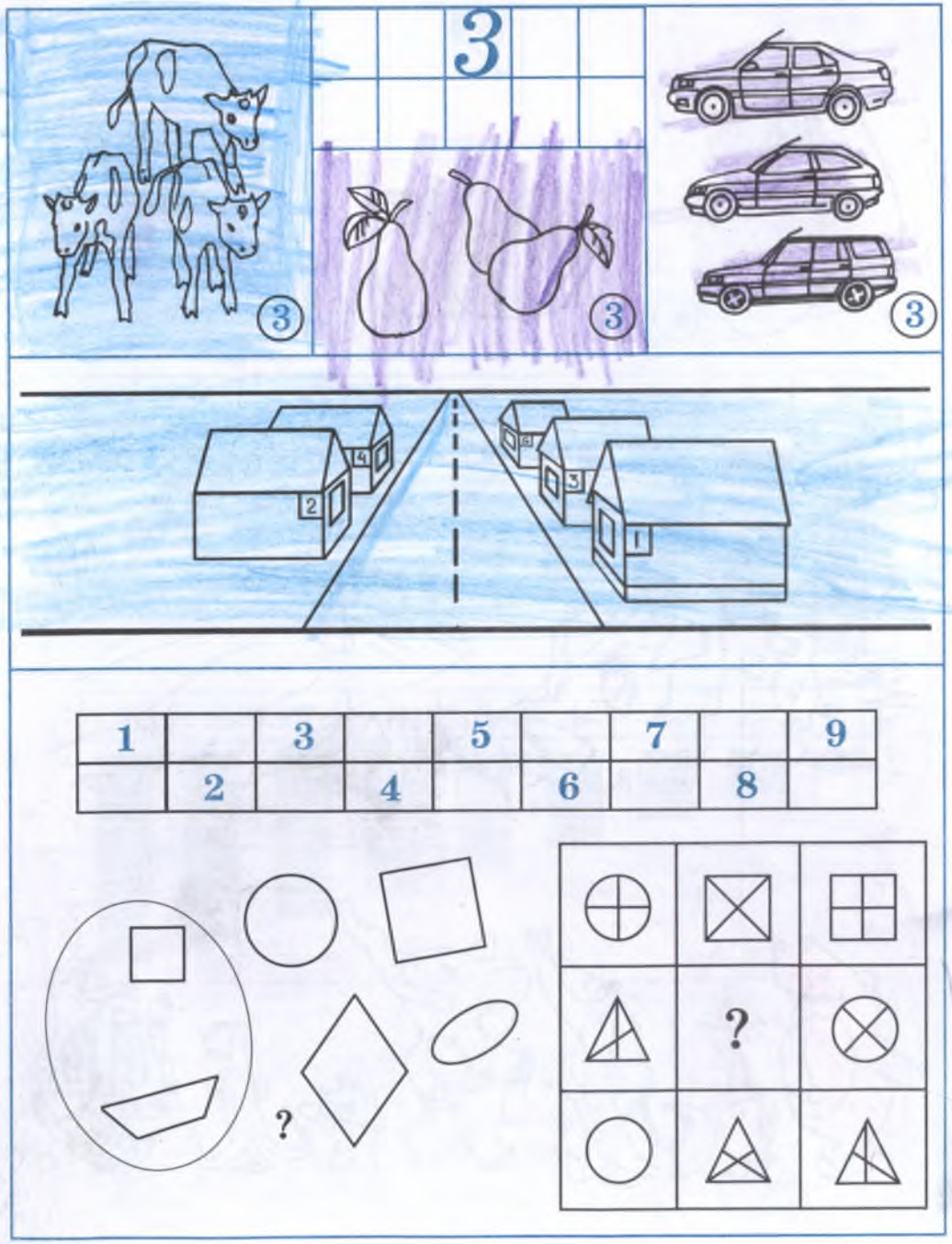

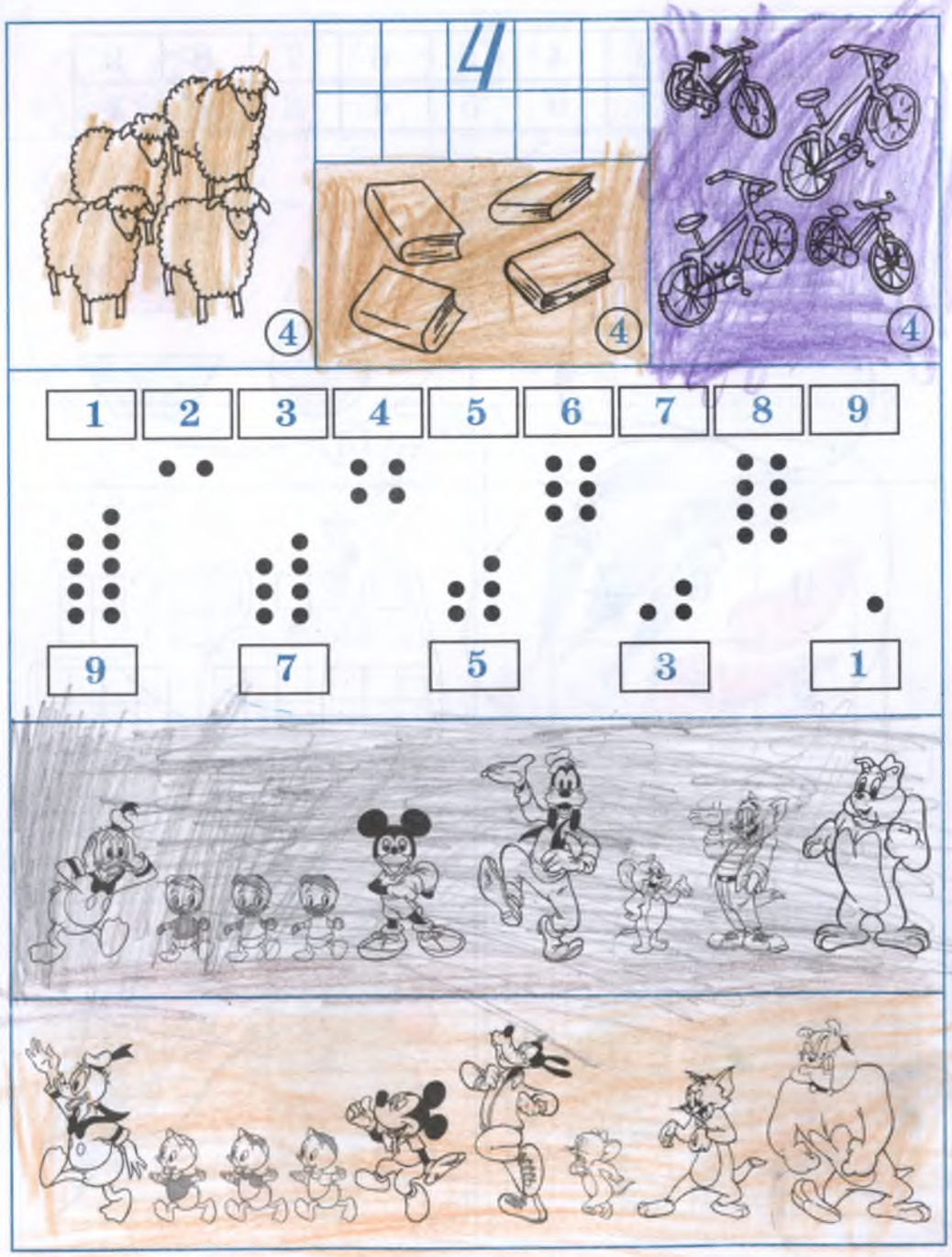

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	8	7	6	5	4	3	2	1

6

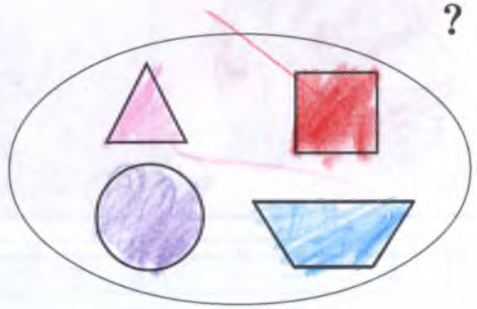

?

9	6	7
8	5	2
7	4	3

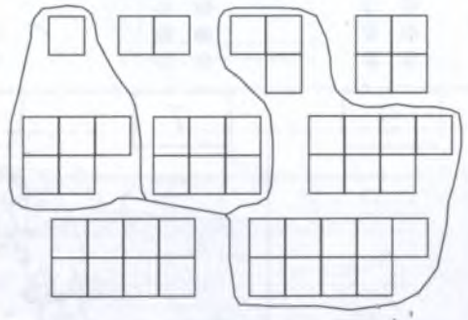

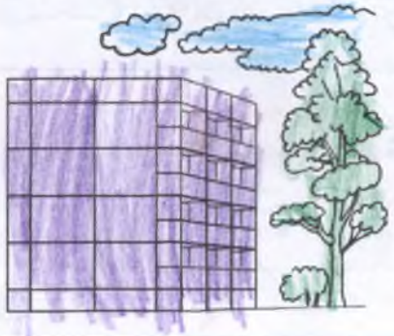

4
3
2
1

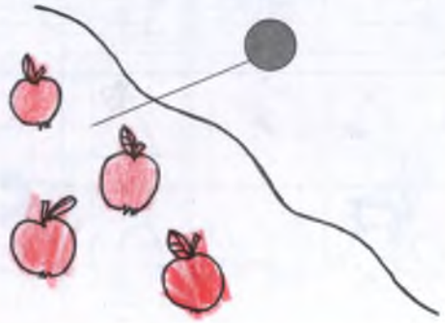

www.bizdin.kg

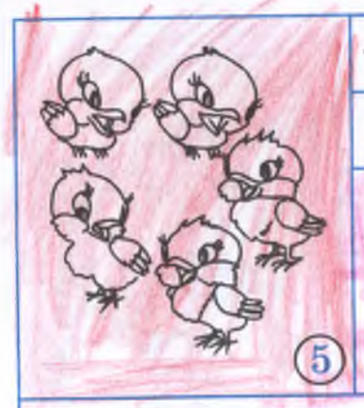

5

1	3	5	7	9
2	4	6	8	10

5

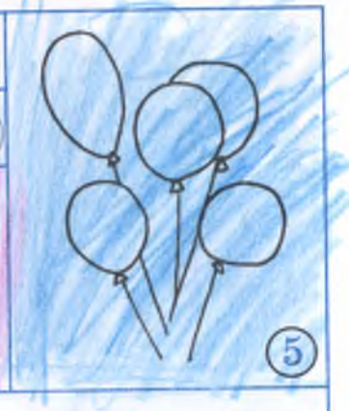

5

5

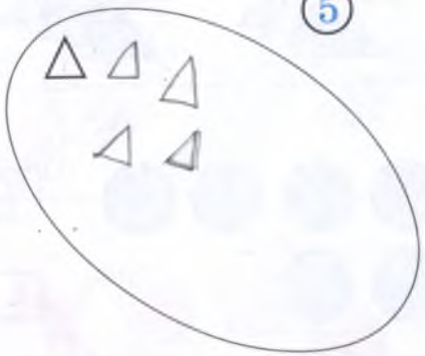

?

5

?

5

5	6	7
4	7	8
3	8	9

www.bizdin.kg

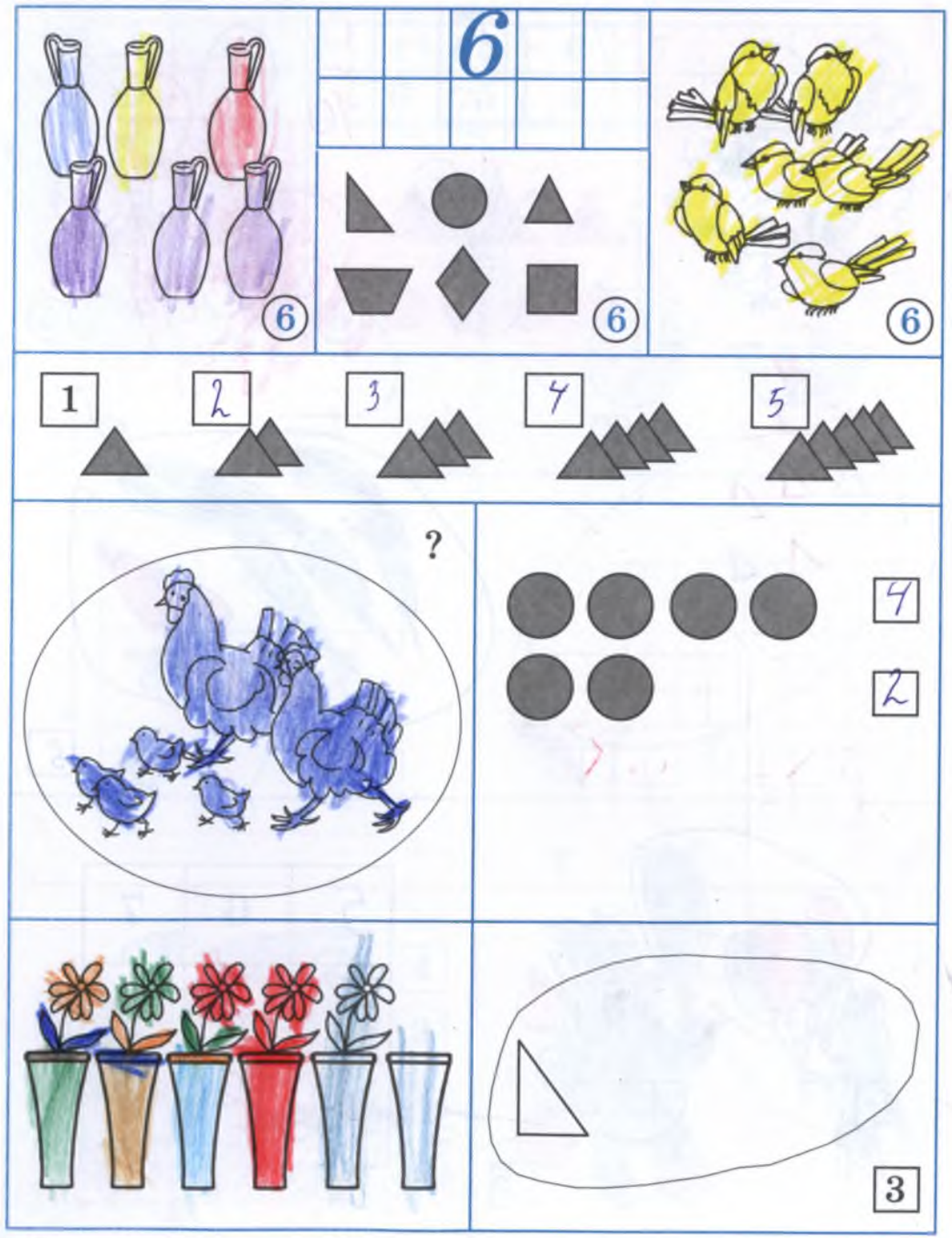

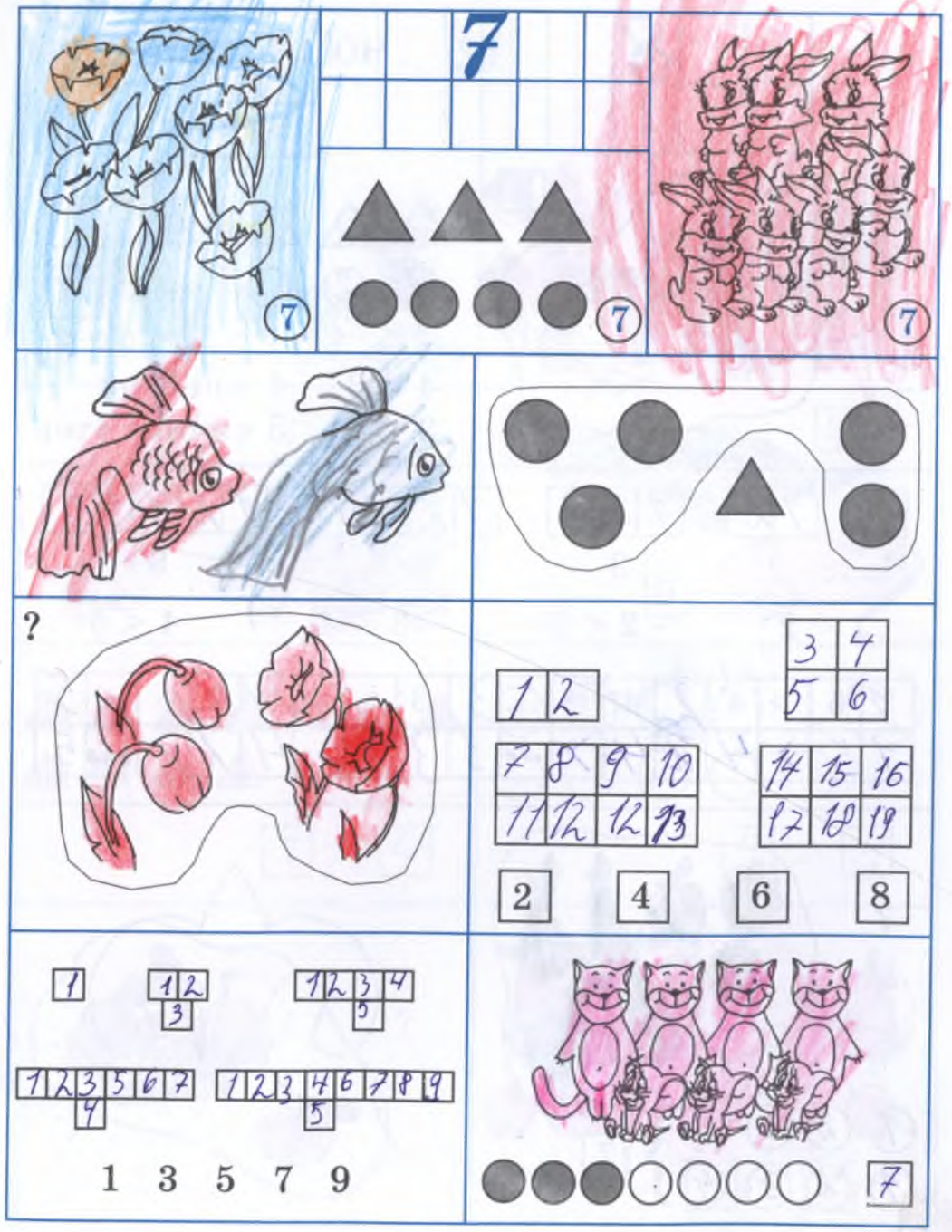

www.bizdin.kg

8

ЧОҢ, КИЧИНЕ

8

>, <

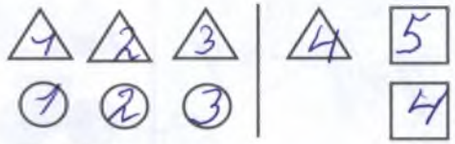

4 > 3 4 чоң 3төн

3 < 4 3 кичине 4төн

1 2 3 4 5

1 < 2 2 < 3 3 < 4 4 < 5

1	5	>	4	2	4	>	...	3	3	>	...	4	2	>	...	5
1	5	>	4	2	4	>	...	3	3	>	...	4	2	>	...	5

?

1 2 3
1 2 3 4 } 7

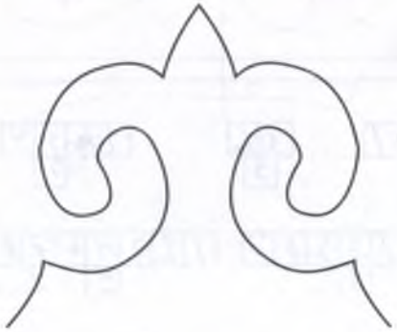

9

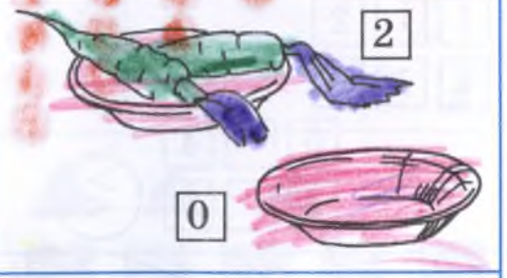

2

0

7 > 4

≥
≤

5 > 4

?

4

4 < 7

www.bizdin.kg

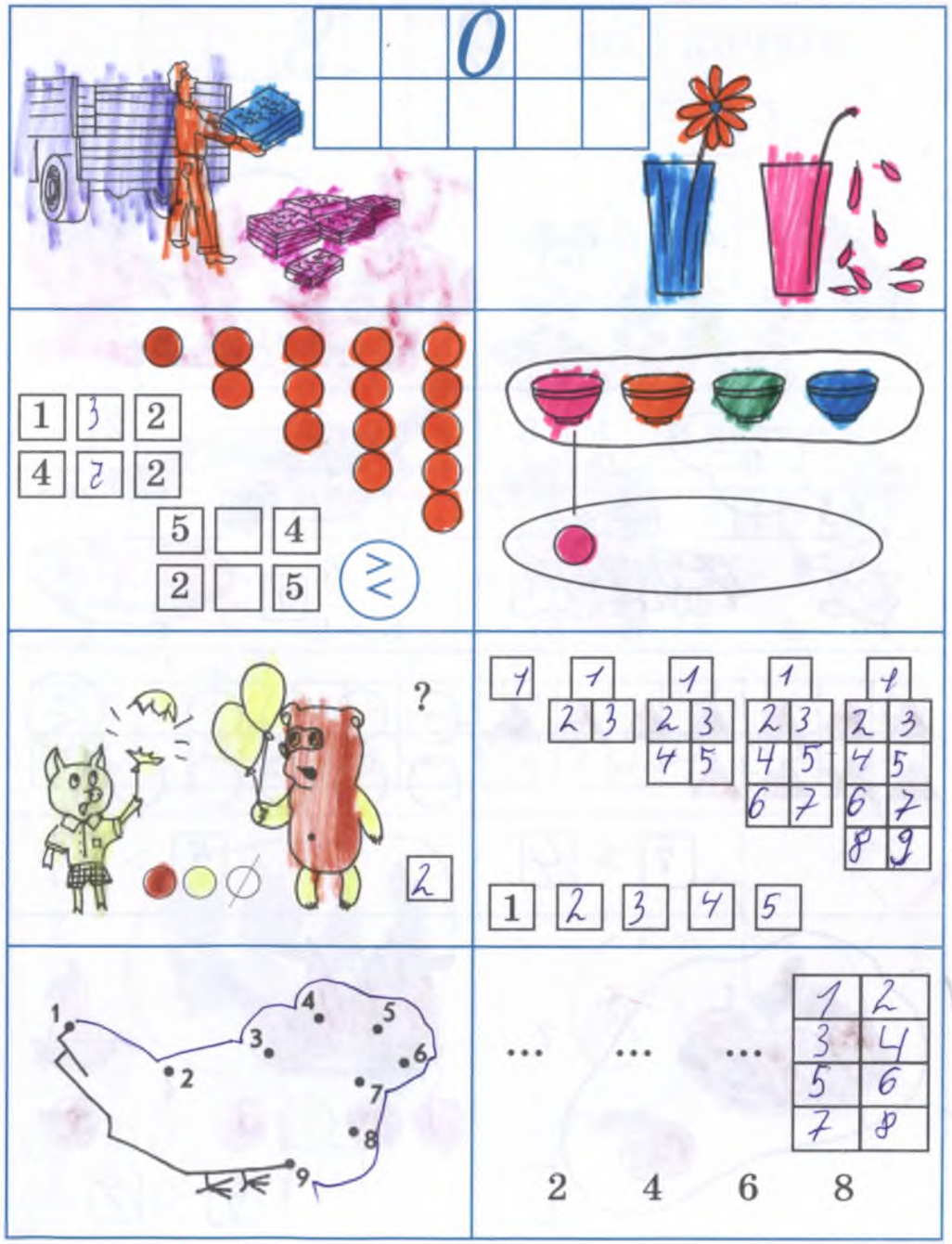

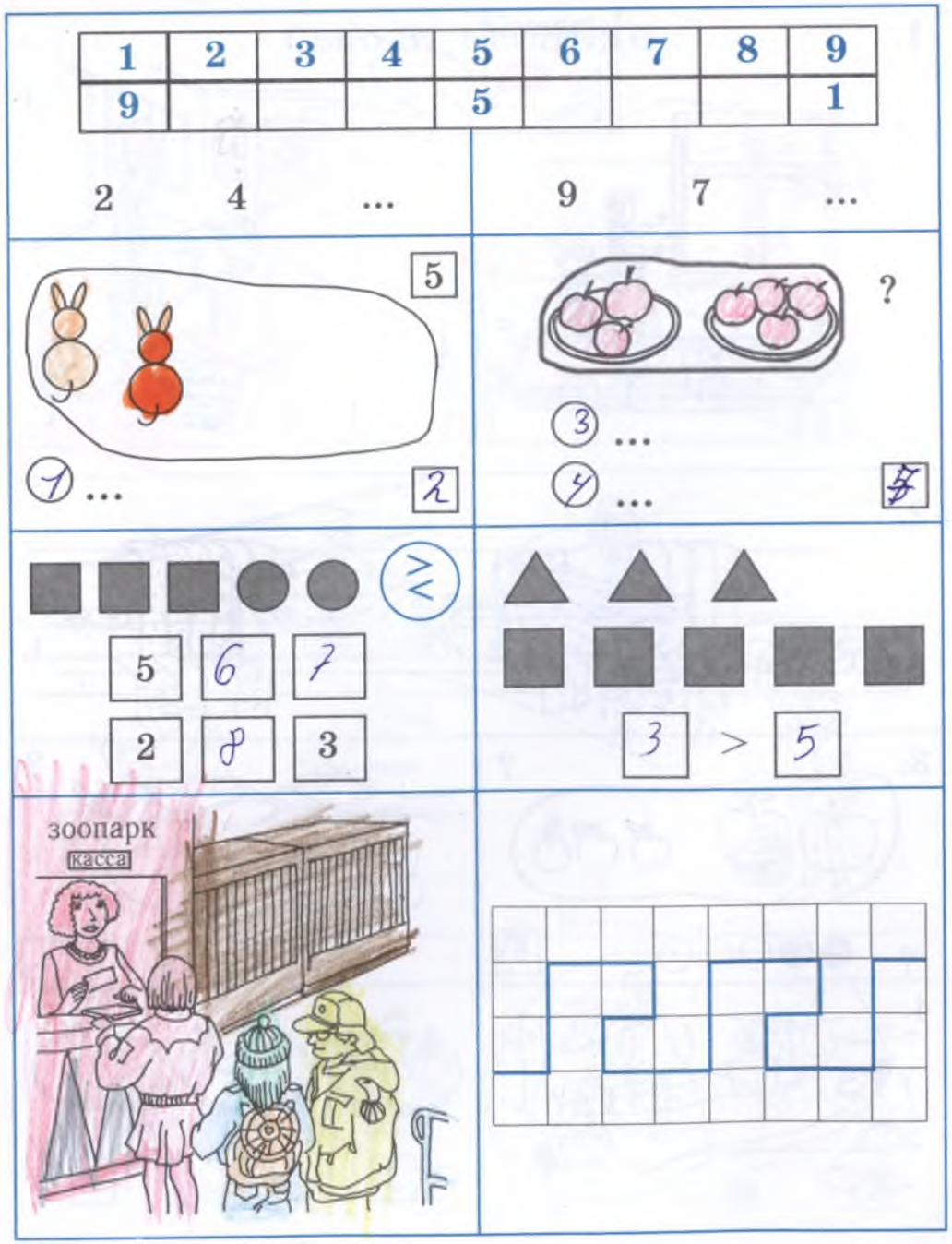

www.bizdin.kg

1.

2.

3.

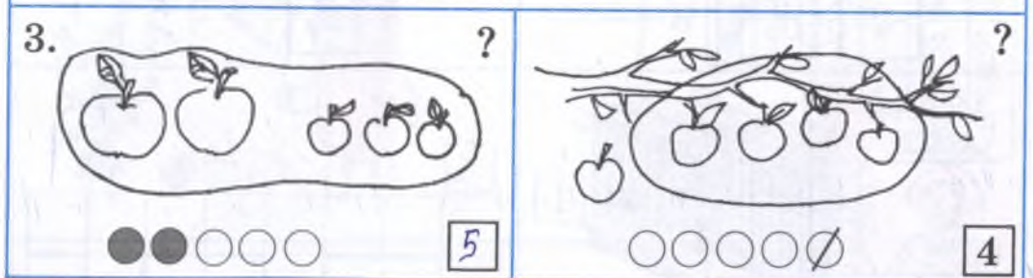

4.

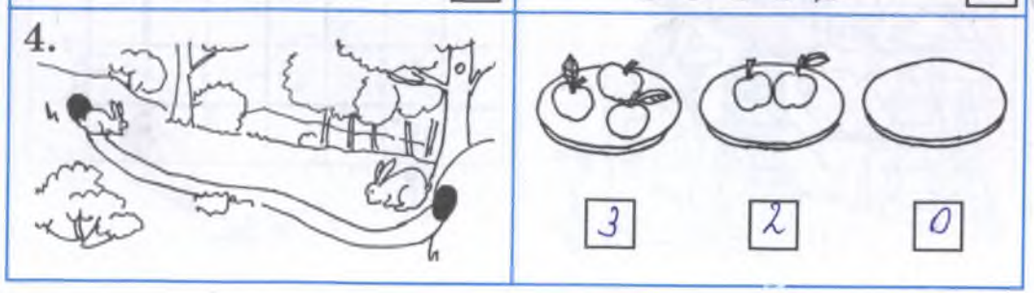

СЫЗЫК. КЕСИНДИ

1.

2.

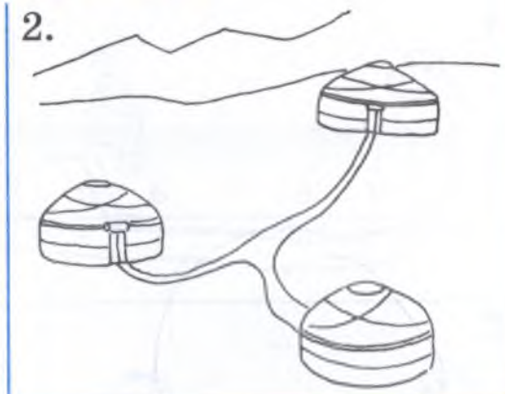

3.

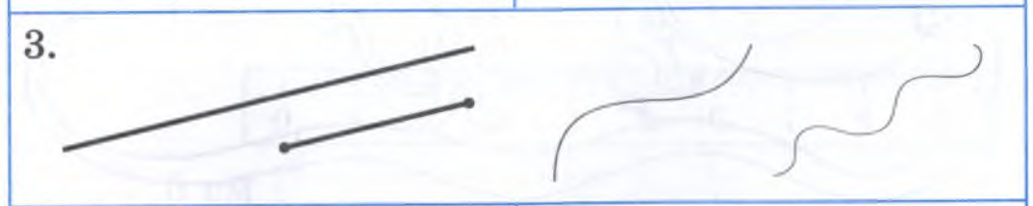

4.

5.

6.

7.

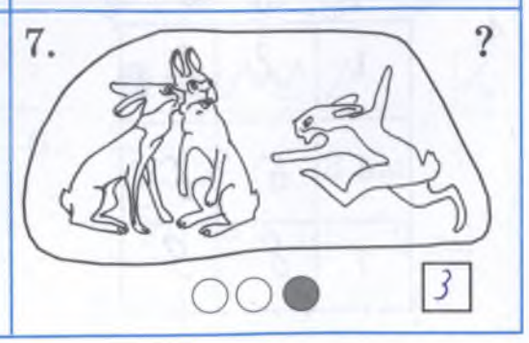

www.bizdin.kg

Узундукту ченөө.

1.

2.

3.

4.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

5.

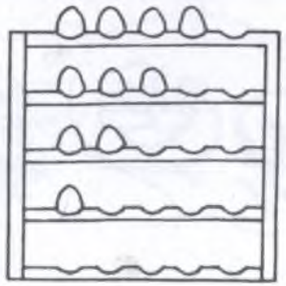

4 3 2

ДЕЦИМЕТР. САНТИМЕТР

1.

1 см 0 1 2 3

1 дм 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2.

4 см
3 см
2 см
1 см

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

5 см
6 см
7 см
8 см
9 см

3 ?

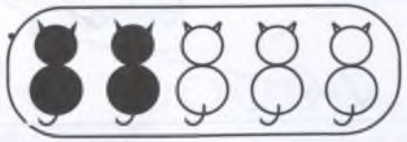

5

4.

2

5.

3 1

≥ ≤

3 4 1 1 5 3

6.

6 2 — 2 см

1 4 3 — 3 см

2 < 3 3 4 1

www.bizdin.kg

Кесиндини ченөө

1.

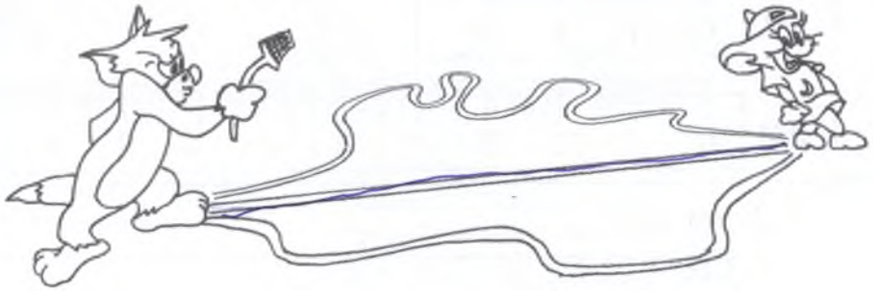

2.

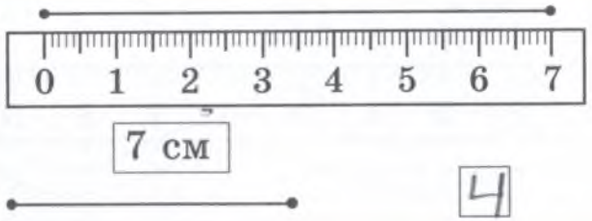

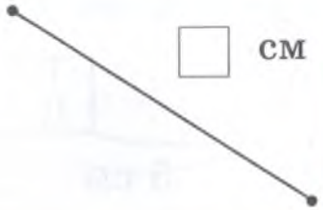

см

3.

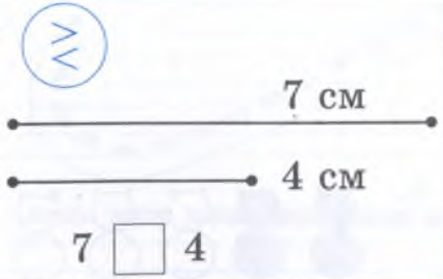

4.

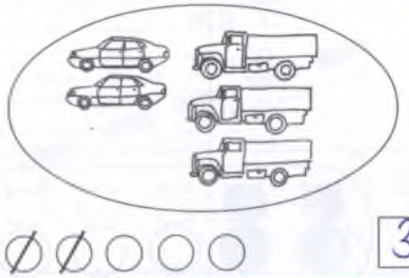

5.

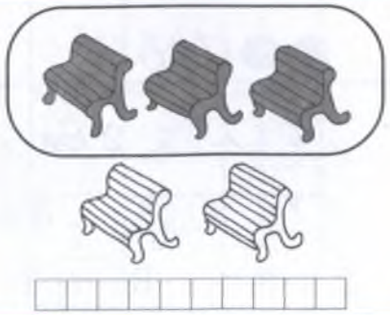

6.

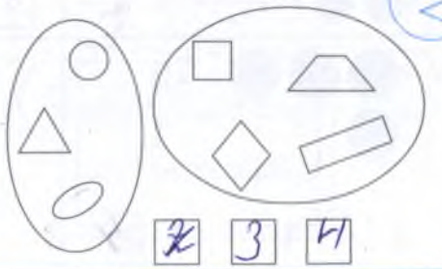

Кесиндини сызуу

1.

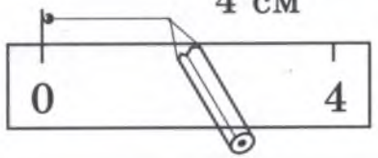

5 см

2.

3 см

5 см

3.

4.

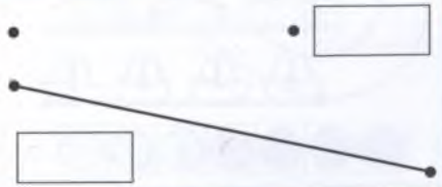

5.

6.

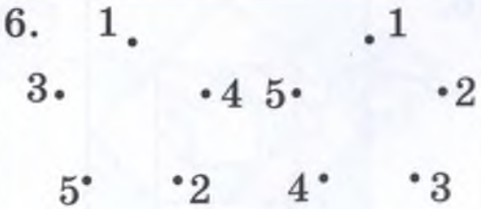

7.

8. 2 см жана 4 см кесинди сыз.

www.bizdin.kg

1.

? см

см

см

см

2.

1		2		3		4		5		6		7		8		9

0 < 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3

9 > 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

5 > 1, 2, 3, 4

5 < 6, 7, 8, 9

3.

6

4

4.

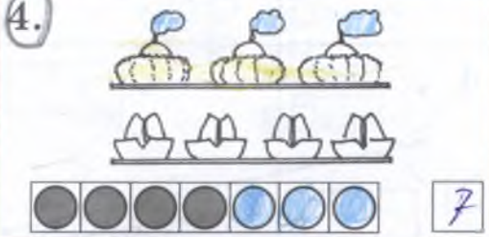

7

5.

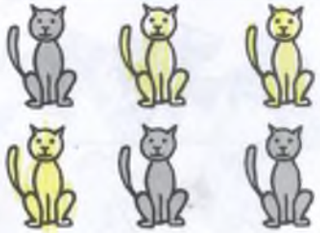

6

6.

1. Чекиттердин аралыгын чене.

7см

2

1 2 3 4

3.

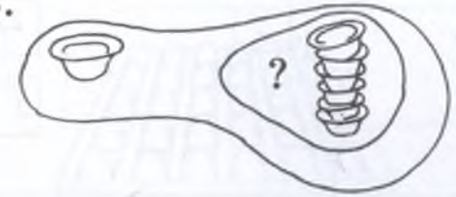

6

4.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

5.

7

6.

5

www.bizdin.kg

Өзүңдү текшер!

1. 5 см кесинди сыз.

2. Чекиттердин аралыгын ченеп жаз.

3. Бардыгы канча мөмө бар?

?

4.

3 > 1 2 3

9 < 1 2 3 4 5

5. 8 см кесинди 5 см кесиндиден узунбу же кыскабы?

6.

4

3

? 4

7. 1 ден 9 га чейинки сандарды жаз.

ОНДУКТАР

1.

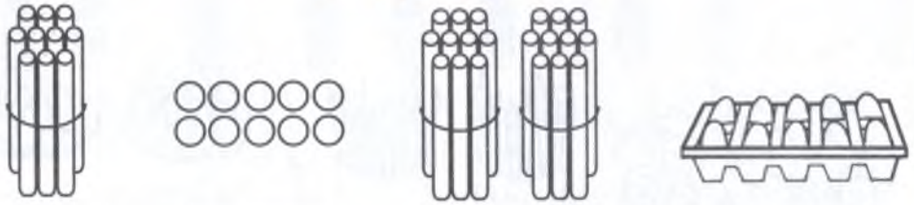

1 онд. | 1 онд. | 2 онд. | 1 онд.

2.

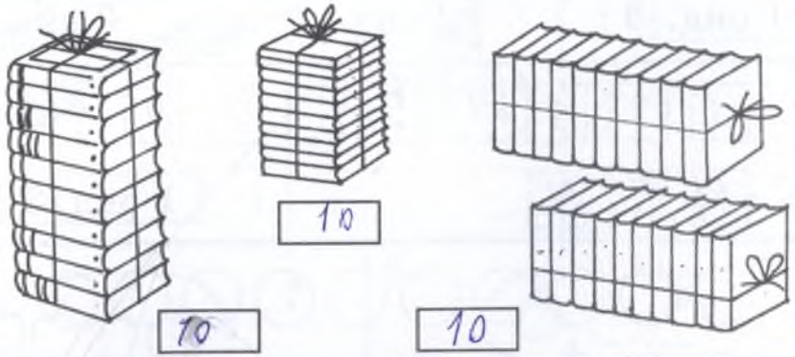

10 10 10

3.

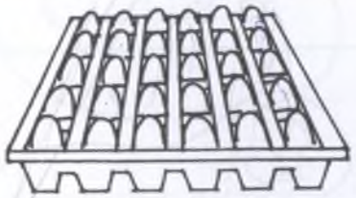

... онд.

4.

2 онд.

5.

?

5

6.

?

5

www.bizdin.kg

Ондуктар жана бирдиктер

1.

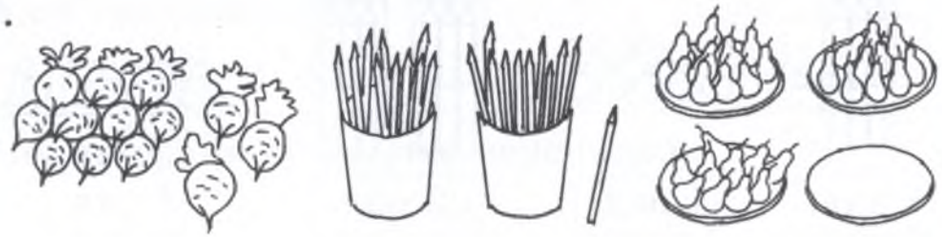

1 онд. 3 | 2 онд. 1 | 3 онд. 0

2. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

1 онд. 3

3. ○○○○○○○○○○ ○○○○○ 15

4. ≥ ≤ ○○○○○ ●●●●

5 4 3

△△△△△△ ▼▼▼▼

4 10 6

5. ?

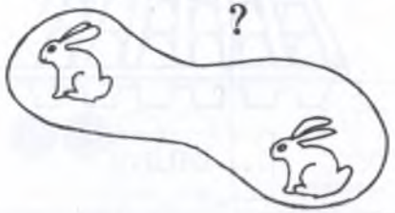

○○●● 4

6.

1.

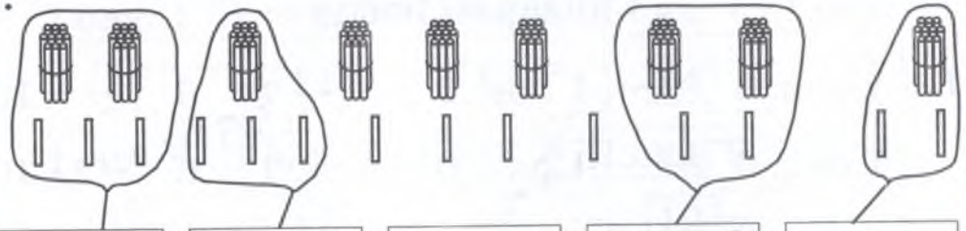

1 онд. 3 | 2 онд. 2

2.

3.

4. ○○○○○ ○○○○○ ...

1 онд. 2

5. ?

10

6. ?

6

7. 2 см жана 3 см кесиндилерди сыз. > же < белгисин кой.

2 ☐ 3 ≥ ≤

8. Кесиндилерди чене.

1 2 3 4

Эмнени байкадын?

Сандарды жазуу

1. 1 онд. 6 → ~~1 онд. 6~~ → 1 6 → 16

1 онд. 0 → ~~1 онд. 0~~ → 1 0 → 10

1 онд. 8 → ☐ → ☐ →

1 онд. 9 — 19 | 1 онд. 6 — ☐

1 онд. 1 — 2 | 1 онд. 7 — ☐

1 онд. 5 — 6 | 1 онд. 3 — ☐

2.

10	11	12	13	14
он	он бир	он эки	он үч	он төрт
15	16	17	18	19
он беш	он алты	он жети	он сегиз	он тогуз

3.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

4. Кесиндилерди жана аралыкты чене.

4

3

3

5.

?

○○○○○●●●

8

www.bizdin.kg

1.

1 онд. 1	1 онд. 2	1 онд. 3	1 онд. 4	1 онд. 5
11	12	13	14	15
1 онд. 6	1 онд. 7	1 онд. 8	1 онд. 9	2 онд.
16	17	18	19	?

2 онд. 0—20

2.

15 — 1 онд. / 5 бирд.

16 — 1 … / 6 …

18 — 1 … / 8 …

3.

9	7	2
8	2	4
9	1	2

4.

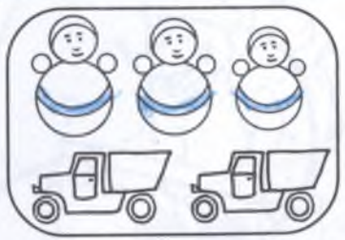

∅∅∅●●

2

5.

5 см ☐ 6 см

7 < 9 | 8 > 0

4 > 2 | 5 < 4

9 > 4 | 8 > 0

6.

www.bizdin.kg

1.

1 онд.

1 — 11
2 — 12
3 — 13
4 — 14
5 — 15
6 — 16
7 — 17
8 — 18
9 — 19

2.

4 < ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

9 > ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

3.

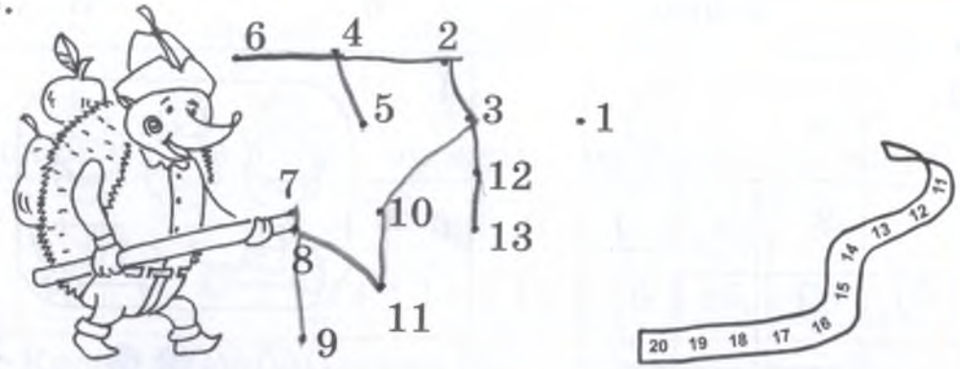

4.

?

☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ☐

5.

ØØØ○○○○○○○ ☐

1.

1 онд. 0				
10	14	18	16	11
1 онд. 2	1 онд. 3	1 онд. 5		1 онд. 8
☐	☐	☐	17	☐

2.

17	...	20
☐ ☐	1 онд. 5	2 онд. ...

3.

11 12 13 14 15

11 < 12 12 ☐ 13

15 > 11 15 > 12

15 > 12 14 ☐ 15

4.

?

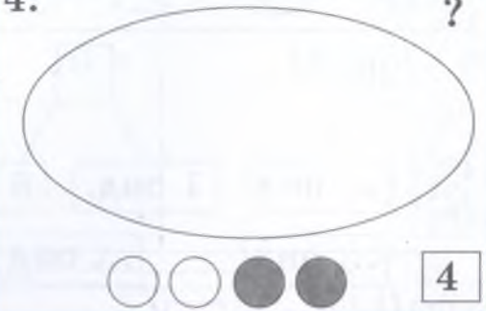

4

5.

≥ ≤

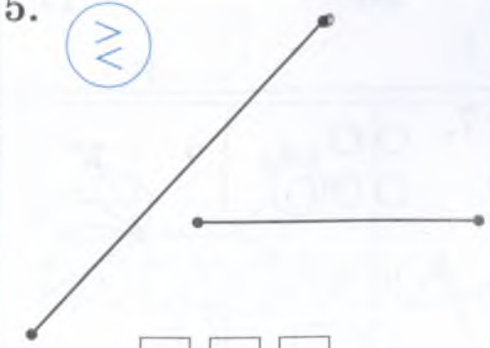

☐ ☐ ☐

6. Фигуранын жактарын ченеп, жаз.

☐ ☐ ☐ ☐

www.bizdin.kg

Өзүңдү текшер!

1. Сан катарын толукта.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

2. ≥ ≤

5 < 9 12 < 20

7 < 17 19 < 20

2 > 3 2 < 4

3. 2 см жана 3 см кесинди сыз, кайсынысы кыска?

4. 20 → ... онд; 1 онд. 8

... онд → 10

... онд → 8

5. 9 20 17

6.

5

7. ○○ ○○○ } ? 5

○○⊘○⊘○⊘○

5

ЧОҢ. КИЧИНЕ. БАРАБАР

1. ○○○○ 4 □□□□□□ 6

△△△△ 4 ○○○ 3

4 = 4 6 > 3 3 < 6

2. 10 5 → 15; 10 □ → 17; □ 7 → 17; 10 10 → 20

3. ——— 3

——— 5

——— 3

5 = 3 □ > □

2 < 5

4. 10 > 10 <

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

≥ ≤ 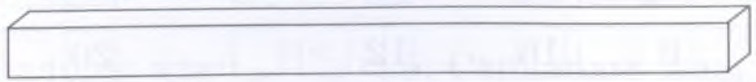 1 дм

1 см 1 дм □ 1 см

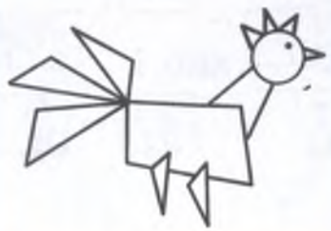

www.bizdin.kg

1.

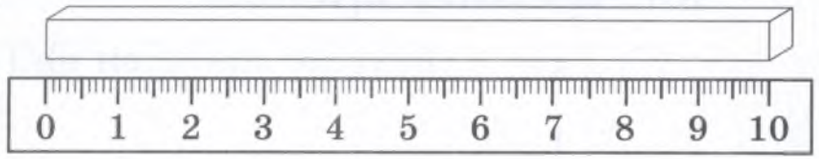

1 см

1 дм = 10 см

2.

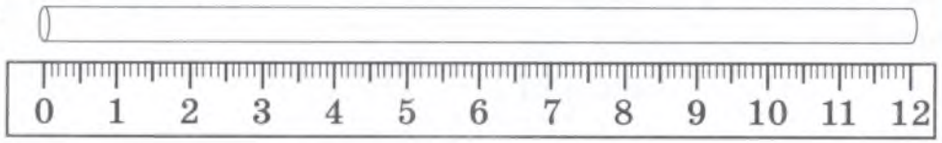

12 см = 1 дм 2 см

3.

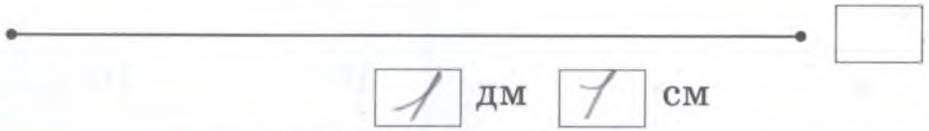

4. 10 11 ☐ ☐ 14 ☐ 16 17 ☐ ☐

14 ☐ 12 9 < ☐ 15 ☐ ☐

6 ☐ 16 12 > ☐ 20 ☐ 17

5.

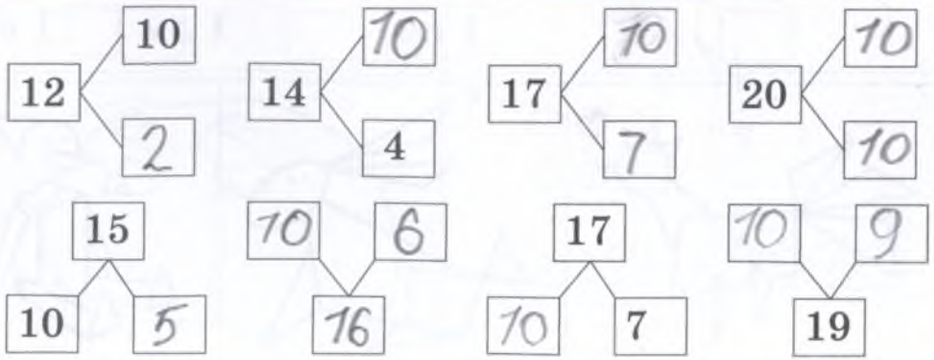

1.

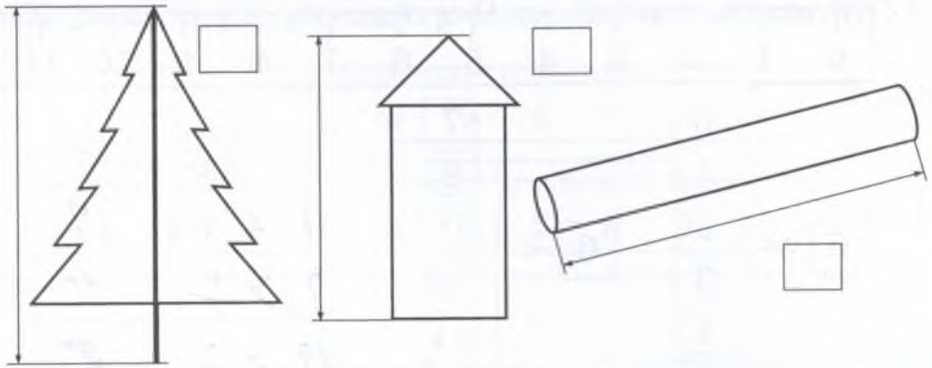

2.

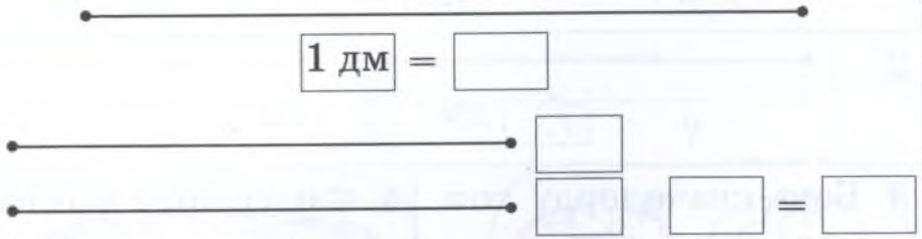

3. Сан катарларын толукта.

1 3 5 ... ... 11 ... 15

2 4 ... ... 10 12 ...

4. Сандарды ата:
3, 13, 1, 11, 8,
18, 9, 19, 4, 14.

5. Сандарды жаз:
беш, бир, он бир
... ...

6. 1 онд. ☐ 2 онд.

20 ☐ 19 10 = ☐

☐ < 7 8 > ☐

7.

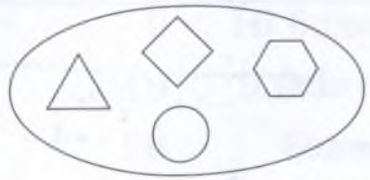

?

www.bizdin.kg

1.

6 > 0, 1, 2, 3, 4, 5

6 < 7, 8, 9, 10, 11, 12

5 < 6 | 7 > 6

4 < 6 | 9 > 4

9 > 7 | 10 > 9

10 > 8 | 10 > 7

2.

1 дм 2 см

3. Бош көзчөлөрдү толтур.

10: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

11 14 17

4. Фигуранын жактарын ченеп жаз.

2 3

4 3 2

5.

Аралыктар кандай?

6.

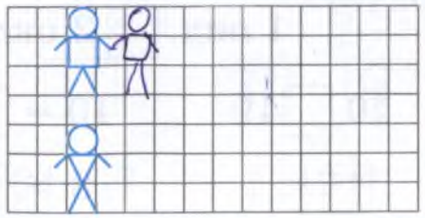

1. Кесиндинин узундугу 9 см би же 10 см би?

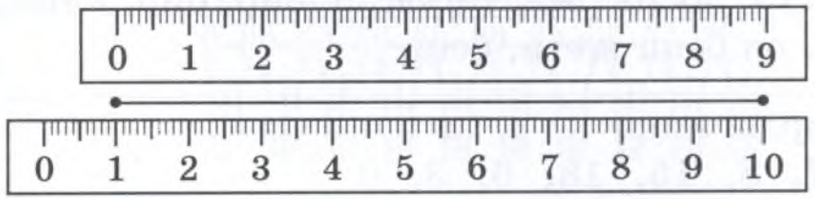

9 см

10 см

2.

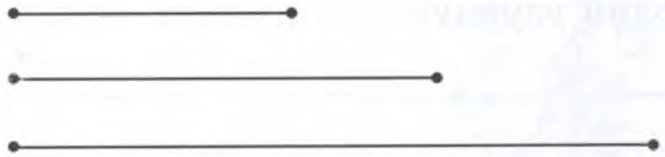

4

6

9

3.

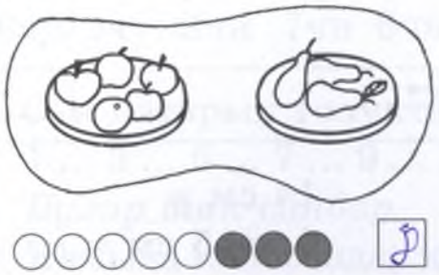

?

8

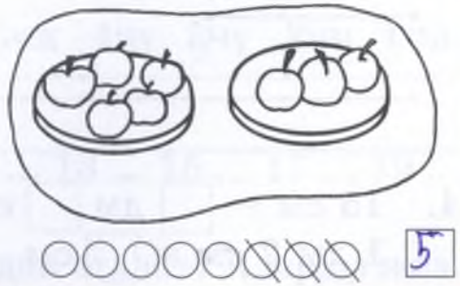

?

5

4.

10	11	12
13	14	15
16	17	18

5.

≥ ≤

15 < 16 болсо,

16 > 15 болот.

9 < 16 болсо,

10 > 9 болот.

20 > 9 болсо,

0 < 20 болот.

www.bizdin.kg

1. Сандарды жаз:
он тогуз, жыйырма, тогуз, он бир, бир, алты, сегиз, он беш, жети, беш.

2. Сандарды ата:
17, 7, 8, 15, 18, 6, 3, 0

3. Кесиндилердин узундуктарын ченеп, жаз.

4. 15 см = ☐ дм ☐ см
1 дм 2 см = ☐ см

14 см = ...
1 дм 5 см = ...

5.

6. > < =

18 ☐ 18 15 ☐ 5

9 > ☐ 20 > ☐

7 ☐ 17 10 > ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐

1.

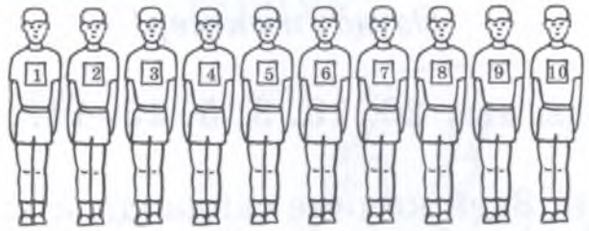

2.

10чу 9чу 8чи 7чи 6чы 5чи 4чү 3чү 2чи 1чи

3. Сан катарын толукта:
1 ... 3 ... 5 ... 7 ... 9 ... 11 ... 13 ... 15 ... 17 ... 19 ...
Булар ***так*** *сандар.*
Жазыла элек сандар кандай аталат? Аларды жаз.

4.

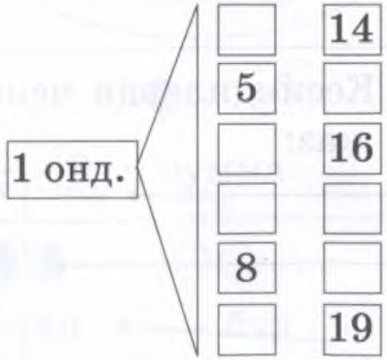

5.

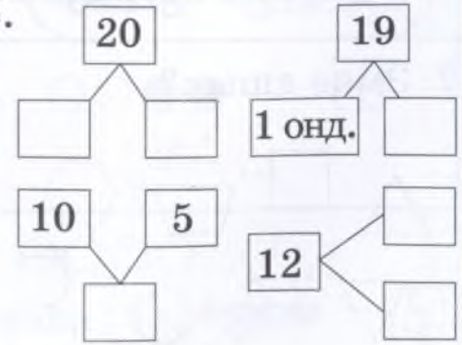

6. 1 дм 2 см кесинди сыз. Ал канча сантиметр болот?

www.bizdin.kg

Өзүңдү текшер!

1. Сандарды ата: 20, 13, 3, 5, 15, 11.

2. 5тен чоң, 8ден кичине сандарды ата.

3. 14төн кичине сандарды ата.

4. Сандарды жаз: он үч, үч, сегиз, он сегиз, он, он тогуз, тогуз.

5.

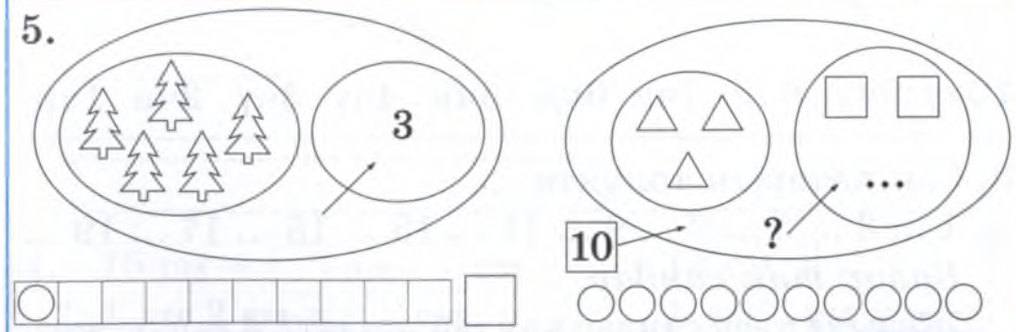

6. 1 дм 1 см кесинди сыз.

7. Эмне ашык?

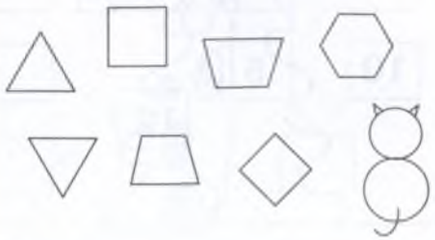

8. Кесиндилерди ченеп, жаз:

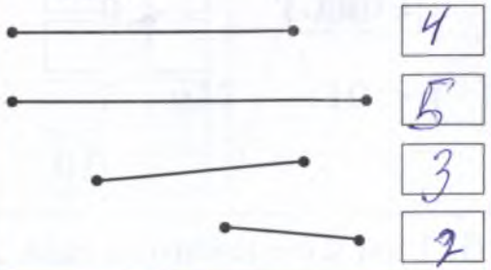

КОШУУ

1.

●●○○○ 2 жана 3 – бул 5

2ге 3ту ***кошсо*** *5 болот. 5 саны 2 жана 3түн* ***суммасы.***

2.

○○● 3

3 – сумма

3.

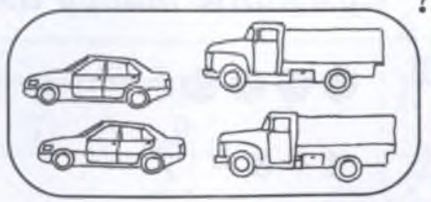

○○●● 4

4 – ...

●●● ○○○ ● ○○○○

3 жана 3 – бул ☐ 1 жана 4 сумма – 5

6 – сумма 5 – ...

www.bizdin.kg

1.

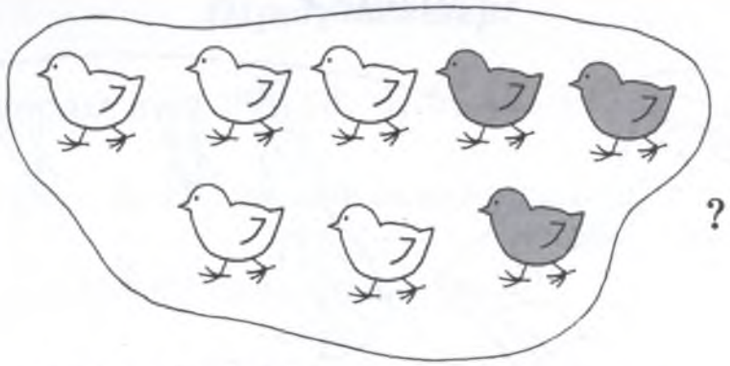

?

○○○○○●●●

5 жана 3 – бул 8 8 – сумма.

Бул төмөнкүчө жазылат:

5 + 3 = 8

[8] – сумма [+] – плюс [=] – барабар

Сумманы табуу амалы ***кошуу*** *деп аталат.*

2. ●●●●○○○

4 + 3 = [7]

△△△○ ...

3 + 3 = [6]

3.

?

○○ ...

[3] + [2] = [5] сумма – [ ]

1+7=7 3+2=5 ○○ ●

●○○○○○○○○ 8 ●●2 1+1=2

1. ●● ○○○○ [6] сумма

2 + 4 = 6 [2] [4] } кошулуучулар

Кошууну ар кандай окуса болот:

2 жана 4 – бул 6

2ге 4тү кошсо 6 болот

2 менен 4түн суммасы – 6

2 плюс 4 барабар 6

2. 5 + 1 = 6 сумма – [6]

кошулуучулар – [5] [1]

Кошууну оку.

3.

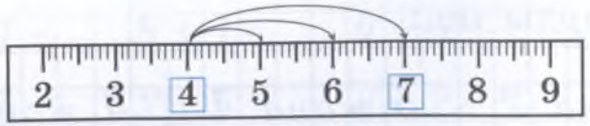

[4] < [6]

[5]

[7]

4. Кошулуучулар 3 жана 4. Кошуу амалын жаз. Сумма канча? Тегерекчелерди тартып эсепте.

5.

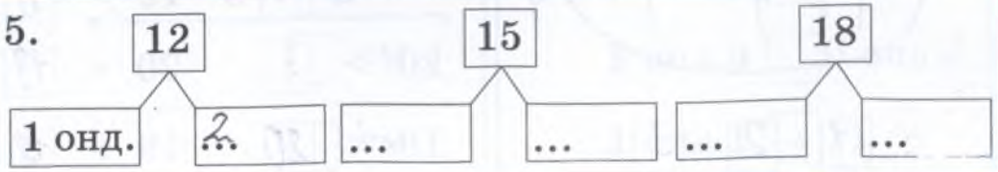

www.bizdin.kg

1. ○○○ ● ... ○ ● ...

3 + □ = 7 1 + □ = 4

Сумманы табыш үчүн биринчи кошулуучуга экинчисин бирден санап кош.

2. ○ ○ ○ ● ● ● ●

3 + 4

3+4=7

3. 5 + 3 = □ 2 + □ = 5

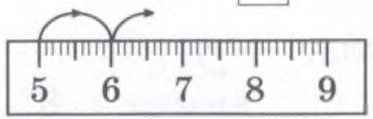

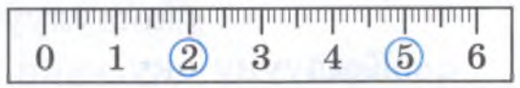

4. 6 см кесинди сыз.

5. Суммаларды тап:

2 жана 2 5 жана 1 4 жана 1

6.

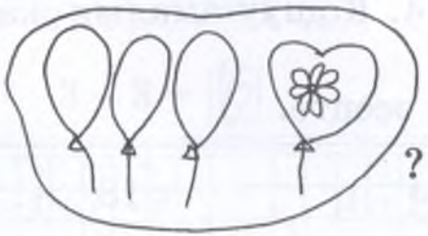

?

1 + 2 = 3

7. ≥ ≤ =

1 < 3 7 > 5

2 < 9 11 < 12

8 = 8 12 > 11

20 > 3 20 < 99

19 < 20 19 > 18

1. Суммаларды эсептеп, дептерине жаз.

12 + 2 10 + 2 8 + 1 7 + 3

2. ○○○ ●●● △△ ○○○○

3 + □ = □ □ + □ = □

3. 1 + □ = 7 Кошулуучу канча?

●○ ....

4. Фигураларды ата:

1 2 3 4 5

5. 1 дм кесинди сыз. 1 дм 1 см кесинди сыз.

□ > □

6.

5 + 1 =	8 + 1 =	4 + 6 =	10 + 1 =
1 + 7 =	2 + 5 =	4 + 2 =	9 + 2 =

7. Кесиндилерди чене.

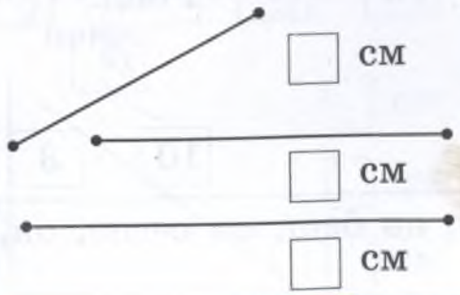

□ см

□ см

□ см

8. ≥ ≤ =

1 онд.5 □ 1 онд.3

2 онд.0 □ 1 онд.9

1 онд.3 □ 0 онд.3

1 онд.1 □ 11

www.bizdin.kg

МАСЕЛЕ

1.

Бул маселе.
Анда эмнени табыш керек?

2. Маселени сөз менен берсе болот.
Канатта 4 шар бар. Ага дагы 3 шар сатып беришти. Канатта канча шар болду?
Суроого жооп бериш үчүн амал жазабыз. Жоо-бун Ж: деп белгилейбиз.

○○○○ ●●● 4 + 3 = 7 Ж: 7.

Тегерекчелер эмнени түшүндүрөт?

3. Амалдарды дептериңе жазып, суммаларын аныкта.

3 + 1 5 + 2 7 + 3 2 + 3 9 + 1

4. Маселе түзүп чыгар.

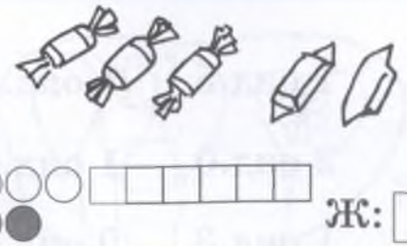

Ж: ☐

5.

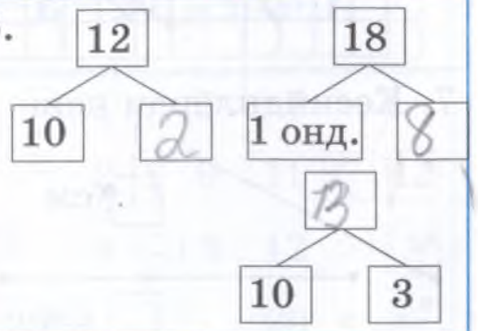

6. Сандарды жаз: он, беш, он беш, он сегиз, он, сегиз, тогуз.

1. *Текчеде 3 чыны, 5 тарелка бар. Текчеде канча идиш бар?*
Тегерекче тартып түшүндүрүп, керектүү амалды жаз.

2. Кошууну аткар:

5 + 4 6 + 4 3 + 7 8 + 2

3. Маселе түзүп чыгар.

4. Маселе түзүп, чыгар.

○○○ ●●●

5. Канча кесинди көрүп турасың?

☐

6. Сандарды жаз: он беш, жыйырма, сегиз, он сегиз, он бир, бир.

7. Сандарды ата: 0, 10, 20.
Булардын өзгөчөлүгү эмнеде?

8. Фигуранын жактарын чене.

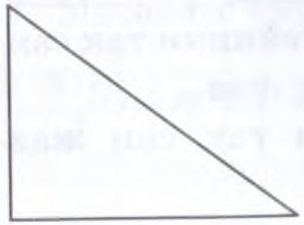

☐ см
☐ см
☐ см

9. Кайсы сандар жетишпейт? Аларды дептериңе жаз.

	5	
7		

Кошуунун касиеттери

1. $0 + 3 =$
$0 + 3 = 3$

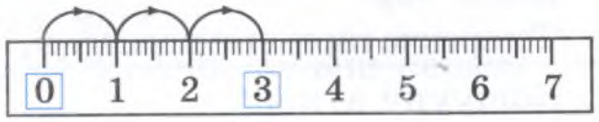

$5 + 0 =$
$5 + 0 = 5$

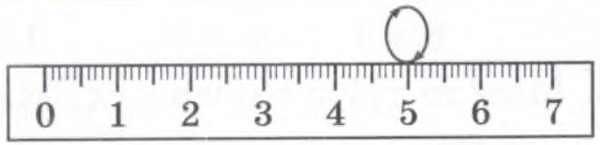

Өзүң эреже чыгар.

2. $7 + 0 =$ 7 $\quad 20 + 0 =$ 20 $\quad 12 + 0 =$ 12
$0 + 8 =$ 8 $\quad 15 + 0 =$ 15 $\quad 16 + 0 =$ 16

3. $8 + 6 \quad 12 + 3 \quad 15 + 2 \quad 3 + 7$
$9 + 1 \quad 17 + 3 \quad 14 + 1 \quad 6 + 3$

4. *Класска 10 парта коюлган. Ага дагы 2 парта коюшту. Класста канча парта болуп калган?*

5. Кесиндини чене.

40 дм 9 см

6. 20га чейинки жуп сандарды жаз. Канча жуп сан жаздың?

7. 20га чейинки так сандарды жаз. Канча так сан жаздың?

www.bizdin.kg

1. $2 + 6 =$ 8 $\quad 6 + 2 =$ 8

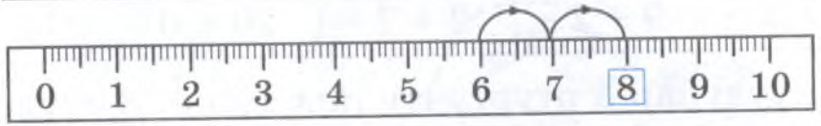

Өзүң эреже чыгар.

2. $1 + 6 = \square$ $\quad 5 + 2 = \square$ $\quad 3 + 10 = \square$
$6 + 1 = \square$ $\quad \square + 5 = \square$ $\quad \square + \square = 13$

3. *Менин 3 кызыл жана 4 көк шарым бар. Менде канча шар бар?*

4. $0 + 18 \quad 14 + 2 \quad 1 + 8 \quad 17 + 1$
$0 + 20 \quad 5 + 4 \quad 6 + 4 \quad 15 + 2$

5. Маселе түзүп чыгар.

?

6. 1 см $\square$ 1 дм
10 см = $\square$ дм
5 см $\square$ 5 дм
20 $\square$ 19 $\quad$ 18 $\square$ 20

7. Маселеге суроо коюп чыгар:

Инимдин 3 карандашы бар эле. Мен ага 2 карандаш бердим. ...

www.bizdin.kg

Өзүңдү текшер!

1. Суммаларды тап:

0 + 5 =	8 + 3 =	1 + 9 =	16 + 1 =	11 + 4 =
7 + 0 =	9 + 2 =	2 + 7 =	20 + 0 =	12 + 2 =

2. Окуучулар 3 отургучту көк түскө, 3 отургучту жашыл түскө сырдашты. Окуучулар канча отургуч сырдашты?

3. Кошулуучуларды же суммаларды толукта.

□ + 1 = 1 5 + □ = 5 0 + 10 = □ 7 + 0 = □

4. Төрт бурчтуктардын номерлерин жаз.

1 2 3 4 5 6 7

5. ≥ ≤

16 □ 15 15 □ 16 9 □ 19 7 □ 7

10 > □ 20 > □ 11 < □ 1 □ 11

6. Сандарды жаз:

Он беш, он, бир, он бир, он тогуз, тогуз, 1 онд. 2, 1 онд. 5, 1 онд. 9, 2 онд.

7.

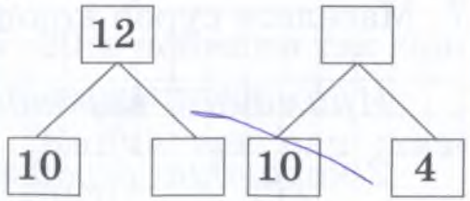

КЕМИТҮҮ

1. Маселе түз:

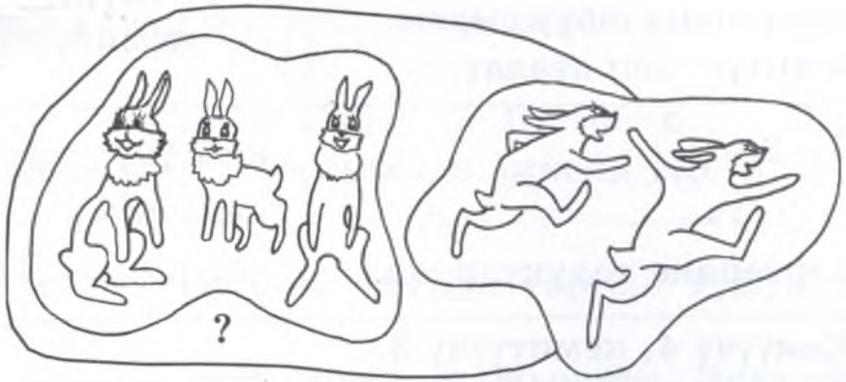

○○○∅∅ Муну төмөнкүчө айтса болот:

5ти 2ге кемитсек 3 болот. 3 бул 5 менен 2нин ***айырмасы****. Булар 5 – 2 = 3 деп жазылат. (–) белгиси* ***минус*** *деп аталат.*

2.

○○○○∅∅∅

7 – 3 = 4 4 - айырма

3. Маселе түз:

○○○●●● 3 + □ = □

4. Дептериңе амалдарды толуктап жаз.

○○○○○∅∅ ∅○○○ ○∅∅○∅○

7 – 2 = 5 4 – 1 = 3 6 – 3 = 3

www.bizdin.kg

1. ○○○○○∅∅∅
8 – 3 = 5
Айырманы табуу амалы **кемитүү** деп аталат.

[5] — айырма
[8] — кемүүчү
[3] — кемитүүчү

2. 6 – 2 = □
○○○ ...
Дептериңе толуктап жаз

кемүүчү — [6]
кемитүүчү — [2]
айырма — [4]

3. Кемүүчү 4, кемитүүчү 3.
Амал жазып, ... эсепте.

4. ○○○○●●●
4 + [3] = [7]

кошулуучулар — □ □
сумма — □

5. Сызыктардын номерлерин жаз:

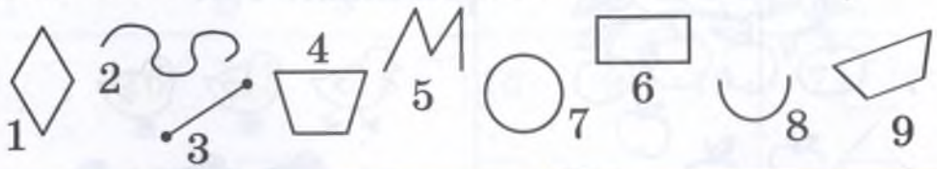

6. Маселени тегерекчелер менен түшүндүрүп, амал жаз:
Окуучулар 3 партаны көккө, 6 партаны акка сырдашты. Бардыгы канча парта сырдалды?

7.

5 + 2	8 + 2
15 + 2	10 + 2
6 + 1	9 + 1
10 + 1	8 + 3
9 + 3	10 + 3

1. *Биз картондон 10 фигура жасадык. Анын төртөө үч бурчтук, калгандары төрт бурчтук. Биз канча төрт бурчтук жасадык?*

○○○○○○∅∅∅∅ 10 – 4 = 6 Ж: 6
Сызылган тегерекчелер эмнени түшүндүрөт?

2. Маселени тегерекчелерди тартып түшүндүрүп чыгар:
5 окуучу топ ойноп жатышты. Экөө үйүнө кетти. Канча окуучу калды?

3. 3 см кесинди сыз. Аны 1 см ге узарт. Канча болду?

□ > □

4.

2 + 5	15 + 2
6 + 1	17 + 3
8 + 1	18 + 2
8 + 7	9 + 3

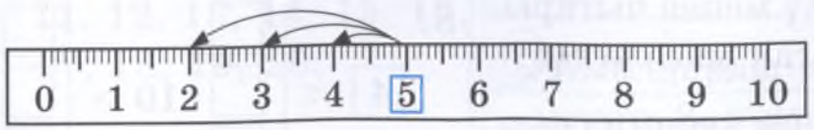

5 > [2]

[4]
[3]
[1]
[0]

5 саны кайсылардан чоң?

www.bizdin.kg

1. 4 − 1= □ 6 − 2 = □ 5 − 5 = □

○ ○ ○ ∅ ... ∅ ∅ ∅ ∅ ∅

2. Кемитүүнү сызгыч боюнча да аткарса болот.

9 − 4 = 5

3. Айырмаларды сызгыч боюнча тап:

7 − 5 = 6 − 2 = 4 − 1 = 8 − 6 =

4.

1 + 7	8 + 1	3 + 4	15 + 1
6 + 4	5 + 0	1 + 6	16 + 2

5.

Кемитүү менен чыгарыла турган маселе түз.

6.

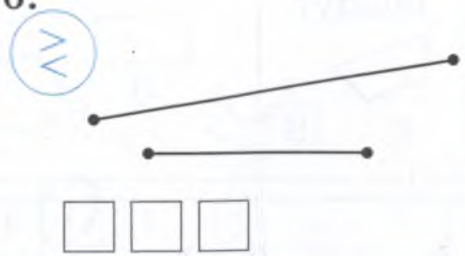

7. 1 дм 1 см кесинди сыз. Ал канча чакмак болот?

8.

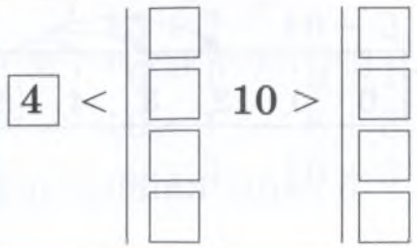

1. Маселелерди тегерекче тартып түшүндүрүп, чыгар. Эмнени байкадың?

Анарада 5 значок, Сапарда 2 значок бар. Экөөндө биригип канча значок бар?

Анар менен Сапардын 7 значогу бар. 5 значок Анардыкы болсо, Сапарда канча значок болгон?

2. Айырма менен суммаларды тап.

12 + 2	8 − 3	0 + 7	3 + 4	6 + 6	20 + 0
5 + 4	6 − 1	1 + 9	4 − 3	7 + 2	12 − 1

3. 12 см кесинди сыз. Аны 1 дм ге чейин кыскарт. Канча сантиметрге кыскарттың?

12 см = 1 дм 2 см

12 − □ = 10

Кемитүүчү канча? Ал маселенин жообу боло алабы?

4. Сандарды үлгү боюнча жаз:

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

Үлгү: 11 = 1 онд. 1

5. 7ден чоң, 12ден кичине сандарды жаз:

6. Амалдарды жаз: кемүүчү 8, кемитүүчү 2. 1-кошулуучу 4, 2-кошулуучу 5.

1. Маселени тегерекчеге тартып түшүндүрүп, чыгар:
Кутуда 6 түстүү карандаш болгон. Анын экөө учталган. Канча карандаш учтала элек?

2. Маселе түз:

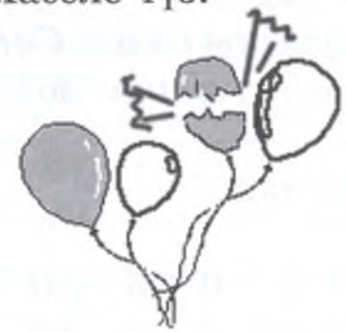

3. Кемитүүнү аткар:
8 – 1 10 – 2 5 – 3;
Амалдарды жазып, айырмаларды эсепте:
кемүүчү 6,
кемитүүчү 3;
кемүүчү 3,
кемитүүчү 2.

4. > < =
5 – 1 □ 4 8 □ 8 + 1 9 + 1 □ 9 19 □ 18
17 □ 7 17 □ 10 7 – 1 □ 7 11 □ 10

5. Фигуранын жактарын ченеп, жаз. Эмнени байкадын?

□□□□□

6. Канча үч бурчтук жана төрт бурчтук көрүп турасын?

20 см = □ дм 1 дм 1 см = □ см
12 см = □ дм □ см 1 дм = □ см

www.bizdin.kg

Кемитүүнүн касиеттери

1. 4 – 4 = □ 7 – 7 = □
∅∅∅∅
4 – 4 = 0

Эмнени байкадын? Эреже чыгар.

2. 5 – 5 10 – 10 6 – 6 7 – 7
2 – 2 1 – 1 9 – 9 3 – 3

3. Маселени тегерекче тартып, түшүндүрүп чыгар:
Кайрат жана Канат 4төн дептер сатып алышты. Экөө биригип канча дептер сатып алышкан?

4. Кошуунун жыйынтыгы ... деп аталат.
Кемитүүнүн жыйынтыгы ... деп аталат.

5. Маселе түзүп, чыгар:
○○○∅∅

6. Белгисиз кошулуучуну тап:
□ + 2 = 2 5 + □ = 6
□ + 0 = 7 0 + □ = 15

1. 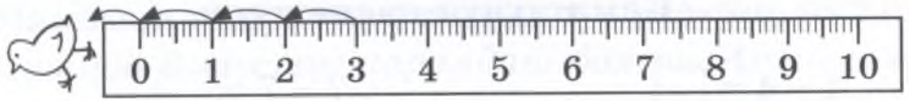

~~3 – 5 = ?~~

Эмнени байкадың? Эреже чыгарып көр.

2. Маселени байка. Аны чыгарууга болобу?
Зинанын 4 дептери болгон. Ал мага 6 дептер берди. Зинанын канча дептери калды?

3. 4 + 5 8 – 9 9 + 1 10 + 1 18 – 18
4 – 4 10 – 15 8 + 2 10 + 2 19 – 9

4. Маселе түзүп, чыгар:

○ ○ ○ ○
○ ○ } ?

5. Амалдардын жыйынтыгын байка:

5 + 3 0 + 8 4 + 4
7 + 1 8 + 0 10 – 2
6 + 2 9 – 1 8 – 0

6. 12, 15, 17, 18, 19 сандарында ... бирдей.
Сүйлөмдү толукта.

7. 1, 3, 5, 7, 9 — так сандар
2, 4, 6, 8, 10 — ... сандар.

Сүйлөмдү толукта.

8. 6 – 2 = 4 6 + 3 = 9
6 — ... 6 — ...
2 — ... 3 — ....
4 — ... 9 — ...

www.bizdin.kg

1.

3 – 0 = □ 6 – 0 = □

Эмнени байкадың? Эреже чыгарып көр.

2. 8 – 0 13 – 0 8 – 8 10 – 10 5 – 5
20 – 0 7 – 0 0 – 0 20 – 20 6 – 6

3. *Текчеде 10 китеп болгон. Айнур текчеге дагы 2 китеп койду.*
Маселеге суроо коюп чыгар.

4. 3 + 3 6 + 6 7 – 7 0 – 0 10 – 10
2 + 2 5 + 5 8 – 8 0 + 0 19 – 19
Эмнени байкадың?

5. Фигураларды ата. Ар биринен канча?

6. > < =

2 см = ... см
5 см > ... см
7 см < ... см

15 □ 15 13 > □
18 □ 19 7 □ 17
20 □ 10 1 □ 11

7. Кесиндилерди салыштыр. >, < белгилерин пайдалан.

8. 20дан кичине, 15тен чоң сандарды жаз.

9.

www.bizdin.kg

Өзүңдү текшер!

1. Кемитүүнү аткар:

17 – 17	0 – 0	9 – 3	4 – 4	7 – 1
10 – 2	6 – 0	3 – 7	8 – 1	11 – 1

2. Суммаларды тап:

3 + 2	7 + 3	8 + 3	11 + 2	2 + 9
6 + 3	4 + 2	4 + 8	10 + 4	8 + 4

3. Сейдеде 6 карандаш, Сапарда 5 карандаш болгон. Экөөндө бардыгы канча карандаш болгон?

4. 4 см кесинди сыз. Аны 2 см ге узарт. Кесинди канча сантиметр болуп калды?

5. 10дон кичине болгон сандарды чоңунан баштап ирети менен жаз.

6. 10дон чоң, 20дан кичине сандарды чоңунан баштап ирети менен жаз.

7. Мараттын сумкасына 5 китеп салынган. Ал экөөнү алып койду. Сумкада канча китеп калды?

8. 10го чейинки жуп сандарды жаз.

МАСЕЛЕ ЧЫГАРУУ

1. Атайдын 5 шары бар. Кыялда андан 2 шарга ашык. Кыялда канча шар болгон?

Сүрөттү байка. Кыялда Атайдын ***канча шары болсо, ошончо,*** *дагы 2 шарга ашык, башкача айтканда, Кыялда 5 жана 2 шар болгон:*

А — ○○○○○
К — ○○○○○ | ○○
5 | 2

5 + 2 = 7
Ж: 7

2. *Дасторконго 3 кесе жана андан 4кө ашык чоң кесе коюлган. Дасторконго канча чоң кесе коюлган?*

Тегерекчелер менен жогорудагыдай түшүндүрүп чыгар.

3. Суммасы 2 жана 3 болгон амалдарды жаз. Канчадан амал жаздың?

4. Кесиндини чене.

☐ дм ☐ см

5. Амалдарды аткар. Керек болгон жерде сызгычты пайдалан.

18 + 1	8 + 2	15 – 3	0 + 20
19 – 1	7 + 1	18 – 2	4 – 4
10 + 3	4 + 10	13 – 13	8 – 0
17 + 3	7 + 3	14 + 0	10 – 10

www.bizdin.kg

1. *Бек 6 марка, Капар андан 2ге аз марка сатып алды. Капар канча марка сатып алган? Сүрөттү байка. Капарда Бектин маркасынан экини* ***алып салганда****, канча болсо ошончо:*

Б — ○○○○ | ○○
К — ○○○○

6 – 2 = 4 Ж: 4

2. *Марат 8 алма, андан 3кө аз алмурут үзүп алды. Марат канча алмурут үзүп алган?*
Тегерекчелер менен жогоркудай түшүндүрүп чыгар.

3. Суммасы 4 болгон амалдарды жаз. Канча амал жаздың?

4. 8 см кесинди сыз. Аны 1 дм болгондой кылып узарт. Канча сантиметрге узарттың?

5. Сүрөт боюнча маселе түзүп, дептериңе жаз:

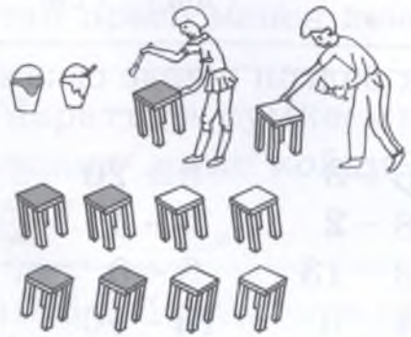

6. Сүрөт боюнча маселе түзүп, дептериңе жаз:

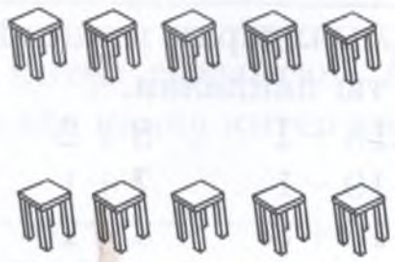

1. *Бир катарда 4 парта, экинчи катарда андан 2 партага ашык. Экинчи катарда канча парта болгон?*
Тегерекчелерди тартып, түшүндүр.

2. Кошууну жана кемитүүнү аткар:

8 + 4 16 – 0 6 + 4 5 – 4 12 – 1 1 + 12

3. Белгисиз кошулуучуларды аныкта:

2 + □ = 3 □ + 3 = 4
0 + □ = 5 □ + 7 = 7

○○… 4 …○○○○ 7

4. > < =

8 □ 8 – 1 0 < □
1 дм □ 10 см 10 □ 9
8 см □ 9 см 20 □ 20
10 + 1 □ 12 7 □ 17

5. Сол шакектеги сандарды ата. Кайсы сандар экөөнө тең кирет?

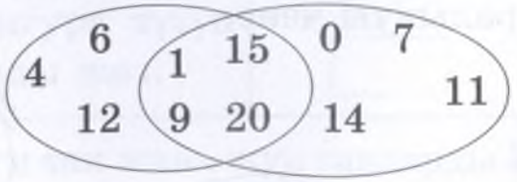

6. Сандарды жаз: ондугу 1, бирдиги 5; он беш; он жана бештин суммасы, он алты жана бирдин айырмасы.

1. *Айка 4 көчөт, Мурат андан 1 көчөткө аз отургузду. Мурат канча көчөт отургузду?*

2. Айырманы жана суммаларды аныкта:

6 – 3 7 +2 10 – 1 12 + 3 14 – 2 19 + 1

3. Сүрөт боюнча кемитүү менен чыгарыла турган маселе түз:

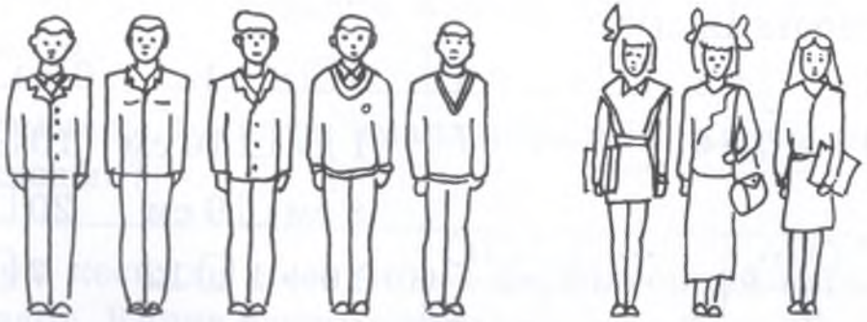

4. Тоок менен күчүктүн үйлөрүнүн ортосундагы эң кичине аралыкты чене.

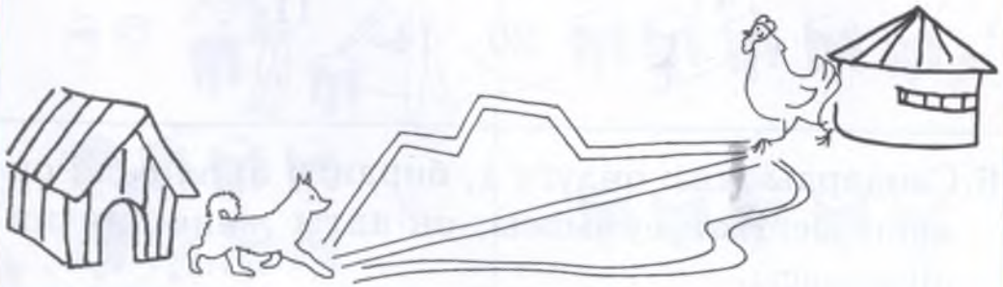

www.bizdin.kg

1. *Айна 8 мисал, Сайра 5 мисал чыгарды. Айна канча мисалга көп чыгарды?*
Маселе тегерекчелердин жардамында чыгарылат:

А — ○○○○○ | ○○○
С — ○○○○○

Ж: 3кө көп

2. *Китеп 9 сом, блокнот 4 сом турат. Китеп блокноттон канча сомго кымбат?*
Тегерекче тартып чыгар.

3. 8 + 6 10 + 1 3 + 5 9 – 1 16 – 3 8 – 1
7 + 9 10 + 5 6 + 6 5 – 4 20 – 1 9 – 2

4.

		19
11		

Ушундай фигура түзүп алып сандарды жаз.

5.

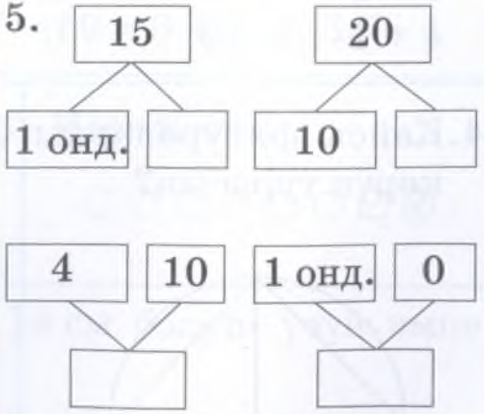

6. 20 ичиндеги так жана жуп сандарды 2 сапка жаз.

7. Сүйлөмдөрдү толукта:
Кошуунун жыйынтыгы ... деп аталат.
Кемитүүнү жыйынтыгы ... деп аталат.

www.bizdin.kg

1. Маселени байка. Анда бир нече суроо коюулган. Ар бирине жооп бер.
Азаттын 5 дептери, Казаттын 3 дептери бар. Экөөндө бардыгы канча дептер болгон? Кимисинин дептери көп? Канчага көп?

2. *Табакта 7 алма жана 5 алмурут болгон. Табакта бардыгы канча жемиш болгон? Алма алмурутка караганда канчага көп? Алмурут алмага караганда канчага аз?*

3. Жыйынтыгы 5 болгон мисалдарды жазып чык:

3 + 2	6 − 1	8 + 2	9 + 2	17 + 1	15 − 10
4 + 1	8 − 3	5 + 0	5 − 0	10 − 5	10 + 3

4. Кайсы фигураларды көрүп турасың?

5. Амалдарды толуктап жаз:

6 − [0] = 6 3 [ ] 3 = 6
0 + [ ] = 5 8 [ ] 1 = 7
7 − 7 = [ ] 3 [ ] 3 = 0
[ ] + 3 = 5 10 − [ ] = 9
[ ] − 1 = 7 10 + [ ] = 11
[ ] + 10 = 14
10 + [ ] = 16

1. *Текчеде 7 китеп турат. Андан 2 китеп алышты. Текчеде канча китеп калды?*

2. Эки табакка канча жемиш салынган? Алмурут алмага караганда канчага аз?

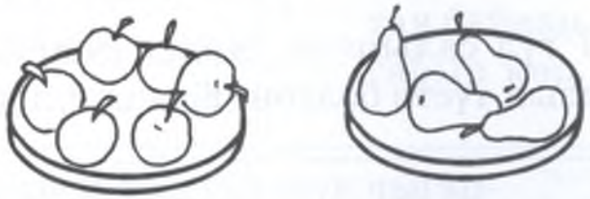

Тегерекчелерди тартып түшүндүр.

3. 15 − 15 8 + 0 10 − 1 3 + 3 10 + 7
9 − 0 1 + 6 17 − 10 0 + 3 14 − 4

4. Маселе түз:

○○○○○
○○ } ?

5. Маселе түз:

○○○○○○∅∅

6. 1 дм кесинди сыз. Ал 15 см болуш үчүн эмне кыласың?

7. Дептерине жаз:
18 − 2 = 16
18 — ...
2 — ...
16 — ...

8. Дептерине жаз:
6 + 4 = 10
6 — ...
4 — ...
10 — ...

www.bizdin.kg

Өзүңдү текшер!

1. Вазага 3 ак түстө, 4 кызыл түстө гүл салышты. Вазага канча гүл салынды?

2. Вазага 7 гүл салышты. Анын үчөө ак, калгандары кызыл түстө болгон. Канча гүл кызыл эле?

3. Вазага 7 гүл салышты. Анын төртөө кызыл, калгандары ак түстө. Канча гүл ак түстө?

3 маселенин байланышын көрүп турасыңбы?

4. 4 + 4 3 + 2 12 + 2 1 + 9 10 + 5 7 + 3
   8 + 2 6 + 8 15 + 3 2 + 8 10 + 10 2 + 10

5. 6 – 2 12 – 10 8 – 8 12 – 1 18 – 10 7 – 1
   7 – 5 12 – 2 5 – 0 15 – 5 9 – 8 4 – 4
   Кайсыларды сызгычсыз чыгарасың?

6. 3 см жана 5 см узундуктагы кесиндилерди сызып, >, < белгилери менен салыштырып жаз.

КОШУУНУН ЖАНА КЕМИТҮҮНҮН ЖАДЫБАЛДАРЫ

1ди кошуунун жадыбалы

1. 3 + 1 =

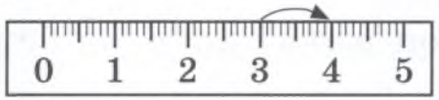

3 + 1 = 4

1ди кошууну сызгычтан байкап, эреже чыгарып көр.

2. Амалдарды жогоруда өзүң чыгарган эреже боюнча аткар:

2 + 1 7 + 1 4 + 1 1 + 1 5 + 1
8 + 1 6 + 1 9 + 1 3 + 1 0 + 1

Биринчи кошулуучуларды байка. Алар 0дөн 9га чейинки бир орундуу сандар.
Мисалдарды иреттеп жазып, суммаларды эсептесек, **1ди кошуунун жадыбалын** алабыз.
Жадыбалдын түзүлүшүн байка.

0 + 1 = 1
1 + 1 = 2
2 + 1 = 3
3 + 1 = 4
4 + 1 = 5
5 + 1 = 6
6 + 1 = 7
7 + 1 = 8
8 + 1 = 9
9 + 1 = 10

Бул 1ди кошуунун жадыбалы.

3. 9 + 4 11 + 3
   15 + 1 6 + 7
   8 + 5 18 + 2
   6 – 4 8 – 2
   10 – 1 9 – 8

4. Маселеге бир нече суроо коюп чыгар:
Терезеге 3 карапа гвоздика, 2 карапа роза гүлүн коюшту...

www.bizdin.kg

1. Мисалдарды байка. Аларды иреттеп, 0дү кошуунун жадыбалын өзүң түзүп көр.

9 + 0	5 + 0	1 + 0	4 + 0	8 + 0
2 + 0	3 + 0	7 + 0	6 + 0	0 + 0

2.

	1	—	11	— он жана бир — он бир
	2	—	...	—
	3	—	...	—
	4	—	...	—
10 +	5	—	...	—
	6	—	...	—
	7	—	...	—
	8	—	...	—
	9	—	...	—

10 + 1 = 11 сыяктуу калган сандарды жазып чык. Сандардын аталышы менен жазылышын салыштыр.

11ден 19га чейинки сандар эмнелери менен окшош?

3. *Апам 5 банка малина жана 10 банка өрүк кыямын даярдады. Апам канча банка кыям даярдаган?*

4.

8 + 1	0 + 1	7 + 8	16 + 4	4 + 1
9 + 1	6 + 1	9 + 10	10 + 1	9 + 6

Кайсы амалды сызгычсыз аткарасың?

1ди кемитүүнүн жадыбалы

1. 4 − 1 =

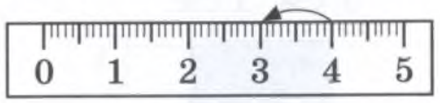

4 − 1 = 3

1ди кемитүүнү сызгычтан байкап, эреже чыгарып көр.

2.

6 − 1	2 − 1	8 − 1
5 − 1	1 − 1	9 − 1
3 − 1	7 − 1	4 − 1

Амалдарды жогоруда өзүң чыгарган эреже боюнча аткар.

1 − 1 = 0
2 − 1 = 1
3 − 1 = 2
4 − 1 = 3
5 − 1 = 4
6 − 1 = 5
7 − 1 = 6
8 − 1 = 7
9 − 1 = 8

*Аларды иреттесек, **1ди кемитүүнүн жадыбалын** алабыз. Ал эмне үчүн 0−1 мисалынан башталган жок?*

Бул 1ди кемитүүнүн жадыбалы.

3. *Короодо 6 жаныбар бар. Анын экөө эчки, калганы кой. Короодо канча кой бар?*

4.

8 − 1	9 + 5	6 − 1	12 + 1	18 − 1	10 + 4
8 + 1	7 + 1	8 − 4	15 + 1	9 − 1	14 − 10

5. Маселеге бир нече суроо кой.

Биздин класстан 10 окуучу ыр ийримине, 7 окуучу бий ийримине катышат. ...

www.bizdin.kg

1. 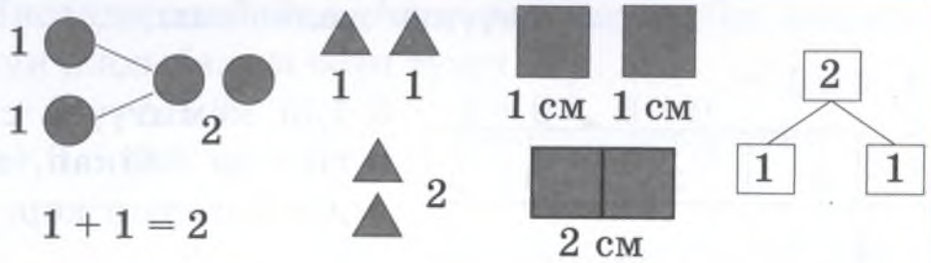

2. Сумманы тап. Жыйынтыктарды ата.

Он жана беш	10 + 3	10 + 1	10 + 4
Он жана сегиз	10 + 7	10 + 2	10 + 6

3.

3 + 3	9 + 2	10 − 1	12 + 2	18 − 1
4 + 8	8 + 5	20 − 1	16 + 1	17 − 2

4. Самат 10 бет китеп окуду. Азат андан 5 бетке ашык окуду. Азат канча бет окуду?

5. Маселе түз:

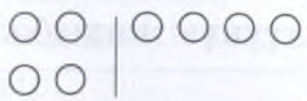

6. Маселе түз:

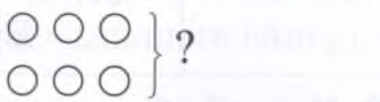

8.

10		
13		

Дептерине ушундай таблицаны сыз. Бош көзчөлөрдү толтур

9.

9 □ 10	20 □ 10
8 □ 12	13 □ 14
0 □ 1	12 □ 15

8 > □ □ 11 < □ □ 20 > □ □

1. Самат менен Азат китептин 15 бетин окушту. Самат 10 бет окуган. Азат канча бет окуду?

2. Жогорку маселеден дагы бир маселе түз.

3.

8 + 7	18 + 2	15 − 5	8 − 2	10 + 4
9 + 4	19 + 1	17 − 10	9 − 3	13 − 2

4.

0 + 7	12 − 12	15 + 0	1 − 9	6 − 6
0 + 0	13 − 1	10 − 0	17 + 1	5 − 8

Кайсы амалдар аткарылбайт?

5.

15 □ 15	0 < □	7 + 1 □ 7
14 □ 20	17 > □	9 − 1 □ 9 + 1

Акыркы мамычанын өзгөчөлүгү эмнеде?

6. 1 дм 3 см жана 12 см эки кесинди сыз. Кайсынысы узун? >, < белгилерин пайдаланып жаз.

7. Мисалдардын өзгөчөлүгү эмнеде?

10 + 1	10 + 6	10 + 2
10 + 3	10 + 5	10 + 9
10 + 4	10 + 7	10 + 0

8. 10 > □ □ □ □ □ 10 < □ □ □ □ □

www.bizdin.kg

2ни кошуунун жадыбалы

1. 6 + 2 =

6 + 2 = 8

2ни кошууну сызгычтан байкап, эреже чыгарып көр.

2. 6 + 2 2 + 2 1 + 2 3 + 2 5 + 2
7 + 2 3 + 2 0 + 2 4 + 2

3. *Табакта 7 алма жана 3 алмурут бар. Табакта бардыгы канча мөмө бар?*
Маселеге дагы суроо кой. Канча суроо койдун?

4. Маселе түз:

5. 7 + □ = 8 9 − □ = 0
8 − □ = 8 12 + □ = 12
5 + □ = 6 13 − □ = 10
11 − 1 = □ 12 − □ = 10
□ + 3 = 4 14 − □ = 4

6. Сызыктардын номерлерин жаз:

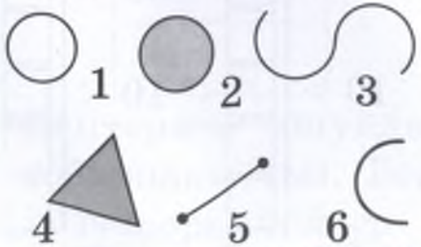

7. Эмне ашык?

1. 8 + 2 = 9 + 2 =

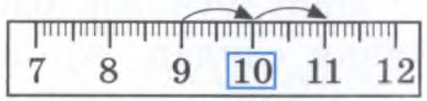

8 + 2 = 10 9 + 1 = 10
10 + 1 = 11

Мисалдардын өзгөчөлүгүн байка. 9 + 2 мисалында сумма 10дон ашты. Кандайча кошулду? Эреже чыгарып көр.
Ооба, **1-кошулуучу мурда 10го толукталды.**

2. 5 + 5 7 + 7 10 − 4 3 + 4 8 − 2
6 + 6 8 + 8 10 + 9 2 + 6 9 + 9

3. Мурат Аселге 3 алма бергенден кийин өзүндө 5 алма калды. Муратта канча алма бар эле?

4.

5. 1 дм 3 см = □ см
0 дм 5 см = □ см
16 см = □ дм □ см
8 см = □ дм □ см
Дептерине көзчөлөрдү толуктап жаз.

www.bizdin.kg

1.

0 + 2 = 2
1 + 2 = 3
2 + 2 = 4
3 + 2 = 5
4 + 2 = 6
5 + 2 = 7
6 + 2 = 8
7 + 2 = 9
8 + 2 = 10
9 + 2 = 11

Бул 2ни кошуунун **жадыбалы.** Байка, 1-кошулуучулар 0дөн 9га чейинки сандар. Ар бир сумманы эсептөө ыкмасын түшүндүр.
Жадыбалды жатка үйрөн.

Кайсы учурда сумма 10дон ашты?

2. Амалдарды билген жадыбалдарга таянып аткар:

9 + 2	9 + 1	8 + 2	7 + 2	6 + 1
8 + 1	5 + 1	0 + 1	6 + 2	5 + 1
4 + 2	4 + 1	3 + 1	3 + 2	7 + 0

3.

7 – 4	9 – 1	12 – 2	5 – 5	20 – 20
8 – 2	6 – 4	15 – 10	6 – 0	18 – 19

4. Маселеге суроо коюп чыгар:
Асыл 10 мисал чыгарды. Адыл андан 2 мисалга көп чыгарды. ...

5. Маселеге үч суроо кой:
Апам 10 чакмак сызык дептер, 4 түз сызык дептер сатып келди. ...

1.

3 + 4	1 + 5	7 + 2	6 + 4	9 + 2	4 + 7
8 + 2	6 + 2	1 + 8	7 + 5	2 + 8	3 + 8

2. *Гараждан адегенде 5 машина, анан дагы 3 машина чыгып кетти. Гараждан бардыгы канча машина чыкты?*

3.

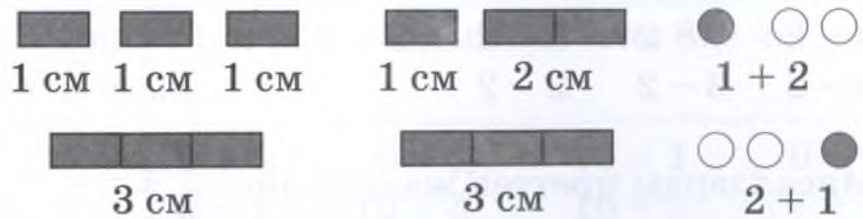

4. Суммасы 3 болгон мисалдарды түз. Канча мисал түздүн?

5. Маселе түзүп, чыгар:

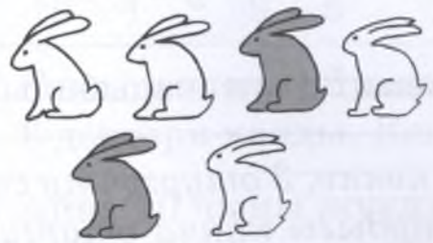

6.

19	18	

7. Кесиндини 7 см ге жеткирип узарт. Канча сантиметрге узарттын?

8. 9дан чоң, 15тен кичине сандарды ирети менен жаз.

www.bizdin.kg

2ни кемитүүнүн жадыбалы

1. 6 – 2 =

6 – 2 = 4

2ни кемитүүнү сызгычтан байкап, эреже чыгарып көр.

2. 5 – 2 7 – 2 8 – 2 9 – 2
4 – 2 3 – 2 2 – 2

Мисалдарды иреттеп жазып, айырмаларды эсептесек **2ни кемитүүнүн жадыбалын** алабыз. Ал эмне үчүн 1 – 2 амалынан башталган жок?

2 – 2 = 0
3 – 2 = 1
4 – 2 = 2
5 – 2 = 3
6 – 2 = 4
7 – 2 = 5
8 – 2 = 6
9 – 2 = 7

Бул 2ни кемитүүнүн жадыбалы.

3. *Окуучулар 8 отургучту көккө, 3 отургучту сарыга сырдашты. Алар бардыгы канча отургуч сырдашты?*

Бул маселеге дагы 2 маселе түзүп чыгар. Чыгарылыштарын салыштыр.

8 + 3 = 11 Ж: 11

Өзүңдү текшер!

1. 2ни кошуунун жадыбалына келтир:
1 + □ 5 + □ 9 + □ 0 + □

2. 1ди кемитүүнүн жадыбалына келтир:
9 – □ 5 – □ 7 – □ 1 – □

3. 1ди кошуунун жадыбалынын 4төн 8ге чейинки бөлүгүн жаз.

4. 2 + 2 7 + 0 9 + 1 15 + 1 0 + 20
3 + 2 2 + 1 10 + 1 16 + 1 1 + 8

5. 8 – 1 4 – 1 6 – 1 7 – 1 5 – 1 3 – 1
8 – 2 4 – 2 6 – 2 7 – 2 5 – 2 3 – 2

6. 18 – 1 15 + 1 17 – 2 8 + 8 10 + 4
19 + 1 9 + 5 16 + 4 9 + 9 15 – 5

7. Канат инисине 2 дептер бергенден кийин өзүндө 6 дептери калды. Канатта канча дептер болгон?

8. Айна 10 чыны жууду. Сайна андан 2 чыны кем жууду. Сайна канча чыны жууду?

9. □ + 1 = 8
12 + □ = 12
□ – 1 = 9
17 – □ = 16

10. Амалдарды жазып чыгар: кошулуучулар 8 жана 5; кемүүчү 10, кемитүүчү 9.

Зтү кошуунун жадыбалы

1. 5 + 3 =

Зтү кошуунун жолдорун сызгычтан байкап түшүндүр.

5 + 1 = 6	5 + 2 = 7	5 + □ = 6
□ + 1 = 7	□ + 1 = 8	6 + □ = 8
□ + 1 = 8	5 + 3 = 8	

2. Амалдарды ар кандай жол менен аткар:

6 + 3 4 + 3 3 + 3 2 + 3 1 + 3 0 + 3

3. *Бактагы 10 түп даректын экөө алмурут, калгандары алма. Бакта канча түп алма бар?*

4. 5 + 5 6 + 6 7 + 7 8 + 8 9 + 9

5. 12 см кесинди сыз. Аны 1 дм ге кыскартып чекит кой. Канча жана кандай кесиндилер пайда болду?

6.

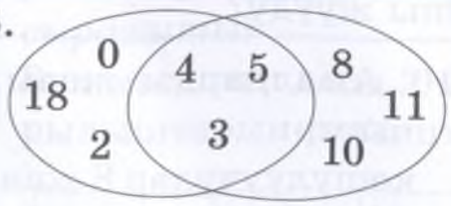

4 саны кайсы шакекчеге кирген?

7. Сандарды иреттеп чонунан баштап жаз:

3 9 20 18 17 11

8. Сандарды иреттеп кичинесинен баштап жаз:

19 7 15 2 9 3

www.bizdin.kg

1. Сумманы эсептөөнү сызгычтан көрүп түшүндүр. Байка, 1-кошулуучуну 10го толуктоо жолу колдонулду.

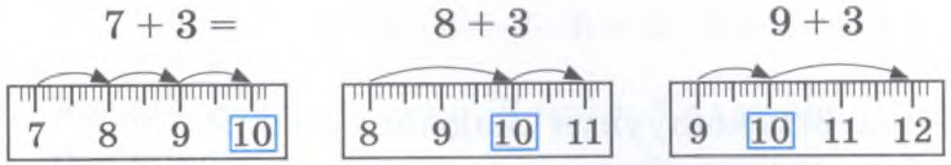

2. *Вазага 3 ак роза, 2 сары роза, 6 кызыл роза салынган. Вазага канча ак жана сары роза салынган?*

Дагы бир нече суроо коюп чыгар.

3.

8 + 2	2 + 7	9 − 2	10 − 2	8 + 5	10 + 8
0 + 2	7 − 2	0 + 9	4 − 2	9 + 6	11 − 1

4. Эмне ашык?

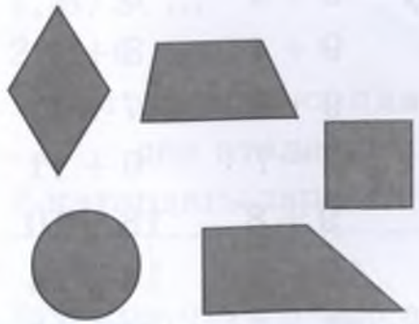

5. 3 см жана 5 см кесинди сыз. Кайсынысы узун?

6. Маселе түз:

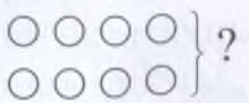

7. 2ни кошууга 5 мисал жаз.

www.bizdin.kg

1. Амалдарды аткарып, 3тү кошуунун жадыбалын түз.

7 + 3 0 + 3 6 + 3 8 + 3 2 + 3
4 + 3 5 + 3 1 + 3 9 + 3 3 + 3

Бул 3тү кошуунун жадыбалы. Аны жатка үйрөн.

0 + 3 = 3
1 + 3 = 4
2 + 3 = 5
3 + 3 = 6
4 + 3 = 7
5 + 3 = 8
6 + 3 = 9
7 + 3 = 10
8 + 3 = 11
9 + 3 = 12

2. 10 окуучу отургучтарга жайлашкандан кийин, дагы 2 отургуч бош калды. Канча отургуч бар эле?

3. Суммасы 4 болгон бир нече мисал жаз.

5. Сүйлөмдөрдү толукта: 1ди кошуунун жадыбалындагы эң чоң сумма ... ; 2ни кошуунун жадыбалындагы эң кичине сумма ... ;

4

5 + 4	8 + 2
9 + 4	8 + 4
9 + 6	7 + 7
7 – 7	0 + 11
9 + 8	18 – 10
12 – 0	14 – 14
15 – 5	20 – 10
17 – 0	13 – 13

1. Маселеге бир нече суроо коюп чыгар:

Биздин класстан 8 окуучу баскетбол, 5 окуучу волейбол боюнча мелдешке катышышты. ...

2. *Табакка апам 10 алма, Бакыт 5 алмурут, Аида 3 кара өрүк салды.*

Маселеге кандай суроолорду түзсө болот?

3

3 + 4	1 + 9	6 + 7	12 + 8	15 – 5
2 + 8	5 + 8	4 + 8	13 + 7	14 – 10

4. Катарларды улап жаз:
1, 3, 5, ...
2, 4, 6 ...
1-катардагы сандар ... деп аталат.
2-катардагыларчы?

5. Эң кыска аралыкты чене.

6. 3тү кошууга 5 мисал жаз

1. Мисалдардын кайсыларын сызгычсыз эсептей аласың?

7 + 2	9 + 1	4 + 2	6 + 2	18 + 0
8 + 5	5 + 5	9 + 1	1 + 7	15 − 0

2. Сүйлөмдөрдү толукта:

1ди кошуунун жадыбалында эң кичине сумма ... , эң чоң сумма ...

1ди кемитүүнүн жадыбалы ... мисалынан башталат;

2ни кошуунун жадыбалы ... мисалынан башталат.

3.

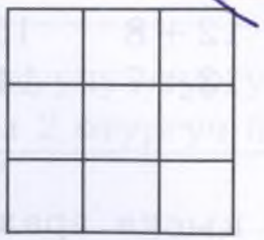

Ушу сыяктуу таблица түз.

1-сапка 5тен чоң,

2-сапка 8ден чоң,

3-сапка 11ден чоң сандарды ирети менен жаз. Эмнени байкадың? Мамычалардагы сандарды оку.

4. 18 см □ 1 дм 7 см

1 дм 1 см □ 11 см

8 + 0 □ 0 + 8

9 − 1 □ 9 + 1

5 − 5 □ 5 + 5

4 + 5 □ 5 + 6

5. Кайсы сөздөр жетишпейт? кошуу, кошулуучулар, ... Кемүүчү, ... кемитүү, ...

6.

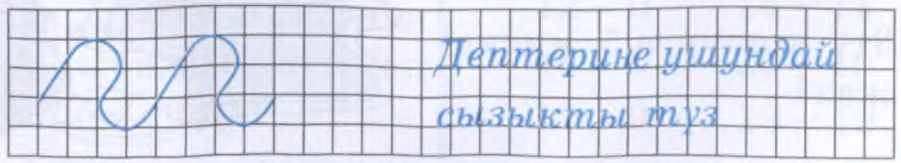

www.bizdin.kg

1. Апам жогорку текчеге 10 банка шире, төмөнкү текчеге андан 2 банкага аз шире койду. Төмөнкү текчеге апам канча банка шире койду? Тегерекчелерди тартып түшүндүр.

2. Сүрөттөн бир нече амал жаз:

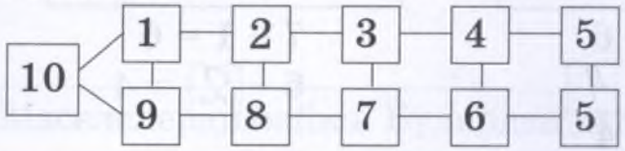

1 + 9 = 10

. . .

3.

2 + □ = 10	7 + □ = 10	4 + □ = 10
5 + □ = 10	9 + □ = 10	10 + □ = 10

4. Кесиндини чене:

□ см = □ дм □ см

5. Сүрөт боюнча кошуу амалын жаз:

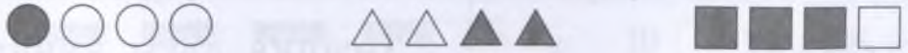

Эмнени байкадың?

6. Суммаларды эсепте:

6 жана 5 8 жана 2

9 жана 0 16 жана 1

1 онд. жана 5

0 жана 1

1 онд. 8 жана 0 онд. 2

7. Сүрөт боюнча кемитүүгө маселе түз:

www.bizdin.kg

Зтү кемитүүнүн жадыбалы

1. 7 – 3 = Зтү кемитүүнүн жолдорун сызгычтан байкап түшүндүр.

7 – 1 = 6
[5] – 1 = [4]
[5] – 1 = 4

7 – 1 = 6
6 – [2] = 4

7 – 2 = 5
[ ] – 1 = 4

2. 5 – 3 4 – 3 9 – 3 6 – 3 3 – 3 8 – 3

3. Мина 7 сомго китеп, 5 сомго блокнот сатып алды. Мина аларга канча акча төлөдү?

○ ○ ○ ○ ...
○ ○ ○ ○ ○ } ?

1-сапка дагы канча тегерекче тартасын?

4. *Айна 10 бет окумак. Ал 3 бетин окуду. Айна дагы канча бет окуйт?*
Тегерекчелерди тартып түшүндүр.

5. Маселеге 2 суроо коюп чыгар.
Айна менен Зейненин 5тен дептери болгон ...

1. Зтү кемитүүнүн жадыбалын байка.
Эмне үчүн 0 – 3, 1 – 3, 2 – 3 мисалдары жадыбалга кирбей калган?

3 – 3 = 0
4 – 3 = 1
5 – 3 = 2
6 – 3 = 3
7 – 3 = 4
8 – 3 = 5
9 – ? = 6

2. Маселелерди байка. Булардан дагы бир маселе түз.

Саиданын 10 сому бар. Ал 3 сомго калем сап сатып алды, Саиданын канча акчасы калды?

Саида 3 сомго калем сап сатып алгандан кийин өзүндө 7 сому калды. Саиданын канча акчасы болгон?

3. Жыйынтыктары 5 болгон амалдарды жаз.

8 + 1	7 – 2	4 + 1	3 + 2	15 – 10	18 – 3
9 – 4	6 + 4	9 – 2	6 – 1	11 – 1	10 – 5

4.

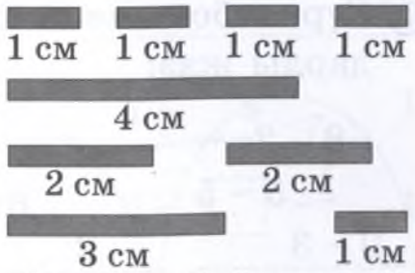

Эмнени байкадың?

5.

19 [ ] 19 18 < [ ]
15 > [ ] 14 > [ ]
5 > [ ] [ ] [ ] 6 < [ ] [ ] [ ]

6.

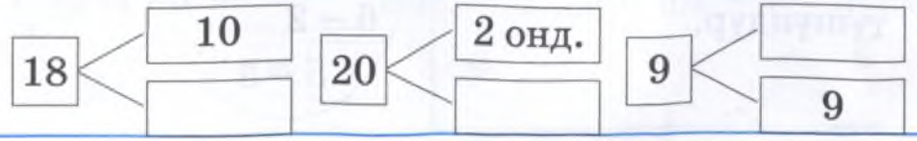

www.bizdin.kg

1. *Класстан мурда 3 окуучу, анан дагы 5 окуучу чыгып кетишти. Класстан бардыгы канча окуучу чыкты?*

2. 6 – □ = 4 6 – □ = 5 6 – □ = 3
   8 – □ = 6 8 – □ = 7 8 – □ = 5

3. 3тү кошуунун жадыбалынан 5 мисал жаз.

4. 2ни кошууга 5 мисал жаз.

5. 4 см кесинди сыз. Ал 3 см жана 1 см кесиндилерге бөлүнгөндөй кылып чекит кой. Бардыгы канча кесинди болду?

6. *Самат 5 мисал, Марат андан 2 мисал ашык чыгарды. Марат канча мисал чыгарды?*

Тегерекче тартып түшүндүр.

7. Сүрөт боюнча амалдарды жаз:

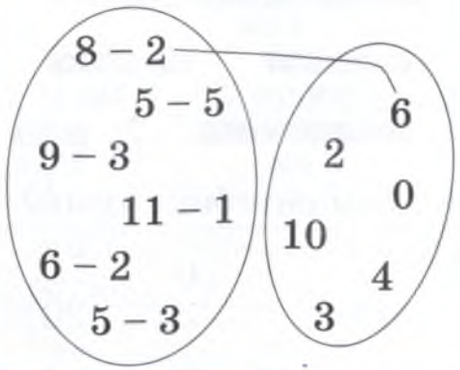

Өзүңдү текшер!

1. 1ди кошуунун жадыбалын айт.

2. Мисалдар кайсы жадыбалдан алынган?

4 + □ = 7 9 – □ = 8 6 + □ = 9 7 + □ = 8
1 + □ = 3 5 – □ = 3 8 – □ = 7 6 – □ = 3

3. Маселеге бир нече суроо кой:
Туратта 5 кызыл шар, Айзадада 4 көк шар бар эле ...

4. 18 + 1 8 + 2 1 + 7 11 – 10 8 + 8
19 – 2 4 + 3 9 – 1 14 – 4 7 + 7

5. 7 см кесинди сыз. Ал кесиндини 1 дм ге чейин узарт. Кесинди канча сантиметрге узарды?

6. ≥ ≤ 7 □ 8 15 □ 15 18 □ 12
6 < □ 11 > □ 13 = □

7. 1 дм 8 см = □ см 1 дм 0 см = □ см
12 = □ дм □ см

4түү кошуунун жадыбалы

1. Суммасы 4 болгон амалдарды жаз. Канча амал жаздың?

2.

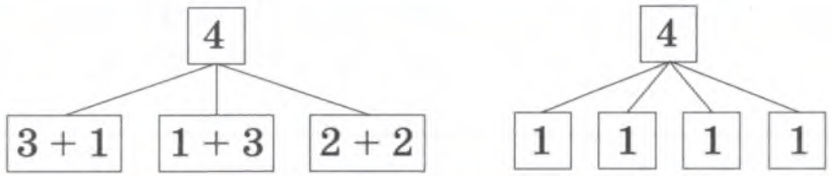

3. 4 + 4 1 + 4 2 + 4 5 + 4 3 + 4 0 + 4 6 + 4
Амалдардын өзгөчөлүктөрү эмнеде?

4. *Эки кутуга 4төн самын салынган. Кутуларга бардыгы канча самын салынган?*

5. 5 см кесинди сыз. Аны дагы 4 см ге узарт. Кесинди канча сантиметр болуп калды? Ал 1 дециметрден узунбу же кыскабы?

6. *Табакта 3 алма бар. Анара ага 5 алма жана 3 алмурут салды.*
Маселеге ар кандай суроолорду түз.

7. Суммасы 5 болгон мисалдарды жаз.

8. 4түү кошууга 5 мисал жаз.

www.bizdin.kg

1. Сүйлөмдү толукта:
4 бул 1 жана ☐ түн суммасы
4 бул 2 жана ☐ нин суммасы
4 бул 3 жана ☐ дин суммасы

2. 5 + 4 =

5 + 1 = 6
6 + 1 = 7
☐ + 1 = 8
8 + ☐ = 9

5 + 2 = ☐
☐ + ☐ = 9

4түү кошуунун жолдорун сызгычтан байкап түшүндүр. 4түү канча жол менен кошсо болот?

5 + ☐ = 6
6 + ☐ = 9

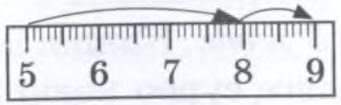

5 + ☐ = ☐
☐ + ☐ = 9

3. Мисалдарды ар кандай жол менен чыгар:
0 + 4 6 + 4 3 + 4 2 + 4 1 + 4 5 + 4 4 + 4

4. Сүрөт боюнча маселе түз.

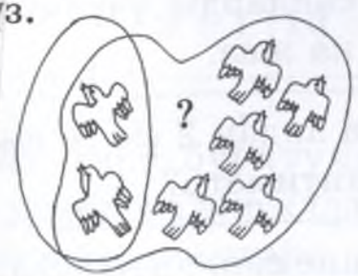

5. Сүйлөмдөрдү толукта:
4 саны 3төн ...
10 саны 11ден ...

6. 9 + 5 – сумманы төмөнкүлөрдөн таап, амал жаз:
15, 14, 13, 4

1. Сүйлөмдү толукта:
Кошуунун жадыбалында биринчи кошулуучулар ирети менен 0дөн ... га чейинки сандар.

2. 3түү кошуунун жадыбалынан 5 мисал жаз.

3. Мисалдар кошуунун кайсы жадыбалынан алынган?
8 + [2] = 10 4 + [1] = 5 7 + [3] = 10 3 + [3] = 6

4. 5 + 5 9 + 2 7 − 2 10 + 1 10 + 5
8 + 3 4 + 5 5 − 3 10 + 2 10 + 8
Кайсы амалды сызгычсыз аткардың?

5. *Анар 5 жөөк, Канат андан 2 жөөк ашык отоду.* Маселеге суроо коюп чыгар.

6.

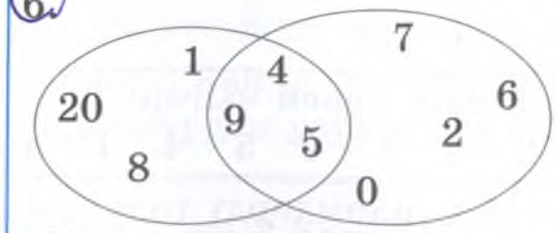

9 саны кайсы шакекчеге кирди?

Сол шакекчеге кирген сандарды бир сапка, оң шакекчеге кирген сандарды экинчи сапка, экөөнө тең кирген сандарды үчүнчү сапка жаз.

7. 5 см кесинди сыз. Астына андан 2 см ге кыска кесинди сыз. Ал канча сантиметр?

8. 3төн чоң, бирок 8ден кичине сандарды жаз.

www.bizdin.kg

1. 7 + 4 =

7 + 3 = 10
10 + 1 = 11
7 + 4 = 11

4түү кошууну сызгычтан байкап түшүндүр. Өзгөчөлүгү эмнеде?

Ооба, 1-кошулуучу мурда 10го толукталды.

2. Мисалдарды 10го толуктоо жолун пайдаланып чыгар: 8ге жана 9га канчадан кошсо 10 болот?
8 + 4 9 + 4

3. *Кыял 7 түп гүлгө суу куйду. Ага дагы 4 түпкө суу куюш керек. Канча түп гүл бар эле?*

4. 0 + 4 18 − 1 11 + 1 5 + 4 3 + 3
8 + 7 20 − 2 9 + 8 6 + 4 4 + 4

5.

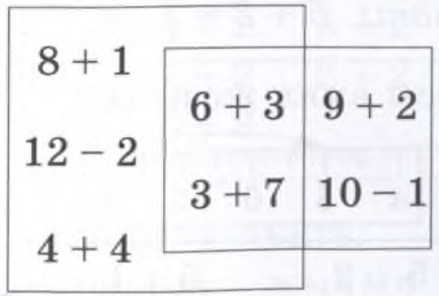

Эки төрт бурчтукка тең кирген мисалдарды жазып чыгар.

6. Бул кайсы фигура? Жактарын ченеп жаз. Эмнени байкадың?

□ □ □
□ > □
□ < □
□ = □

www.bizdin.kg

1.

$0 + 4 = 4$
$1 + 4 = 5$
$2 + 4 = 6$
$3 + 4 = 7$
$4 + 4 = 8$
$5 + 4 = 9$
$6 + 4 = 10$
$7 + 4 = 11$
$8 + 4 = 12$
$9 + 4 = 13$

Бул 4тү кошуунун жадыбалы. Кайсы сумма эң кичине жана кайсы сумма эң чоң?

2. 4 см кесинди сыз. Аны 2 см ге узарт. Кандай кесинди пайда болду?

Ооба, 6 см. $4 + 2 = 6$ (см)

3. 5ти 2ге чоңойт. Канча болду?

Ооба, кошуу амалы аткарылат: $5 + 2 = 7$

4. 8ди 3кө кичирейт. Кайсы амал жазылат?

$8 - \square = 5$

5.

$5 + 3$	$5 + 4$	$5 + 2$	$5 + 1$
$5 + 0$	$5 + 6$	$9 + 1$	$9 + 2$
$9 + 3$	$9 + 4$	$7 + 2$	$7 + 3$
$7 + 1$	$7 + 4$	$6 + 4$	

1.

$8 + 3$	$7 + 2$	$6 + 3$	$8 + 1$	$8 + 2$	$2 + 4$
$9 + 4$	$5 + 4$	$9 + 2$	$6 + 4$	$3 + 4$	$1 + 3$

2. 3, 6, 8 сандарын 3кө чоңойт жана 3кө кичирейт. Амалдарды жаз.

3. Сүрөт боюнча бир нече амал жаз.

4. Канча кесинди көрүп турасың? Эң узуну канча сантиметр ?

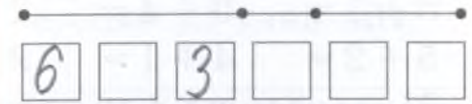

5. *Сейде 8 коён, Майра 5 коён бакты. Экөө биригип канча коён бакты?*

Мындан дагы 2 маселе түз.

6. Кайсы мисал ашык?

$6 + 2$	$9 + 2$	$3 + 2$
$12 + 2$	$4 + 2$	$5 + 2$
$0 + 2$	$1 + 2$	$2 + 2$
$7 + 2$	$8 + 2$	

7.

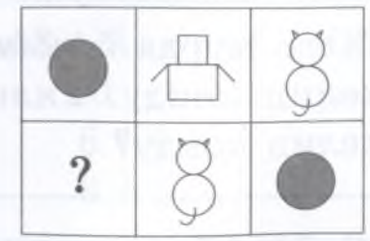

8. Сүйлөмдү толукта.

Кошуунун жыйынтыгы ...

Кемитүүнүн жыйынтыгы ...

9. 5тен чоң болгон 5 сан жаз.

6дан кичине болгон 2 сан жаз.

www.bizdin.kg

Өзүңдү текшер!

1. Мурат адегенде тарелкадан 8 жаңгак, анан дагы 4 жаңгак алды. Ошондо тарелкада бир да жаңгак калган жок. Тарелкада канча жаңгак бар эле?

2.

9 + 4 =	5 + 3 =	6 + 2 =	7 + 4 =	8 + 3 =
3 + 4 =	5 + 4 =	1 + 4 =	2 + 3 =	9 + 2 =
8 + 1 =	0 + 4 =	2 + 2 =	3 + 3 =	4 + 4 =
5 + 2 =	4 + 1 =	9 + 3 =	5 + 2 =	6 + 1 =

Мисалдарды 4 мүнөттө чыгар.

3.

3 − 2 =	4 − 4 =	5 − 3 =	8 − 2 =
9 − 3 =	2 − 2 =	9 − 1 =	8 − 3 =
8 − 2 =	7 − 1 =	4 − 2 =	3 − 1 =

4. Талга мурда 5 чымчык, анан дагы 2 чымчык келип конду. Талга бардыгы канча чымчык келип конду?

5. 10, 11, 12 сандарын 5ке чоңойт.

6. 20, 18, 16 сандарын 1ге кичирейт.

7. 4 см кесинди сыз. Андан 1 см ге узун жана кыска болгон 2 кесинди сыз.

4тү кемитүүнүн жадыбалы

1. 8 − 4

4тү кемитүүнүн жолун сызгычтан байкап, түшүндүр.

8 − 1 = 7 8 − 4 = 4

□ − 1 = 6

□ − 1 = □

□ − 1 = □

8ди 1ге кичирейтип, 7ни алдык; 7ни ... 6ны алдык ... улап айт.

2. Мисалдарды жогорку ыкманы пайдаланып чыгар:

5 − 4 6 − 4 7 − 4 9 − 4 4 − 4

3.

17 + 2	19 + 1	13 + 3	15 + 3
9 − 3	9 − 1	10 − 1	
8 + 8	7 + 7	6 + 6	
5 + 5	4 + 4	3 + 3	

4. 10дон чоң сандарды жаз. 10дон кичине сандарды жаз.

10 > | 5 | □ | □ | 10 > | □ | □ | 6 | 10 < | □ | □ | □ | 10 < | □ | □ | □ |

1. 9 – 4 = Мисалды эки жол менен чыгар.

9 – □ = 7
□ – □ = 5

9 – 4 = 5

9 – □ = □
□ – □ = □

2. 8 – 4 7 – 4 6 – 4 мисалдарын ар кандай жол менен чыгар.

3.

3 + 3	2 + 3	5 + 3	6 + 3
1 + 3	4 + 3	3 + 4	2 + 4
5 + 4	6 + 4	1 + 4	4 + 4

4. *8 окуучу парта жуушту. Анын үчөө 2-класстан, калгандары 3-класстан. Канча окуучу 3-класстан парта жууду?*

5. Сандарды жаз:
6дан чоң, бирок 9дан кичине;
2 жана 3түн суммасы;
5 жана 4түн айырмасы;

6. Мисалдардын айырмачылыгын байка:

8 + 1	жана	18 + 1
3 + 3	жана	13 + 3
9 + 0	жана	19 + 0
2 + 1	жана	12 + 1

www.bizdin.kg

1.

4 – 4 = 0
5 – 4 = 1
6 – 4 = 2
7 – 4 = 3
8 – 4 = 4
9 – 4 = 5

4түү кемитүүнүн жадыбалын байка. Эмне үчүн ал 1ди, 2ни, 3түү кемитүү жадыбалдарынан кыска?

2.

5 – 2	4 – 3	8 – 3	9 – 2	2 – 1	3 – 3
7 – 3	6 – 1	5 – 3	3 – 1	4 – 2	2 – 2

3.

8 + 4	2 + 3	8 + 1	9 + 2	8 + 3	9 + 1
4 + 2	3 + 8	1 + 9	2 + 8	3 + 9	1 + 3

4. Биздин көчөдө 18 үй бар. 8 үй көчөнүн оң жагында, калгандары сол жагында. Көчөнүн сол жагында канча үй бар?

5. 4түү кошууга 5 мисал жаз.

6. 3түү кемитүүгө 5 мисал жаз.

7. Кесиндини чене. Андан 4 см ге кыска кесинди сыз. Анын узундугу канча?

8. Сан катарын толукта. Кайсы сандарды жаздың?
1 ... 3 ... 5 ... 7 ... 9 ... 11 ... 13 ... 15 ... 17 ... 19 ...

1. 12 – 3 =

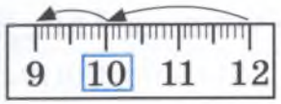

Мисалдын чыгарылышын сызгычтан байка. Кемитүү жолун түшүндүр.

12 – 2 = 10
10 – □ = 9

Ооба, кемүүчү 10го жеткирилди. Кандайча?

2. Жогорку жолду пайдаланып, кемитүүлөрдү аткар:

11 – 2 15 – 6 14 – 5 11 – 3 12 – 4

3. Маселеге суроо коюп, чыгар:

Майрамдын 10 дептери, Сайранын 4 дептери бар. ...

Дагы бир суроо кой.

4. Канча үч бурчтук көрүп турасың?

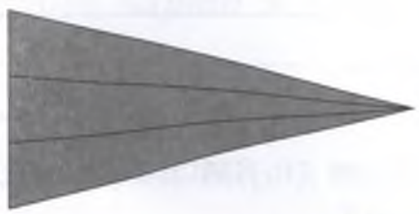

5. Айырманы төмөнкү сандардан таап, амал жаз:

14 – 5

10, 11, 9, 8

14 – 5 = □

6. Амалдарды жаз:

кемүүчү 8, кемитүүчү 3;

1-кошулуучу 10, 2-кошулуучу 8.

www.bizdin.kg

1. Мисалдардын чыгаруу жолдорун айтып аткар:

8 + 3 9 + 2 7 + 4 12 – 3 14 – 5 16 – 7

2. Амалдар кайсы жадыбалдан алынган?

6 + 3 = 9 4 + □ = 8 9 + □ = 8 7 + □ = 11

3 – 3 = 0 5 – □ = 4 9 – □ = 7 7 – □ = 3

3. Маселеден 2 маселе түз:

Эдилдин 8, Эмилдин 5 маркасы бар. Эдил менен Эмилде канча марка болгон?

4. 6 санынан 3кө, 5ке, 4кө чоң сандарды жаз:

5. 10 санынан 1ге, 2ге, 3кө кичине сандарын жаз:

6.

18 – 2	18 – 4	16 – 5	18 + 1	7 + 7
11 + 3	18 + 3	8 + 4	12 – 3	8 + 7
3 – 2	11 – 2	18 – 5	14 – 15	18 + 2

7. Кесиндиден 2 см ге узун жана 2 см ге кыска кесинди сыз.

Аларды >, < белгилери менен жазып, салыштыр.

1. 6 жана 3түн суммасын тап. Андан 1ди кемит. Айырма эмнеге барабар? Канча амал жаздың?
Ооба, төмөнкү 2 амал жазылат:

$6 + 3 = 9$ $\qquad$ $9 - 1 = 8$

2. 10 жана 2нин айырмасын эсепте. Ага 3тү кош. Сумма эмнеге барабар? Канча амал жаздың?

3. Мараттын 10 карандашы болгон. Саматтыкы да ошончо. Экөөнүкү биригип канча карандашы болгон?
Кимдин карандашы көп?

4. Сүрөт боюнча эки маселе түз:

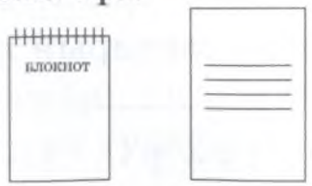

8 сом $\qquad$ 12 сом

5. Суммасы 5 болгон бир нече амал жаз

6. $8 + 2$ $\quad 7 + 3$ $\quad 12 - 2$
$6 + 4$ $\quad 3 + 7$ $\quad 15 - 5$
$5 + 5$ $\quad 9 + 1$ $\quad 20 - 10$
Эмнени байкадың?
Айырмасы 1 болгон бир нече амал жаз.

7. Кесиндилердин номерин жаз:

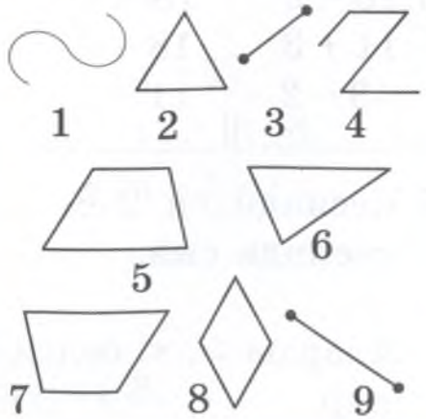

www.bizdin.kg

1. 16 жана 1дин айырмасын аныкта. Ага 3тү кош. Жыйынтыгы эмне деп аталат?

2. *Айна тапшырманы 10 минутада аткарды. Сайра ошол эле тапшырмага андан 2 минутага ашык убакыт сарп кылды. Сайра тапшырманы канча минутада аткарды?*

3. Суммалары 2, 3, 4 болгон амалдарды жаз. Кайсы санга амалдар көбүрөөк жазылды?

4. Сүрөт боюнча маселе түз:

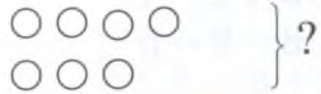

5. 3тү 3кө, 4тү 4кө, 5ти 5ке кичирейт. Эмнени байкадың?

6. Сүйлөмдөрдү толукта:
8 — бир орундуу сан $\qquad$ 4, 6 — жуп сандар
18 — ... орундуу сан $\qquad$ 7, 9 — ... ...
15, 11, 19 сандарында ... ондук бар.

7. $4 + 2$ $\quad 9 + 1$ $\quad 6 + 4$ $\quad 5 + 5$
$6 - 2$ $\quad 10 - 1$ $\quad 10 - 4$ $\quad 10 - 5$
Эмнени байкадың? Ар бир мамычадагы мисалдарды салыштыр. Ушу сыяктуу кылып 4 мисал жаз.

www.bizdin.kg

1. *Алым 8 бет окуду. Канат андан 2 бетке аз окуду. Канат канча бет окуду?*
Тегерекче тартып, маселенин шартын түшүндүр.

2. Маселеге 2 суроо коюп, чыгар:
Дилде кагаздан 5 үч бурчтук, Сейде да ошончо үч бурчтук кесип алды...

3.

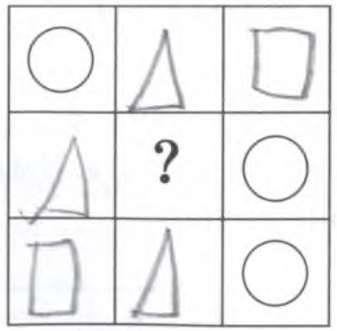

4. Амалдарды байкап, сүйлөм түз:

5 + 2 = 7 7 − 1 = 6
8 − 3 = 5 5 + 4 = 9

5. 1 дм 2 см кесинди сыз. Ал канча сантиметр?

6. 4, 6, 8 сандарынан 2ге чоң болгон сандарды жаз.

7.

15 − 15 □ 1 0 + 4 □ 4
9 − 0 □ 9 3 − 3 □ 0
8 □ 18 4 + 1 □ 4 19 □ 20 − 1

Өзүңдү текшер!

1. 1ди кошуунун жадыбалын айт.

2. 2ни кемитүүнүн жадыбалы кайсы амалдан башталат?

3. 4тү кошуунун жадыбалынан 4 мисал жаз.

4. 3тү жана 2ни кемитүүнүн жадыбалдарында эң чоң айырма канча?

5. 6 + [4] = 10 7 + [4] = 11 8 + □ = 12 9 + □ = 13

6. □ + 2 = 7 □ + 1 = 5 □ + 2 = 6 □ + 4 = 8

7. 8 + 4 7 + 2 5 + 2 4 + 1 1 + 1 3 + 3
9 + 3 6 + 9 4 + 4 3 + 2 2 + 2 6 + 4

8. 6, 2, 5 сандарынан 3кө чоң сандарды жаз.

9. 9, 7, 5 сандарынан 1ге кичине сандарды жаз.

10. 1 дм кесинди сыз. Андан 2 см ге узун болгон дагы кесинди сыз. Ал канча сантиметр болот?

11. Маселе түз:

12. Маселе түз:

www.bizdin.kg

КАЙТАЛОО

А. Маселенин шартын тегерекчелерди тартып түшүндүрүп, чыгар:

1. Сейде 4 маселе, Жийде 5 маселе чыгарды. Экөө биригип канча маселе чыгарды?

2. Табакка 6 токоч салынды. Эртең менен 4 токоч желди. Табакта канча токоч калды?

3. Анарда 10 дептер, Сапарда андан 2 дептерге аз болгон. Сапарда канча дептер болгон?

4. Короодо 3 кой, андан 4кө ашык козу жем жеп жатты. Короодо бардыгы канча жандык жем жеп жаткан?

5. Талда 8 көгүчкөн конуп турган. Бир нече көгүчкөн учуп кеткенден кийин, талда 5 көгүчкөн калган. Канча көгүчкөн учуп кеткен?

6. Биз бала бакчага 10 куурчакты жана 5 топту белекке бердик.
Маселеге 2 суроо коюп чыгар.

7. Апам текчеге мурда 5 банка, анан дагы 7 банка кыям койду. Апам текчеге канча банка кыям койду?
Дагы бир суроо түз.

8. Жумушчулар 10 скамейка сырдашты – экөөнү күрөңгө, калгандарын жашылга. Канча скамейка жашылга сырдалды?

9. Кутуга 12 түстүү карандаш салынган. Анын экөө учталган.
Маселеге суроо коюп чыгар.

10. Спорттук аянтчада 3 окуучу волейбол тобу менен, 5 окуучу баскетбол тобу менен, 4 окуучу футбол тобу менен ойноп жатышты.
Маселеге кандай суроолорду түзсө болот?

Б.

1. 1ди, 2ни, 3тү кошуунун жадыбалдарын жатка айт.

2. 1ди, 2ни, 3тү кемитүүнүн жадыбалдарын жазып бири бири менен салыштыр.

3. Кошуунун жадыбалында 1-кошулуучулар кайсы сандар?

4. 3тү кошуунун жадыбалында эң чоң сумма канча?

5. 4тү кемитүүнүн жадыбалында эң кичине айырма канча?

6. Амалдар кайсы жадыбалга кирет?

$5 + \square = 6$ $9 + \square = 11$ $3 + \square = 5$ $5 + \square = 9$

$7 + \square = 11$ $8 + \square = 10$ $4 + \square = 8$ $2 + \square - 6$

www.bizdin.kg

В.

1. ≥ ≤ = 15 □ 5 11 □ 10 20 □ 19 17 □ 18

2. 1 < □ □ 3 > □ □ 5 < □ □ 6 > □ □ 15 > □ □

3. 3 + 1 □ 3 5 − 0 □ 5 + 0 17 □ 17−1 11 □ 10
   8 + 1 □ 8 9 + 1 □ 9 − 1 12 □ 10+1 7 □ 7

Г. 3 + 8 9 + 5 12 + 3 19 + 1
2 + 7 6 + 7 15 + 1 10 + 3
8 + 3 1 + 10 18 + 2 11 + 4

Д. 8 − 2 9 − 1 7 − 3 6 − 4 5 − 1 12 − 2
3 − 2 5 − 4 4 − 2 5 − 2 4 − 4 13 − 10

Е. 17 − 7 15 − 6 13 − 5 12 − 4 11 − 2

Ж.

1. 3 см кесинди сыз.

2. 1 дм 1 см кесинди сыз. Ал канча сантиметр?

3. 4 см жана 3 см кесинди сызып, салыштыр — кайсынысы кыска? >, < белгилери менен жооп бер.

4. 12 см кесинди сыз. Ал канча дециметр жана сантиметр?

5.

Канча кесинди көрүп турасың? Ар биринин узундугун ченеп жаз.

И. Сүйлөмдөрдү толукта:

1. Кошуунун жыйынтыгы — ... деп аталат.

2. Кемитүүнүн жыйынтыгы — ... деп аталат.

3. 3 + 2 = 5 3 — кошулуучу
   2 — ...
   5 — ...

4. 8 − 2 = 6 8 — ...
   2 — ...
   6 — ...

5. 2, 4, 6 — ... сандар

6. 1, 9, 11 — ... сандар

К.

1. 5, 9, 11 сандарын 2ге чоңойт.

2. 6, 7, 10 сандарын 3кө кичирейт.

3. 4, 8 сандарынан 1ге чоң сандарды жаз.

5. 5 см кесинди сыз. Аны 2 см ге узарт. Канча сантиметр болду?

6. 12 см кесинди сыз. Андан 1 дм ге барабар болгон бөлүгүн бөлүп алып, чекит менен белгиле.

Л.

1. Сандарды жаз:

Он, он бир, он беш, жыйырма, бир, он тогуз, тогуз, беш;

2. 3төн чоң, 5тен кичине санды жаз;

3. 20дан кичине болгон 3 сан жаз;

4. 12ден чоң 2 сан жаз.

5.

15	14	
		9

6.

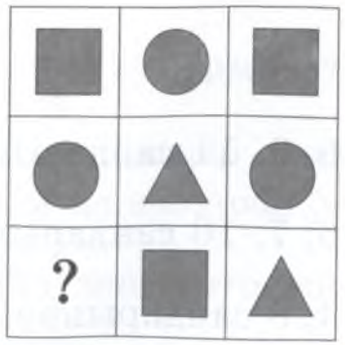

www.bizdin.kg

ТӨМӨНКҮ АЙТЫЛГАНДАРДЫ ЭСТЕП КАЛ!

А.

1. Сандар буюмдардын санын, алардын иретин жана узундуктун ченин туюнтат.

2. Сандар *цифра* деп аталган белгилер менен жазылат. 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 – цифралар.

3. Бир цифра менен жазылган сан бир орундуу сан деп аталат.
0дөн 9га чейинки сандар – бир орундуу сандар.

4. Эки цифра менен жазылган сан эки орундуу сан деп аталат.
Азырынча биз төмөнкү эки орундуу сандарды билебиз: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

5. Буюмдардын санын же өлчөмдөрүн бири бири менен салыштырганда төмөнкү сөздөр колдонулат: аз–көп, чоң–кичине, узун–кыска, кеч–тар, калың–жука, жазы–ичке.

6. Сандарды да салыштырса болот. Ал үчүн чоң, кичине, барабар сөздөрү жана >, <, = белгилери колдонулат. Мисалы, 5 < 8, 3 > 2, 4 = 4.

7. Сандар ирети менен айтылат: бир, эки, үч, төрт, беш... 20га чейин улап айт.

8. Сандарды жазуу да иреттүү жүргүзүлөт: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20. Бул 1ден 20га чейинки сан катары.

www.bizdin.kg

9. Сан катарында улам кийинки сан мурдагысынан 1ге чоң. Тескерисинче, мурдакы сан кийинкисинен 1ге кичине. Буларды катар турган эки сандын айырмасы 1ге барабар деп айтса болот.

Б.

1. Сандар менен ар кандай амалдарды аткарса болот. Биз азырынча кошуу жана кемитүү амалдарын билебиз.

2. Кошууга жана кемитүүгө катышкан сандар атайын аттарга ээ.

$8 + 3 = 11$	$7 - 2 = 5$
8 – биринчи кошулуучу	7 – кемүүчү
3 – экинчи кошулуучу	2 – кемитүүчү
11 – сумма	5 – айырма

3. Кошуу жана кемитүү амалдары ар кандай касиеттерге ээ:

а) санга 0дү же 0гө санды кошсо, сандын өзү келип чыгат. Мисалы: $5 + 0 = 5$, $0 + 7 = 7$.

б) сандан 0дү кемитсе, сандын өзү келип чыгат:

$$9 - 0 = 9$$

в) кичине сандан чоң санды кемитсе болбойт: Мисалы: $5 - 8$ амалы аткарылбайт.

г) кошууну ар кандай иретте аткарса болот:

$$3 + 5 = 8 \qquad 5 + 3 = 8$$

д) санга 1ди кошсо, кийинки сан келип чыгат.

4. Сандарды кошууда жана кемитүүдө ар кандай ыкмалар колдонулат.

а) кошууда экинчи кошулуучуну бирден санап кошсо болот. Мисалы, 5+4 амалы төмөнкүчө аткарылат: 5 жана 1 – бул 6, 6 жана 1 – бул 7, 7 жана 1 – бул 8, 8 жана 1 – бул 9.

б) экинчи кошулуучуну эки бөлүккө бөлүп алып кошуу: 5+4 амалында кошулуучу 4 төмөнкү суммалар түрүндө жазылат:

$$4 = \left| \begin{array}{l} 1 + 3 \\ 3 + 1 \\ 2 + 2 \end{array} \right.$$

5ке 4тү көрсөтүлгөн бөлүктөр менен кошуу ыңгайлуу

в) $8 + 4$ амалында 8ди 10го толуктоо ыкмасын колдонуу жакшы: 8 жана 2 – бул 10, 10 жана 2 – бул 12.

г) кемитүүнү да бирден санап кемитүү, же бөлүк-бөлүк менен кемитүүнү колдонсо болот. Бул ыкмаларды сызгыч менен кошууда да пайдаланса болот.

д) $10 + 1$, $10 + 5$, $10 + 9$ амалдарын аткаруу оңой – суммалар 11ге, 15ке, 19га барабар. Эрежесин айтып көр.

е) $12 - 3$, $15 - 7$, $16 - 9$ мисалдарын бөлүк-бөлүк менен чыгарса жакшы.

$12 - 3 =$
$12 - 2 = 10$
$10 - 1 = 9$
$12 - 3 = 9$

Чыгаруу ыкмасын түшүндүрүп, калган мисалдарды чыгар.

www.bizdin.kg

Окуу басылмасы

Исак Бекбоев, Нуржамал Ибраева

МАТЕМАТИКА

Төрт жылдык башталгыч мектептин
1-классы үчүн окуу китеби

Өңдөлүп экинчи басылышы

Башкы редактору *Т. Орускулов*
Редактору *А. Абдиев*
Сүрөтчүсү *М. Макенжан уулу*
Компьютердик дизайнери *Ж. Субанов*
Компьютердик калыпка салган *Ж. Субанов*
Корректору *Э. Сакеева*
Техникалык редактору *В. Крутякова*

ИБ №20

Терүүгө 12.11.2005-ж. берилди. Басууга 03.04.2006-ж. кол коюлду. Офсет кагазы №1. Форматы 70 X 90 $^{1}/_{16}$.
«Мектеп» ариби. 8,0 физ. басма табак. Нускасы 65000.
Заказ № 278.

Кыргыз билим берүү академиясы, «Билим» басмасы
720000, Бишкек ш., Эркиндик бульвары, 25.

«Учкун» ААК басмаканасында басылды.
720031, Бишкеке ш., С. Ибраимов көчөсү, 24.

www.bizdin.kg